

Dynamisch verdorpen

Onze (be)leefstreek versterken

PDPO III 2014 – 2020

Lokale ontwikkelingsstrategie LEADER

Pajottenland+: LOS 2014 - 2020

wordt

A. Aanvraagformulier

De gegevens moeten worden ingevuld op het formulier 'LEADER aanvraagformulier' (zie bijlage 1):

- vul de naam van de Plaatselijke Groep in
- geef de coördinaten van de Plaatselijke Groep, alsook de naam van de persoon die optreedt als contactpersoon voor de Plaatselijke Groep
- gelieve alvorens het formulier te ondertekenen:
 - alle betrokken gegevens door te nemen
 - de verklaringen en engagementen te lezen
 - de documenten op hun volledigheid te controleren (aanvraagformulier en ontwikkelingsstrategie)

Dit document moet, gedateerd en ondertekend, samen met de ontwikkelingsstrategie ten laatste op 31 december 2014 in twee exemplaren samen met een elektronische versie (cd-rom - ook WETANSFER mag) per aangetekend schrijven opgestuurd worden naar het Provinciaal Managementcomité van uw provincie.

*Vlaams Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling (PDPO) 2014-2020:
Maatregel 'Opmaak Lokale Ontwikkelingsstrategie'(LEADER)*

AANVRAAGFORMULIER

Naam Plaatselijke Groep:

Pajottenland+ vzw

Coördinaten contactpersoon:

Jos Huwaert
Molenstraat 26
1760 ROOSDAAL
054 / 500 245
jos.huwaert@pajottenland.be

Naam en adres organisatie:

Pajottenland+ vzw
Molenstraat 26
1760 ROOSDAAL

Telefoon:

054 / 500 245

E-mail:

jos.huwaert@pajottenland.be

Rekeningnummer:

IBAN: BE26 7340 0947 8929

BIC: KREDBEBB

VERKLARINGEN EN VERBINTENISSEN

De aanvragende instantie: Pajottenland+ vzw

vertegenwoordigd door: Michel Doomst

in de hoedanigheid van: voorzitter

Bevestigt de juistheid en de volledigheid van de informatie in deze aanvraag en de bijgevoegde ontwikkelingsstrategie;

Verklaart kennis genomen te hebben van maatregel 'Opmaak lokale ontwikkelingsstrategieën' in het Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling 2014-2020 en het reglement 'Opmaak lokale ontwikkelingsstrategieën';

Verbindt er zich toe, indien het voorstel wordt geselecteerd binnen LEADER:

- de verplichtingen na te komen die bij deelname aan LEADER ontstaan;
- alle vereiste informatie ter beschikking te stellen, die de Vlaamse overheid nodig heeft;
- zowel tijdens als na afloop van de uitvoering van de ontwikkelingsstrategie de nodige schikkingen te treffen om controle en toezicht op de uitvoering van de ontwikkelingsstrategie mogelijk te maken. Hierbij wordt vrije toegang verleend tot het grondgebied en de lokalen die met de uitvoering verband houden en tot alle boekhoudkundige bewijsstukken en documenten, en dit zowel voor EU ambtenaren, voor Vlaamse ambtenaren als voor provinciale ambtenaren;
- op eenvoudige vraag van de Vlaamse Overheid medewerking te verlenen aan evaluatieonderzoeken;
- zich te voegen naar en akkoord te gaan met elke wijziging van de verplichtingen die ontstaat door wijzigingen in de Europese en/of Vlaamse regelgeving.

Datum: 22/12/2014

Datum aanpassingen: 20/05/2015

Handtekening:

ENGAGEMENTSVERKLARING

Aansluitend op de goedkeuring van de LOS tijdens de PG van 10/12/2014, wordt de LOS voorgesteld in de zeven gemeenten. Gemeentebesturen, leden van de PG en leden van de algemene vergadering van Pajottenland+ wordt gevraagd om begin februari 2015 de ondertekende engagementsverklaring te bezorgen aan het secretariaat van Pajottenland+.

Inhoudstafel

1. LEADER in het Pajottenland: niet nieuw	7
2.1. LEADER-gebied.....	8
2.1.1. Afbakening van het Leadergebied.....	8
2.1.2. Bevolking.....	9
2.1.3. Coherentie van het gebied.....	10
2.1.4. Ruraal Karakter.....	11
2.2. Plaatselijke Groep.....	14
2.2.1. Samenstelling.....	14
2.2.2. Juridische structuur.....	20
2.2.3. Werking: PG / LOS / coördinator.....	22
2.2.4. Selectieprocedure en –criteria.....	24
2.2.5. Monitoring en evaluatie projecten en PG.....	28
2.2.6. Communicatie.....	29
2.2.7. Financieel Plan.....	31
2.2.8. Financieel Beheer.....	32
2.3. Ontwikkelingsprogramma.....	33
2.3.1. Beschrijving en analyse van het LEADER-gebied.....	33
2.3.2. Overzicht van het reeds gevoerde beleid.....	69
2.3.3. Doelstellingen.....	74
2.3.4. Voorgestelde maatregelen en acties.....	75
Thema ‘duurzame energie en klimaatadaptatie’	
Thema ‘promotie en profilering streekidentiteit’	
Thema ‘leefbare dorpen’	
OKW-mogelijkheden in het Pajottenland	
2.3.5. Samenwerking.....	86
2.3.6. Doelgroepen.....	86
2.3.7. Duurzaam karakter.....	87
2.3.8. Innovativiteit.....	88
2.3.9. Overdraagbaarheid.....	89
2.3.10. Complementariteit.....	89
2.3.11. Gelijke Kansen.....	89

B. Ontwikkelingsstrategie LEADER

1. LEADER in het Pajottenland: niet nieuw

Geen twee zonder drie?

't Payottenland zoo als het van onheuglyke tyden gestaen en gelegen is. Onder deze titel bracht Franciscus Josephus De Gronckel in 1845 in losse geschriften de naam 'Pajottenland' voor het eerst onder de aandacht. Meer dan anderhalve eeuw later is de regionaam wijd verspreid in Vlaanderen. Een streeknaam die overleeft, dat heeft meestal te maken met het feit dat de inwoners fier zijn op hun regio. Net als de rest van Vlaanderen is het Pajottenland die anderhalve eeuw mee geëvolueerd, als plattelandsgebied. De meerwaarde die de groeiende grootstad Brussel meebracht, is niet volledig uitgedeind tot in de zuidwesthoek van de provincie Vlaams-Brabant.

Vertrekkende vanuit de noden die er op het einde van de 20ste eeuw waren, werden de zes gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen erkend als Leader+gebied 2000-2006. Nieuwe Leadermiddelen kwamen naar de regio voor de periode 2007-2013. Voor de komende Leaderperiode wenst de regio met deze zeven gemeenten opnieuw erkend te worden. De inbreng van de voorbije veertien jaar heeft voor positieve stimuli gezorgd. Nieuwe impulsen zorgen voor een sterker Pajottenland. Wordt het 'geen twee zonder drie?'

De realisaties uit de voorbije jaren leest u onder punt 2.3.2. 'het reeds gevoerde beleid en de resultaten'.

2.1. LEADER-gebied

2.1.1. Afbakening van het Leadergebied

Het voorgestelde Leadergebied Pajottenland omvat zeven gemeenten die samen een geheel vormen, namelijk Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Pepingen en Roosdaal.

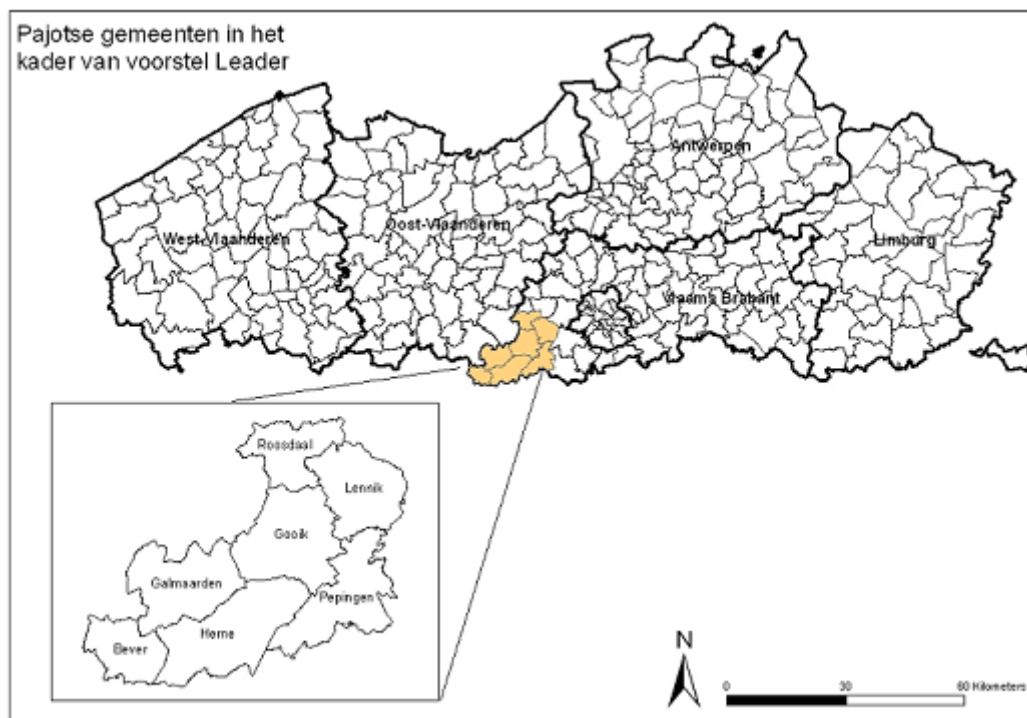
De betrokken gemeenten en deelgemeenten:

Gemeenten	Deelgemeenten	Aantal inwoners			Totale oppervl. in ha		Bevolkingsdichtheid in inw / km		
		2002	2007	2014	2002	2007/2014	2002	2007	2014
Bever		1 852	2 048	2 171	1 977	1 977	94	104	110
Galmaarden	Galmaarden Tollembeek Vollezele	7 859	8 158	8 557	3 493	3 493	225	234	245
Gooik	Gooik Leerbeek Oetingen Kester	8 841	8 878	9 198	3 969	3 969	223	224	232
Herne	Herne Herfelingen Sint-Pieters-Kapelle	6 316	6 483	6 565	4 462	4 462	142	145	147
Lennik	Sint-Martens-Lennik Sint-Kwintens-Lennik Gaasbeek	8 698	8 729	8 925	3 079	3 079	282	283	290
Pepingen	Pepingen Bellingen Beert Bogaarden Elingen Heikruis	4 282	4 357	4 374	3 604	3 604	119	121	121
Roosdaal	Borchtlombeek Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek Pamel Strijtem		10 788	11 277		2 169		497	520
Totalen		37 848	49 442	51 067	20 584	22 753	184	217	224

Bron: http://statbel.fgov.be/nl/modules/publications/statistiques/bevolking/bevolking_-_cijfers_bevolking_2010_-_2012.jsp

Nadat zes gemeenten het eerste Leadergebied Pajottenland hebben uitgemaakt tijdens de beleidsperiode 2000-2006, werd na overleg besloten om voor de periode 2007-2013 de gemeente Roosdaal op te nemen in het Leadergebied. Roosdaal werd zo de zevende gemeente in de regio van Pajottenland+. De fusiegemeente Roosdaal is vergelijkbaar met de zes andere gemeenten, zowel landschappelijk als socio-economisch. Enkel deelgemeente Pamel is (sterk) dichter bevolkt en heeft daardoor minder open ruimte. Doel van de uitbreiding was het rurale Pajottenland meer te bundelen en voor meer samenwerking te zorgen. Deze LOS-aanvraag omvat opnieuw de zeven gemeenten.

Situering Leadergebied Pajottenland binnen het Vlaams Gewest:

bron: Frank Nevens – Opbouwwerk Pajottenland

2.1.2. Bevolking

Bevolkingsaantal

Totaal voor de zeven gemeenten: **51.074** inwoners (zie tabel onder 2.1.1)

Bevolkingsdichtheid

De recentste gegevens dateren van 1 januari 2014 en komen van de Federale Overheid via de website <http://statbel.fgov.be/nl>. In de tabel merken we dat Herne, Pepingen en Bever nog steeds minder dan 150 inwoners/km² tellen. Gooik, Lennik en Galmaarden hebben minder dan 300 inwoners/km². Roosdaal heeft een bevolkingsdichtheid van 520 inwoners/km². Het is vooral deelgemeente Pamel dat met de gehuchten Katterem, Ledeberg en twee woonwijken in het gehucht Poelk zeer dicht bevolkt is. De andere deelgemeenten: Borchtlombeek, Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en Strijtem sluiten qua bevolkingsdichtheid en ruraal karakter perfect aan bij de zes andere gemeenten uit de Pajottenlandse Leaderregio. Deze drie deelgemeenten grenzen aan de gemeenten Gooik en Lennik. Over de totale oppervlakte komt de Pajottenland+regio aan 224 inwoners/km².

Hiermee blijft het Leadergebied duidelijk onder de toegelaten norm van 350 inwoners/km², niettegenstaande Brussel, de hoofdstad van Europa, zich op vier km van de grens van ons Leadergebied bevindt, ter hoogte van de Lennikse deelgemeente Gaasbeek.

2.1.3. Coherentie van het gebied

De gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Pepingen en Roosdaal zijn allen landelijke gemeenten in de onmiddellijke nabijheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Op administratief vlak behoren ze tot de provincie Vlaams-Brabant en tot het arrondissement Halle-Vilvoorde. Sedert het opstarten van de politiezones behoren Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen tot de politiekezone Pajottenland. Zij vormden in de Europese beleidsperiode 2000-2006 het Leader+gebied Pajottenland. Voor de Leaderperiode 2007-2013 werd Roosdaal als zevende gemeente opgenomen.

Binnen het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen liggen de zeven betrokken gemeenten op de grens van of net buiten de zogenaamde 'Vlaamse Ruit'. Als we de structuurplanning op provinciale schaal bekijken, stellen we vast dat ze, behalve het gedeelte ten noorden van de steenweg Brussel-Ninove, integraal deel uitmaken van de 'Landelijke Kamer West'.

In het noorden grenst het Leadergebied Pajottenland aan de gemeenten Liedekerke, Ternat en Dilbeek. Deze gemeenten hebben een ander landschappelijk uitzicht en zijn meestal ook meer bevolkt. In het oosten vormen de gemeente Sint-Pieters-Leeuw en de stad Halle de grens, waar het Pajottenland overgaat in de Zennevallei. Behalve nog enkele landelijke kernen zijn dit meer verstedelijkte omgevingen. In het zuiden vormt de provincie Henegouwen de grens, in het westen de provincie Oost-Vlaanderen. Het rurale en heuvelachtige Pajottenland ligt geprangd tussen de Dender- en de Zennevallei.

Sociaal-economische kenmerken van het gebied zijn: zeer weinig industrieterreinen, een tewerkstelling die hoofdzakelijk op Brussel gericht is, een sterk agrarisch ruraal karakter met een eigen identiteit.

We kunnen stellen dat de zeven betrokken gemeenten een coherent en aaneengesloten gebied vormen, zowel op administratief als op fysisch-geografisch en sociaal-economisch vlak. Het menselijk en regionaal kapitaal dat er potentieel aanwezig is, zal op het terrein bijdragen tot de verwezenlijking van de ontwikkelingsstrategie.

Naast een duidelijke historische verbondenheid van de zeven gemeenten als 'Het land van Edingen en 'Het land van Gaasbeek', vormt de streek ook op het vlak van diverse socio-economische aspecten een duidelijke eenheid. De regio wordt getypeerd als een groot open-ruimte-gebied vlakbij een metropool. De meeste sterke en zwakke punten van de streek staan dan ook in verband met dit spanningsveld.

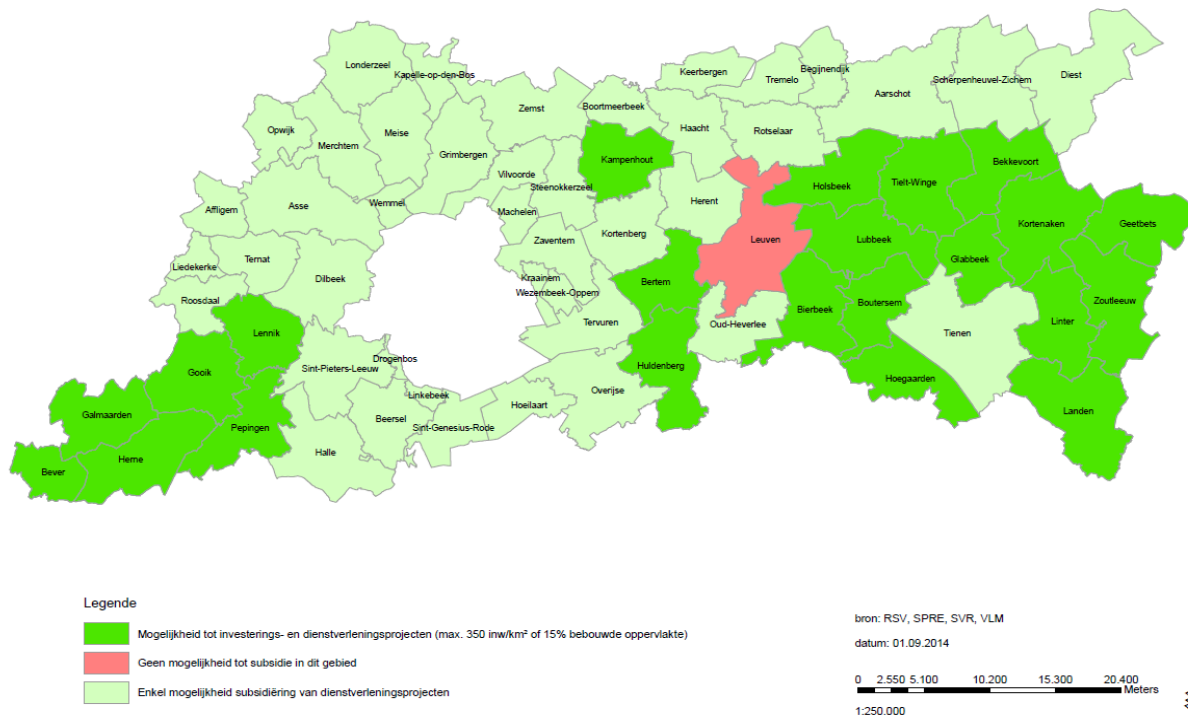
Binnen de regio is er reeds jaren een traditie van wederzijdse formele en informele contacten tussen de betrokken gemeentebesturen. In de meeste streekgerichte beleidsinitiatieven worden zes van de zeven betrokken gemeenten beschouwd als een eenheid (bvb. politiekezone Pajottenland, lokale

werkwinkels, woonwinkel,...). Roosdaal is lid van de politiezone TARL, maar is net als de andere zes gemeenten lid van de Welzijnskoepel West-Brabant. Andere samenwerkingsverbanden waar de zeven gemeenten bij betrokken zijn, zijn onder meer de sportregio Pajottenland, samenwerking tussen de bibliotheken, Toeristische regio Pajottenland & Zennevallei, Vlabr'accent, Regionaal Landschap P&Z, Erfgoedcel PZ,...

2.1.4. Ruraal Karakter

Plattelandsgebied PDPO III

Vlaams-Brabant

Europa

0147K0130

Bron kaart: plattelandsbeleidsplan Vlaams-Brabant

Het kandidaat-Leadergebied Pajottenland bestaat uit de donkergroen ingekleurde gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen (= 90,47% van het Leadergebied) en het lichtgroen ingekleurde Roosdaal (= 9,53%).

Oppervlaktegebruik in de landbouw

Onderstaande tabel geeft het ruraal karakter van het voorgestelde gebied weer op het vlak van de landbouw. De laatste jaren merken we dat het aantal hectaren cultuurgrond wel schommelt, en eigenlijk iets terugloopt.

Het aantal landbouwbedrijven neemt af. De cijfers tonen aan dat er een groot verschil is tussen de gemeenten onderling. Wat betreft het aantal halen deze zeven gemeenten uit het Pajottenland nog een relatief hoog percentage tegenover het Vlaamse gemiddelde (zie punt 2.3.1.2).

Jaar	Gemeente	Bever	Galmaarden	Gooik	Herne	Lennik	Pepingen	Roosdaal	TOTAAL
	NIS	23009	23023	23024	23032	23104	23064	23097	
	Opp. Gemeente (1) in ha	1.977	3.493	3.969	4.462	3.079	3.604	2169	22.753
1999	Opp. Landbouwgebruik (2)	1.378	1.730	2.683	3.014	1.541	2.724		
2006	Opp. Landbouwgebruik (4)	1.456	1.836	2.822	3.094	1.517	2.899	849	14.484
2010	Opp. Landbouwgebruik (6)	1.376	1.855	2.626	3.016	1.566	3.037	1.005	14.481
2013	Opp. Landbouwgebruik (6)	1.418	1.635	2.797	2.960	1.789	2.694	817	14.110
2002	% landbouw gebruikte opp. tov totale opp. (3)	70%	50%	68%	68%	50%	76%		
2006	% landbouw gebruikte opp. tov totale opp. (3)	74%	53%	71%	69%	49%	80%	39%	63,66%
2010	% landbouw gebruikte opp. tov totale opp. (6)	69,60%	53,11%	66,16%	67,59%	50,86%	83,71%	46,33%	63,55%
2002	Landbouwbedrijven (2)	64	97	169	141	109	135		
2006	Landbouwbedrijven (4)	52	73	134	115	83	114	72	643
2010	Landbouwbedrijven (6)	42	69	117	104	66	104	62	564
	daling landbouw-bedrijven 2006-'10 (5)	19,24%	6,48%	12,69%	9,57%	20,48%	8,77%	13,89%	12,29%

Bronnen:

- (1) ABC van de Belgische gemeenten
- (2) NIS, Landbouwtelling 15 mei 1999
- (3) eigen berekening, vanuit voorgaande referenties
- (4) cijfers NIS via Boerenbond, Landbouwtelling mei 2006
- (5) cijfers NIS + Onderzoeksgroep OASes via provincie Vlaams-Brabant
- (6) ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

Bebouwde oppervlakte

Het landelijk karakter van de betrokken gemeenten kan eveneens geïllustreerd worden aan de hand van hun bebouwde oppervlakte. In het arrondissement Halle-Vilvoorde vormen de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen het grootste aaneengesloten gebied dat beneden de toegelaten bebouwingsnorm voor Leader blijft. Roosdaal haalt een hogere bebouwingsgraad, maar hier concentreert de bebouwing zich vooral in deelgemeente Pamel.

De hogere bevolkingsdichtheid en bebouwing in Roosdaal zijn te verklaren door de ligging langs de N8, de steenweg Brussel-Ninove. Door de makkelijke verbinding met Brussel, hebben zich hier in het verleden vele mensen gevestigd. Vanuit Ninove via Pamel was Brussel makkelijk bereikbaar met de tram, nu met de bus. Vanuit de dichtbevolkte Pamelse gehuchten Kattem en Ledeberg was en is het treinstation in Liedekerke ook een vlotte mogelijkheid om Brussel te bereiken.

Voor Lennik kunnen we gedeeltelijk een gelijkaardige verklaring aanhalen. Lennik ligt ook langs de N8. Via het openbaar vervoer was er steeds een goede verbinding met Brussel, vroeger door de tram, nu via bussen van De Lijn. Meer zuidelijk haalt Galmaarden een dichtere bebouwing omdat de

fusiegemeente over twee treinstations beschikt, beiden langs de lijn Geraardsbergen-Halle-Brussel. Bever, Herne en Pepingen blijven het dunst bebouwd.

Toch is het duidelijk dat alle gemeenten steeds meer druk voelen van de grootstad Brussel en er steeds meer oppervlakte wordt bebouwd. De Europese hoofdstad rukt steeds verder op naar het rurale Pajottenland. In een periode van goed twintig jaar is de bebouwde oppervlakte met meer dan de helft gestegen. Enkel de gemeente Herne kent met 36,40 % een langzamere inkleuring van het aantal bebouwde hectaren. In Pepingen is het aantal bebouwde hectaren net niet verdubbeld. Niettegenstaande de woninggroei, blijft de bebouwde oppervlakte er toch nog onder de 10 %. Roosdaal is nog steeds de enige gemeente die een bebouwing heeft van meer dan 20 %. Deze cijfers maken duidelijk dat het rurale Pajottenland duidelijk aandacht moet blijven besteden aan de open ruimte en het landelijke karakter. Een goede ontwikkelingsstrategie kan hier bijdragen tot meer behoud van het typische Pajottenlandse platteland.

Gemeente	totale oppervl. in ha	Jaar: 1991		Jaar: 2004		Jaar: 2013		1991-2004	1991-2013
		bebouwd in ha	%	bebouwd in ha	%	bebouwd in ha	%	% meer bebouwd	% meer bebouwd
Bever	1977	86,0	4,35	117,9	5,96	136,2	6,89	37%	58,37%
Galmaarden	3493	307,2	8,79	411,9	11,79	461,0	13,20	34%	50,07%
Gooik	3969	304,8	7,68	412,2	10,39	490,5	12,36	35%	60,93%
Herne	4462	287,4	6,44	359,1	8,05	392,0	8,78	25%	36,40%
Lennik	3079	303,5	9,86	414,4	13,46	512,3	16,64	36%	68,80%
Pepingen	3604	175,2	4,86	226,0	6,27	344,0	9,54	29%	96,35%
Roosdaal	2169	369,1	17,02	467,0	21,53	509,2	23,47	27%	37,96%
Totaal	22753	1833,2	8,07	2408,5	10,59	2845,2	12,50	31,40%	55,20%

Bron: Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (AAPD), FOD Financiën via de provincie Vlaams-Brabant

Door de uitbreiding van de grootstad en de 'trek' naar het platteland merken we dat niet enkel Roosdaal, Lennik en Gooik meer inwoners en bebouwde oppervlakte tellen, maar dat ook de andere gemeenten die invloed steeds meer ondervinden. Zelfs Bever, het verst van Brussel gelegen, heeft in twintig jaar de bebouwde oppervlakte zien verdubbelen. Dit heeft onder meer te maken met de snelweg E429, die vanuit het centrum van Bever op een vijftal minuten te bereiken is.

Toch blijven nog steeds vijf gemeenten onder de toegelaten norm van 15 % bebouwing. Roosdaal zit al geruime tijd boven deze grens. Lennik zit inmiddels aan 16,64 %. Bever Herne en Pepingen blijven de drie meest landelijke gemeenten uit het gebied. Met minder dan 10 % bebouwing is er nog uitermate veel open ruimte 'op een boogscheut van de Europese hoofdstad'.

2.2. Plaatselijke Groep

2.2.1. Samenstelling

De Plaatselijke Groep (PG) is het sturingsorgaan van de Leadergroep. De PG is opgericht begin 2003, bij de start van de Leader+periode. In 2007 is het bestuur uitgebreid omdat de gemeente Roosdaal als nieuwe gemeente toetrad tot het Leadergebied.

De huidige Plaatselijke Groep bestaat uit 16 stemgerechtigde leden, acht afgevaardigden uit openbare besturen en acht afgevaardigden van de middenveldorganisaties. Voor de nieuwe beleidsperiode wordt de PG aangevuld met twee ondernemers uit de plattelandseconomie, waarvan minstens één landbouwer. Hiermee voldoet Leader Pajottenland+ aan de voorwaarden dat de niet-publieke actoren meer dan 50 procent van het stemrecht hebben. De coördinator wordt vanuit de werking van de PG aan dit bestuur toegevoegd.

Vanaf de nieuwe beleidsperiode 2014-2020 gaat Leader Pajottenland+ vaste plaatsvervangers toevoegen aan de reeds zetelende vertegenwoordigers. Pajottenland+ vraagt om deze vaste plaatsvervangers in het eerste semester van 2014 aan te duiden. De plaatsvervangers zullen, net als de vaste PG-leden, de communicatie vanuit de secretariaatswerking ontvangen.

Aanduiding leden vanuit de openbare besturen:

Aangezien de PG Pajottenland reeds bestaat sedert 2003 zijn er reeds meerdere vernieuwingen gebeurd in het bestuur. De afgevaardigden van de middenveldorganisaties worden, volgens de statuten van de vzw, om de drie jaar verkozen of herkozen. De afgevaardigden vanuit de openbare besturen worden eveneens om de drie jaar opnieuw aangeduid. De nieuwe bestuurstermijn begint telkens op 1 januari van 2013, 2016, 2019, 2022,... De afgevaardigden van de openbare besturen blijven binnen de legislatuur van de gemeentebesturen en de provincie meestal voor zes jaar bestuurslid. Na de gemeente- en provincieraadsverkiezingen wordt aan de gemeentebesturen en de OCMW's de schriftelijke vraag gesteld om een (nieuwe) afgevaardigde voor de PG aan te duiden. Die afgevaardigde vertegenwoordigt binnen Pajottenland+ het gemeentebestuur en het OCMW van zijn of haar gemeente.

Aanduiding leden vanuit de middenveldorganisaties:

De leden van de vzw Pajottenland+ kunnen tijdens de algemene vergadering, om de drie jaar en voor het ingaan van de nieuwe bestuursperiode, acht leden kiezen om te zetelen in de PG. Dit gebeurt na een oproep tot kandidaatstelling die de algemene vergadering voorafgaat. Het gaat om telkens twee afgevaardigden uit de economische, de ecologische, de sociale en de culturele sector. Voor de beleidsperiode 2014-2020 wordt de PG uitgebreid met twee ondernemers uit plattelandseconomie. Deze worden vanuit de PG aangezocht op basis van hun kennis en netwerken in de regio.

Om de werking nog te versterken, kan de PG Pajottenland bijkomende kennis verwerven door vakexperten op te nemen in de werking, bijvoorbeeld als adviserend lid binnen de PG.

Samengevat: de Plaatselijke Groep Pajottenland+ telt 18 bestuursleden, acht uit de publieke sector en tien uit de private sector. Binnen de private sector zijn de economische, de ecologische, de sociale en de culturele sector elk met twee afgevaardigden vertegenwoordigd, en nieuw zijn ondernemers uit de plattelandseconomie.

De vertegenwoordigers in de PG Pajottenland eind 2014:

- openbare sector:

- *Gemeentebestuur en OCMW van Bever:*

- gemeenteraadslid Werner Godfroid, Broeck 22, 1547 Bever*

- De afgevaardigde van de gemeente Bever is reeds jaren vertrouwd met de regio. Tijdens zijn professionele loopbaan was Werner onder meer directeur van de volkshogeschool Arch'educ, met als werkgebied Halle-Vilvoorde. In de eigen gemeente Bever was hij tot 2012 voorzitter van de cultuurraad en betrokken bij heel wat culturele manifestaties. Hij is een van de drijvende krachten achter de heksenvereniging de 'Makrallen'. Ook op gebied van duurzaamheid is hij actief, onder meer als bestuurslid van vzw DORP (Duurzame Ontwikkeling Regio Pajottenland) en als lesgever duurzaamheid bij Netwerk Bewust Verbruiken. Werner is ook bestuurslid bij Erfgoedcel PZ en afgevaardigde bij Toerisme P&Z. In de AV van Ryckelvelde vzw komen Europa en sensibilisatie aan bod.

- *Gemeentebestuur en OCMW van Galmaarden:*

- schepen Ludo Persoons, Kasteelstraat 26, 1570 Vollezele*

- De afgevaardigde uit de gemeente Galmaarden groeide op in het verenigingsleven van de fusiegemeente Vollezele. Hij is van in zijn jeugd betrokken bij sport en cultuur en heeft meegewerkt aan de sociale cohesie in de gemeente. Ook andere maatschappelijke aspecten zijn hem niet vreemd. Via zijn professionele taak als verantwoordelijke naverkoop in de bedrijfswereld in het Pajottenland beschikt Ludo over een ruim klankbord uit het Pajottenland. Werken met vrijwilligers is telkens een uitdaging bij de verschillende evenementen, producties die hij samen met vrienden organiseert.

- *Gemeentebestuur en OCMW van Gooik:*

- burgemeester Michel Doomst, Koekoekstraat 65, 1755 Gooik*

- De afgevaardigde uit de gemeente Gooik werkt reeds jaren aan de uitbouw en plattelandsopbouw van het Pajottenland, niet enkel als burgemeester, maar in het verleden ook als Vlaams en federaal parlements lid en provincieraadslid, en nu opnieuw als Vlaams volksvertegenwoordiger. Michel beschikt hierdoor over een uitgebreide dossierkennis. Hij stond mee aan de wieg van de eerste Leaderwerking in het Pajottenland in 2001 en is sedert 2003 voorzitter van Pajottenland+. Hij is ook betrokken bij het verenigingsleven in Gooik en in de regio.

- *Gemeentebestuur en OCMW van Herne:*

- gemeenteraadslid Annelies Desmet, Sint-Niklaasstraat 2A, 1540 Herfelingen*

- Annelies Desmet was acht jaar lang verantwoordelijk voor de vrijetijdsdienst van de gemeente Herne, waarbij de middenstandsraad één van haar verantwoordelijkheden was. Op socio-economisch vlak heeft zij enkele projecten opgevolgd. In 2012 werd zij verkozen

tot gemeenteraadslid en ook hier kiest zij bewust om enkele projecten en werkgroepen te volgen, afhankelijk van haar persoonlijke prioriteiten (milieu, jeugdwerk en het socio-culturele verenigingsleven). Als voorzitter van de jeugdraad en later als jeugdconsulent schreef Annelies mee aan drie jeugdbeleidsplannen waarin kinderen en jongeren duidelijk aangaven te willen blijven wonen in een leefbaar Pajottenland met heel wat kansen.

- *Gemeentebestuur en OCMW van Lennik:*

schepen Heidi Elpers, Lombeeksestraat 39, 1750 Lennik

Als geboren Lennikse kent Heidi Elpers Lennik en uiteraard ook het Pajottenland zeer goed. Ze heeft er school gelopen, is er bij de jeugdbeweging geweest en is nog steeds actief lid van verschillende verenigingen. Ze zit bijna 20 jaar in de gemeenteraad en is sedert deze legislatuur verkozen tot eerste schepen, bevoegd voor milieu, landbouw, energie- en afvalbeleid en ruimtelijke ordening. Heidi is ervan overtuigd dat door de vele landbouwbedrijven onze mooie gemeente en streek groen, landelijk en zeer rustig gebleven zijn, en dat we hierdoor een mooie buffer vormen aan de rand van onze hoofdstad .

- *Gemeentebestuur en OCMW van Pepingen:*

schepen Peter Lacres, Eeckhoudtstraat 26, 1670 Pepingen.

De afgevaardigde uit de gemeente Pepingen is een echte Pajot, opgegroeid in Schepdaal en vervolgens uitgeweken naar Pepingen. Hij wil zich engageren om het landelijke karakter van onze regio te behouden, maar heeft als ouder en marketeer ook oog voor de vele socio-economische uitdagingen. Peter beseft zeer goed dat het middenveld en diverse verenigingen hierbij essentieel zijn. Hij hoopt tenslotte als cultuurliefhebber dat ‘breugelen’ zowel in het Pajottenland als ver daar buiten een begrip wordt.

- *Gemeentebestuur van Roosdaal:*

schepen Herman Claeys, Eikauterstraat 37, 1761 Borchtlombeek

De afgevaardigde uit de gemeente Roosdaal is van bij zijn geboorte nauw verbonden met het platteland. Als zoon uit een landbouwersgezin werd hij dierenarts en ontdekte hierdoor de vele kleine maar mooie gehuchten die het Pajottenland telt. Het is niet verwonderlijk dat hij reeds in de werking van Pajottenland+ betrokken was vanuit de Groene Kring (organisatie van jonge landbouwers) tijdens de periode 2009-2012. In zijn functie als schepen voor de gemeente Roosdaal combineert Herman het beleid rond leefmilieu, landbouw, jeugd, communicatie en integratie. Als een logisch gevolg zetelt hij dus binnen deze PG, waar de opgedane ervaring en kennis van pas komen.

- *Provincie Vlaams-Brabant:*

Provincieraadslid Kris Poelaert, Marktstraat 17A, 1541 Sint-Pieters-Kapelle

De afgevaardigde van de provincie Vlaams-Brabant is aan zijn derde legislatuur als burgemeester toe. Als één van de jongste burgemeesters van het Pajottenland heeft hij mee de nodige steun verleend om de aantrekkelijkheid van zijn plattelandsgemeente Herne naar voor te brengen. Vanuit zijn mandaat als voorzitter van het Regionaal Landschap verzorgde hij de insteek om meer aandacht aan landschap en natuur te besteden. Kris is ook provincieraadslid sedert januari 2001, en momenteel

ondervoorzitter van Toerisme Vlaams-Brabant. Zijn lokale engagement in het verenigingsleven is een goeie vertaler voor een beleidsmatige invulling.

- Middenvelorganisaties (private partners):

- economische sector:

- *Pro Natura* vzw:

Johan Debeule, P/A Roggemanskaai 8, 1500 Halle

De afgevaardigde van Pro Natura is sedert jaren vertrouwd met het Pajottenland. Hij stond mee aan de wieg van het Regionaal Landschap Zenne, Zuun & Zoniën. Onder het motto “Werk maken van Natuur!” is Johan De Beule nadien blijven verder werken aan de Pajottenlandse natuur en het landschap, met verwijzing naar het milieu. Hieraan koppelt hij initiatieven rond de sociale economie.

- *Landelijke Gilden* vzw:

Hugo Vleugels, P/A Diestsevest 40, 3000 Leuven

Als consulent van Landelijke Gilden is Hugo Vleugels in het Pajottenland dagelijks werkzaam zowel voor plattelandsbewoners als voor landbouwers in het kader van plattelandseconomie en -ontwikkeling. Hugo Vleugels staat via de plaatselijke werking van de gilden ook in contact met gezinnen en plaatselijke producenten, handelaars, kmo's en horecazaken. Landelijke Gilden bouwt als plattelandsorganisatie mee aan de leefbaarheid en de sociale samenhang van dorpen via een professionele en educatieve ondersteuning van de plaatselijke afdelingen. Via vormings- en informatieprojecten wordt door Landelijke Gilden actuele plattelandsthema's aangekaart en bespreekbaar gesteld. Hierbij wordt ook vertrokken van dorp- en streekidentiteit, dorpssamenhang, en inwonersparticipatie.

- ecologische sector:

- *De Paddenbroek* vzw:

Erwin Vandersteen, Donkerstraat 2, 1670 Pepingen

Erwin Vandersteen is een geboren en getogen Pajot. Al bijna 15 jaar is hij (bestuurs)-lid van Natuurpunt Pajottenland, eerst nog bestuurslid van natuurvereniging Mol Lennik en tevens ook medeoprichter van de vlinderwerkgroep Thecla. Als ploegbaas-landschapsarchitect bij Econet (nu Pro Natura) heeft hij meegewerkt aan de uitbouw op verschillende domeinen van het Pajotse landschap. Bij het Educatief centrum 'De Paddenbroek' zette Erwin gedurende 2 jaar als coördinator het beleid mee op de rails. Hij is nog steeds vrijwilliger en als adviserend specialist/raadgever actief in de Raad van Bestuur van het Educatief Centrum De Paddenbroek. Momenteel is hij werkzaam bij de gemeente Pepingen als werkleider bij de technische dienst.

- *Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei* vzw:

Alwin Loeckx, Sint-Annastraat 11, 1755 Gooik

De afgevaardigde van het Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei is beroepshalve dagelijks vertrouwd met de natuur en het landschap in het Pajottenland (de 7 gemeenten van Pajottenland+ zijn de kern van het werkingsgebied van het Regionaal Landschap). Het Regionaal Landschap wil mensen uit de regio warm maken voor

streekeigen natuur en landschap. Vanuit deze invalshoek participeren het Regionaal Landschap en Alwin Loeckx in initiatieven die meerdere sectoren uit de regio samenbrengen.

➤ sociale sector:

- *Opbouwwerk Pajottenland vzw:*

Bruno Moens, Dreef 63, 1703 Schepdaal

De afgevaardigde van Opbouwwerk Pajottenland is vanuit zijn functie als coördinator van het project Kyoto in het Pajottenland en de Zennevallei op de hoogte van de laatste projecten rond duurzame energie in de eigen regio en daarbuiten. Vanuit dit project heeft de afgevaardigde een uitgebreid netwerk van samenwerkende overheden (gemeenten, provincie, Vlaams), middenveldorganisaties (vakbonden, milieu-, natuur- en sociale verenigingen, coöperatieve vennootschappen rond duurzame energie), landbouwers en gezinnen uit de regio. Dit netwerk biedt een uitgebreid draagvlak aan de vertegenwoordiger van Opbouwwerk Pajottenland om de duurzame toekomst van het Pajottenland verder uit te bouwen.

- *RISO Vlaams-Brabant vzw:*

Katrien Janssen Modrielaan 18, 1570 Tollembeek,

De afgevaardigde van RISO Vlaams-Brabant is opbouwwerker binnen de organisatie en begeleidde de projecten 'Dorpsspiegel Herne' en 'Dorpsspiegel Gooik' en is nauw betrokken bij het project 'Ouderen in het Pajottenland'. Riso Vlaams-Brabant is een vzw die op verschillende plaatsen in de provincie opbouwwerk en buurtwerk organiseert. Wij werken met groepen die zelf niet makkelijk opkomen voor hun rechten. Samen met hen en de betrokken actoren (lokale besturen, middenveldorganisaties, overheden, ...) pakken we problemen aan die te maken hebben met huisvesting, samenleven, vereenzaming, onderwijs, arbeid, ...

➤ culturele sector:

- *Andreas Masiuskring vzw:*

Hans Van Lierde, Poelstraat 4, 1750 Lennik

De afgevaardigde van de Andreas Masiuskring, de Lennikse culturele en historische kring, is reeds jaren vertrouwd met de eigenheid, de identiteit en het erfgoed van het Pajottenland. Hij was mede-initiatiefnemer en redacteur bij de heruitgave van het historisch en erfgoedkundig werk "Het Pajottenland, een land om lief te hebben". Hans Van Lierde is zo betrokken bij de samenwerking tussen verenigingen in het Pajottenland. Hans was ook initiatiefnemer voor de oprichting van een erfgoedcel voor het Pajottenland en Zennevallei. Hij was ook lid van de werkgroep die de aanvraag van de erfgoedconvenant met de Vlaamse Gemeenschap begeleidde en met succes wist af te ronden.

- *Toerisme Pajottenland en Zennevallei vzw:*

Maité Debast, Bosveldbaan 5, 1600 Sint-Pieters-Leeuw

Als marketing-assistent heeft Maité Debast een coördinerende functie binnen de vzw Toerisme Pajottenland & Zennevallei. In deze functie staat zij in voor het secretariaat, de dagelijkse werking van de vzw en voor de marketing voor de toeristische regio.

➤ Ondernemers uit de plattelandseconomie:

- *cvba 'Lekkers uit het Pajottenland':*

Willy De Ville, Kerkhove 64, 1547 Bever: Beverse Kaashoeve

Met de kennis vanuit zijn professionele achtergrond bij het Ministerie van Landbouw was Willy Deville van bij de opstart betrokken bij de Beverse Kaashoeve, het landbouwbedrijf van zijn zoon. Willy werkt ook al tien jaar mee aan acties vanuit Pajottenland+. Hij was eveneens van bij de aanvangsfase bij de cvba 'Lekkers uit het Pajottenland'.

- *Gastenverblijf Wisteria*

Filip De Pelseneer, Stationstraat 67, 1540 Herne: Gastenverblijf Wisteria

Samen met zijn echtgenote Gerda Desmecht baat Filip al meerdere jaren het Gastenverblijf Wisteria. Het is een toonaangevende b&b in de regio. Wisteria was in het verleden ook al betrokken bij de werking van Pajottenland+, en is een regelmatig afnemer van producten van 'Lekkers uit het Pajottenland'. De uitbaters hebben hiermee ook een duidelijke visie op het 'regioverhaal Pajottenland'.

➤ Effectieve landbouwers:

- *'t Goteringsenhof*

Anita Baeyens, Goteringsstraat 17, 1755 Kester

Samen met haar echtgenoot Dirk De Coster baat Anita het landbouwbedrijf 't Goteringsenhof uit. Buiten het melkveebedrijf is dit ook een zorgboerderij en kunnen scholen en verenigingen er terecht voor een educatief bezoek. Anita Baeyens zetelt eveneens in de Landbouwkamer Vlaams-Brabant en is door deze afgevaardigd naar de PG Pajottenland.

- *Joris Claeys, Luitenant Jacopsstraat 110, 1750 Lennik*

Het landbouwbedrijf van Joris Claeys is gevestigd in Lennik, maar beschikt ook over een aantal gronden in Roosdaal. Joris maakt deel uit van Machinerij Pajottenland cvba. Door het regelmatig overleg met de landbouwers in de regio, kan hij hun problematiek naar voor schuiven. Via de machinerij is Joris Claeys aangeduid als PG-afgevaardigde.

Met deze samenstelling beschikt de PG Pajottenland+ over een grote verscheidenheid en know how. Vanuit de openbare besturen zijn er leden uit Colleges van Burgemeester en Schepenen en gemeenteraadsleden. Daarenboven hebben meerderen onder hen tot de vorige legislatuur deel uitgemaakt van OCMW-besturen of waren/zijn zij als schepenen betrokken bij sociale zaken.

Ook vanuit de privé-partners kan de PG beroep doen op een ruime dossier- en regiokennis. De afgevaardigden uit de economische sector zijn dagelijks werkzaam in het milieu van landbouw, plattelandseconomie en de sociale economie, gelinkt aan het landschap en de natuur. Zij hebben ook contact met plaatselijke handelaars, kmo's en horecazaken. De afgevaardigden uit de ecologische sector komen tijdens de uitoefening van hun job in contact met het landschap, het

milieu, de natuur, de landbouw en de sociale economie. De afgevaardigden uit de sociale sector zijn vertrouwd met de zwakkere groepen uit de maatschappij en met de bijhorende problematiek die zich in een plattelandsregio aandient. Ze volgen, meestal via projecten, ook andere aspecten uit het sociale leven van dorpsgemeenschappen, gemeenten en/of de regio. Daarenboven is er een grote kennis over duurzaamheid aanwezig. De afgevaardigden uit de culturele sector zijn vertrouwd met de eigenheid en identiteit van de regio, met samenwerking tussen verenigingen die met deze thema's begaan zijn. Zij zijn ook begaan met de toeristisch-recreatieve sector, zowel wat de promotie betreft als de bijhorende economische factor. De effectieve landbouwers hebben een jarenlange kennis in huis om de sectornoden en –doelen te ondersteunen. De ondernemers uit de plattelandseconomie hebben op hun beurt een breder zicht over het economisch platform in het Pajottenland, en hebben nauwere contacten met horeca, recreanten, bezoekers en afzetkanalen.

2.2.2. Juridische structuur

Pajottenland+ is sedert 2004 een vereniging zonder winstoogmerk. De eerste jaren maakten enkel de middenveldorganisaties hiervan deel uit. Het PG-bestuur behoorde tot de 'koepel Pajottenland+'. Na aanpassing van de statuten, goedgekeurd op de algemene vergadering van 2010, zetelen de afgevaardigden van de openbare besturen nu als natuurlijke personen in de vzw Pajottenland+. De vzw fungeert als juridische rechtspersoon. De PG heeft deze structuur nodig om bepaalde aspecten van de werking officieel te laten verlopen, onder meer de verantwoording van de financiële werking. Elke vereniging die lid wenst te worden van Pajottenland+, zal na goedkeuring op de algemene vergadering kunnen toetreden tot de vzw.

Binnen de vzw worden uit de middenveldorganisaties per sector twee vertegenwoordigers verkozen die deel uitmaken van het bestuur van de PG. Het gaat om twee afgevaardigden uit de economische, de ecologische, de sociale en de culturele sector. Alle beslissingen die de PG Pajottenland+ neemt, zijn beslissingen die gelden als beslissingen van Pajottenland+vzw. De vzw draagt de juridisch-administratieve verantwoordelijkheid, en zorgt onder meer voor de aanwerving van het personeel en het beheer van de financiële middelen.

In 2014 telt de vzw Pajottenland+ 8 natuurlijke personen als lid, afgevaardigden vanuit openbare besturen, en 27 leden als middenveldorganisaties, ingedeeld in de vier sectoren: de economische, de ecologische, de sociale en de culturele sector. De OCMW's, als openbare besturen in het Leagebied, worden eveneens betrokken. Volgende organisaties zijn lid :

- de economische sector:
 - Boerenbond (regioraad Pajottenland)
 - Groene Kring vzw
 - Landelijke Gilden vzw
 - ONAV vzw
 - Unizo vzw
 - Vlaams Agrarisch Centrum vzw

- de ecologische sector
 - Pro Natura vzw

- De Mark vzw
- Natuurpunt Pajottenland vzw
- Panta Rhei vzw
- Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei vzw
- De Paddenbroek vzw

- de sociale sector
 - Beschuttende werkplaats Pajottenland vzw
 - CAW Delta
 - Ons Zorgnetwerk vzw
 - Opbouwwerk Pajottenland vzw
 - Pajottenlands Centrum voor Gezins- en Bejaardenhulp vzw
 - RISO Vlaams-Brabant vzw

- de culturele sector
 - Andreas Masiuskring vzw
 - Arch'educ vzw
 - Heemkundige Kring van Gooik vzw
 - KVLV-Agra vzw
 - Muziekmozaïek vzw
 - Plattelandsklassen vzw
 - VIAC vzw
 - VVV Markvallei
 - VVV Pajottenland en Zennevallei vzw

Het doel van de vzw Pajottenland+ is opgenomen in artikel 4 van de statuten:

‘De vereniging stelt zich tot doel initiatieven rond plattelandsontwikkeling te nemen, door activiteiten te stimuleren, te ontwikkelen en te verwezenlijken. Meer concrete doelstellingen zijn: versterken van de plattelandseconomie, detecteren en valoriseren van streekgebonden agrarische, toeristisch-recreatieve, educatieve en culturele troeven, versterken van het natuur-, landschaps- en milieupotentieel, verhogen van het welzijnsniveau en bestrijden van sociale uitsluiting. De beoogde projecten moeten bijdragen tot een economische, ecologische en socio-culturele vooruitgang in onderlinge samenhang binnen het werkingsgebied.

De vereniging wil de samenwerking tussen maatschappelijke actoren en de participatie van de plaatselijke bevolking stimuleren.’

De ‘vzw Pajottenland+’ roept minstens een maal per jaar de algemene vergadering samen. De algemene vergadering beslist over de statuten, de goedkeuring van de rekeningen, de begroting en de jaarverslagen, de ontheffing van de bestuurders, de toetreding en het ontslag van de leden, en zo meer.

De voorzitter van Pajottenland+ vzw is de afgevaardigde voor de gemeente Gooik, Michel Doomst.

Hij is burgemeester en Vlaams parlements lid. De coördinaten:

Michel Doomst, Koekoekstraat 65, 1755 Gooik

gsm: 0475 / 405 777 – michel.doomst@gooik.be

De statuten van Pajottenland+ vzw zijn aangepast tijdens de algemene vergadering van 10 december 2014 en worden gepubliceerd in de BBS.

2.2.3. Werking

2.2.3.1 De PG en de ontwikkelingsstrategie: uitstippelen en uitvoeren

In het Pajottenland wordt sedert het laatste decennium van de vorige eeuw nagedacht en gewerkt rond de toekomst van deze plattelandsregio. Zo ontstond het ontwikkelingsplan voor de Leader+periode 2000-2006. Met de PG-leden, de openbare besturen en de middenveldorganisaties van de vzw werd in 2005 een toekomstnota geschreven die mee als opstap diende voor de lokale ontwikkelingsstrategie 2007-2013. In 2007 spendeerde de PG meerdere overlegmomenten en vergaderingen aan de opbouw van de LOS. Deze werd voorgelegd aan de Colleges van Burgemeester en Schepenen en Pajottenland+ organiseerde een open overleg voor de regio. Communicatie werd eveneens gevoerd via een nieuwsbrief van Pajottenland+, de pers en via een folder die in de gemeenten werd verspreid. Inwoners kregen de mogelijkheid om hun toekomstvisie over het Pajottenland kenbaar te maken. Al deze informatie werd door de PG verwerkt en voorgelegd op 11 december 2007 aan de Algemene Vergadering van de koepel en de vzw Pajottenland+. Daar werd de definitieve LOS goedgekeurd. In januari 2008 volgde de goedkeuring door de gemeenteraden en OCMW-raden.

Dezelfde werkwijze werd voor deze LOS toegepast. In de Pajottenkrant van 22 oktober lanceerde Pajottenland+ een oproep voor een open overleg over de LOS met de inwoners van de zeven gemeenten. De oproep verscheen ook in de pers en op de gemeentelijke websites. Via de burgemeesters (burgemeestersoverleg en een mail naar de burgemeesters en de secretarissen is gevraagd om alle gemeenteraads- en OCMW-raadsleden uit te nodigen. Doel van deze breed verspreide communicatie is de betrokkenheid bij de inwoners te vergroten en zo de bottom up te verhogen. Op 31 oktober 2014 werd de LOS dan in die open vergadering voorgelegd aan de inwoners van het Pajottenland. Op de AV van Pajottenland+ op 10 december 2014 werd de LOS voorgelegd, besproken en aansluitend goedgekeurd. Nadien volgen de zeven gemeenteraden.

De competenties die de bestuursleden van de PG in de weegschaal legden bij de uitbouw van de LOS, en de kennis die zij de komende jaren inbrengen, leest u in punt 2.2.1. (samenstelling van de PG)

Om de ontwikkelingsstrategie uit te voeren en gelijktijdig te evalueren, heeft de PG in het verleden een evaluatiesysteem uitgewerkt (zie punt 2.4 en 2.5). Deze werkwijze wordt in de toekomst opnieuw toegepast, en waar nodig verfijnd en/of uitgebreid. De terreinevaluatie zal in de nieuwe Leaderperiode duidelijk worden opgevolgd.

Taakverdeling in de PG Pajottenland+: dagelijks bestuur Pajottenland+:

De leden uit de Plaatselijke Groep van de vzw kiezen een dagelijks bestuur. Gezien de PG gemiddeld om de twee maanden vergadert, vergadert het dagelijks bestuur enkel als dit noodzakelijk blijkt. Zo kan de bottom up in het PG-bestuur maximaal worden toegepast. De vergaderingen van het dagelijks bestuur worden samengeroepen op vraag van de voorzitter en de coördinator.

Het dagelijks bestuur bestaat uit de PG-leden die binnen de vzw een functie hebben opgenomen. De samenstelling en taakverdeling van het dagelijks bestuur:

- voorzitter: Michel Doomst
- ondervoorzitter vanuit de openbare besturen: Werner Godfroid
- ondervoorzitter vanuit de middenveldorganisaties: Alwin Loeckx
- secretaris: Hugo Vleugels
- penningmeester: Heidi Elpers
- coördinator: Jos Huwaert

2.2.3.2 De coördinator

Tijdens de Leaderperiode ondersteunt het secretariaat (=werking PG), met als uitvoerende kracht de coördinator, de Plaatselijke Groep bij de uitvoering van de ontwikkelingsstrategie. Het secretariaat, de locatie waar de coördinator wordt tewerkgesteld, blijft voor de Leaderperiode 2014-2020 in het Provinciale Proefcentrum voor Kleinfruit, Molenstraat 26, 1760 Roosdaal. De coördinator is aangesteld door de Plaatselijke Groep (PG), via de vzw Pajottenland+. Hij of zij zorgt ervoor dat alle verbintenissen en opdrachten van de PG tegenover de projecten en de promotoren enerzijds, en tegenover de provincie Vlaams-Brabant, de Vlaamse Overheid en de Europese Gemeenschap anderzijds, vlot en stipt verlopen, zowel administratief als financieel. In de twee voorbije Leaderperiodes, 2000-2006 en 2007-2013, is gebleken dat een coördinator over onvoldoende tijd beschikt om het secretariaat tijdens het tijdsbestek van 1 VTE te runnen.

Het is de bedoeling dat de coördinator voldoende energie en tijd kan besteden aan begeleiden, animeren, communiceren en netwerken in de regio. Concreet luidt de taakomschrijving van de coördinator als volgt:

- ondersteunt de werking van de PG administratief en volgt de inhoudelijke werking;
- is het permanente aanspreekpunt voor de leden van de PG, de projectpromotoren, de openbare besturen, de middenveldorganisaties, en voor de inwoners uit het Leadergebied;
- heeft op regelmatige basis overleg met de openbare besturen uit de regio, met de provincie Vlaams-Brabant en met de betrokken diensten van de Vlaamse Overheid;
- bereidt de vergaderingen en beslissingen voor van de PG en het dagelijks bestuur, verzorgt het secretariaat en staat in voor een accurate verslaggeving;
- verzorgt de communicatie over Leader naar de inwoners van de streek;
- adviseert mensen en organisaties met ideeën en/of projectvoorstellen;
- helpt in het tot stand komen van een gedragen ontwikkelingsvisie;
- volgt de Vlaamse en Europese ontwikkelingen m.b.t. het plattelandsbeleid op de voet;
- heeft een dynamiseringstaak in het gebied en de PG, en zal de kans krijgen de nodige opleiding te volgen om zich optimaal van deze taak te kwijten;
- is betrokken bij de uitbouw van interregionale en transnationale projecten en overleggrondes;
- controletaken in opdracht van Europa behoren niet tot het takenpakket van de coördinator, met uitzondering van de administratieve controles en taken die door de beheersdienst worden gedelegeerd (= geen terreincontroles).

Daarenboven voorziet de coördinator in de organisatie en de werking van de eigen Plaatselijke Groep. De coördinator roept op vraag van de voorzitter (of het bestuur) de PG samen. De PG vergadert gemiddeld om de twee maanden en minstens om de drie maanden.

De coördinator agendeert, samen met de voorzitter en/of het bestuur, voor de vergadering van de PG de punten die betrekking hebben op de werking (administratief en financieel) van de PG, evenals onderwerpen die verwijzen naar de projecten en/of de promotoren. Uit deze voorstellen vloeien de beslissingen voort. Leden van het dagelijks bestuur of van de Plaatselijke Groep kunnen zelf punten toevoegen aan de vooropgestelde agenda. Op een PG-agenda kunnen eveneens punten worden aangebracht rond onderwerpen die handelen over de opbouw en de knelpunten van de regio.

Het secretariaat verwerkt dagelijks de binnenkomende briefwisseling. De inkomende facturen worden volgens de noodwendigheden betaald. De coördinator betaalt individueel rekeningen tot 1.250 euro. Tot 10.000 euro tekent de coördinator en een lid van de raad van bestuur. Voor een bedrag hoger dan 10.000 euro is de handtekening van twee bestuursleden en de coördinator vereist.

Voor de Leaderperiode 2014-2020 voorziet Pajottenland+ in 25% van het toegekende budget voor de werking. Dit bedrag is echter ontoereikend om gedurende de volledige periode een coördinator voltijds aan de slag te houden. De vraag vanuit de overheid is nochtans om een voltijdse coördinator in dienst te hebben om de taken van de PG optimaal te kunnen uitvoeren. Binnen dit werkingsbudget moet ook de nodige financiële ruimte worden vrijgemaakt voor vorming, communicatie,...

2.2.4. Selectieprocedure en -criteria

Projectoproep

De projectoproep in de Leader+periode 2000-2006 en de Leaderperiode 2007-2013 verliepen gelijkaardig:

Via een folder lanceerde Pajottenland+ in juni 2008 een eerste oproep naar de bevolking van de betrokken gemeenten om ideeën/projecten in te dienen in het kader van Leader+. De folder werd verspreid via de gemeentehuizen, de bibliotheken en de handelszaken van de zeven gemeenten. De gemeentebesturen stuurden de folder door naar de lokale verenigingen binnen de gemeente. De oproep van de folder verscheen in de gemeentelijke infobladen en na een persvoorstelling in de regionale pers zoals Het Nieuwsblad, Het Laatste Nieuws, De Streekkrant en Het Pajottenland. In februari 2009 kwam er een nieuwe oproep tot indiening van projectvoorstellen.

In de projectoproep (persbericht + folder) maakt Pajottenland+ bekend wat de doelstellingen van deze Europese werking in de regio inhouden en wat de acties zijn waarbinnen een projectidee kan worden ingediend. Daarenboven vermeldt de oproep de belangrijke aspecten die eigen zijn aan Leader. Op deze wijze worden de inwoners ingelicht over de mogelijkheden en voorwaarden. Tussen de oproepdatum en de indiendatum van het projectvoorstel ligt een termijn van twee tot drie maanden.

Na de projectoproep ontvangt iedereen die het wenst via de coördinator, de door de Plaatselijke Groep goedgekeurde, documenten: projectprocedure, ontvankelijkheid- en selectiecriteria, aanvraagformulier en de financiële voorwaarden. Die informatie wordt gedurende die periode op de website www.pajottenland.be geplaatst.

Pajottenland+ wenst dezelfde werkwijze toe te passen.

Van projectidee tot goedkeuring

Pajottenland+ lanceert een projectoproep zoals hiervoor geformuleerd. Tussen de lanceringdatum voor projectoproepen en de goedkeuring van de projecten ligt een tijdspanne van hoogstens zes maanden, maar die periode kan ook korter worden gehouden. Hierover beslist het PG-bestuur.

- Bij de projectoproep vraagt Pajottenland+ projectideeën voor te leggen aan de coördinator van de Plaatselijke Groep Pajottenland+. De coördinator bespreekt met de indiener zijn/haar idee en toetst af of dit past binnen de plattelandswerking en de LOS. Indien het idee niet past, eindigt hier het traject, of wordt met betrokkene gekeken of er via aanpassingen en bijvoegingen een projectvoorstel kan worden uitgewerkt.
- Indien het idee en/of de verdere uitwerking past, dan begeleidt de coördinator de indiener voor de opmaak van het aanvraagformulier of de coördinator verwijst de indiener door naar een persoon of organisatie uit de sector die lid is van de PG Pajottenland+ of de vzw Pajottenland+. Andere mogelijkheid is dat het idee kan worden uitgevoerd door de openbare besturen. Dan wordt de betrokkene doorverwezen naar zijn/haar gemeentebestuur. Vanuit de sector of het openbaar bestuur wordt met de betrokkene bekeken of het voorstel in een aanvraagformulier wordt opgenomen. Ook hier kan de coördinator een begeleidende rol spelen.
- Ongeveer twee maanden (vast te leggen datum) later dient de projectindieners een uitgebreid voorstel met bijhorende financiële tabel in. Dit gebeurt aan de hand van de uniforme aanvraagformulieren die de PG ter beschikking stelt. Bij deze indiening onderzoekt de coördinator ook of de nodige vergunningen in orde zijn (indien deze nodig zijn).
- Binnen de daaropvolgende twee weken tot een maand beoordeelt de TW de projectvoorstellen. Via de coördinator worden ze bezorgd aan de PG. Binnen de daaropvolgende maand beoordeelt de PG de aanvraagformulieren en financiële tabellen. De TW gebruikt voor het advies het beoordelingsformulier. De PG-leden ontvangen een kortere versie van het beoordelingsformulier. De PG-leden bezorgen hun beoordeling opnieuw aan de coördinator. Hierop worden ze op de PG-vergadering voorgelegd en volgt de eerste beoordeling.
- Het positieve of negatieve advies van de TW kan door de PG worden gevolgd. Geeft de PG een andere beoordeling dan de TW, dan moet de PG de beslissing duidelijk motiveren.
- Projectindieners die van de PG een positieve beoordeling kregen, worden gebriefd door de coördinator. Hij bezorgt de betrokkenen ook de door te voeren aanpassingen. Binnen de daaropvolgende maand bezorgen deze projectindieners het aangepaste aanvraagformulier aan coördinator.
- Na de tweede indiening van het aanvraagformulier bij de coördinator, bezorgt hij de documenten aan de leden van de PG. Hierop worden ze op de PG-vergadering voorgelegd en volgt al dan niet de goedkeuring. Aansluitend wordt voor de goedgekeurde projecten een contract opgemaakt.
- Aansluitend kan het project van start gaan op de daartoe voorzien datum. Dit kan ten vroegste vanaf de datum van de goedkeuring zijn.

Dit tijdschema kan verschillend zijn naargelang de projectoproep. Hieronder duiden we dit aan met twee mogelijke voorbeelden.

Voor de beoordeling vertrekt Pajottenland+ van de beoordelingsformulieren en documenten die via de Beheersdienst beschikbaar zijn gesteld. Op vraag van de overheid zal de PG per thema twee eigen indicatoren toevoegen. Dit wordt opgenomen in de aanvraagformulieren.

Leden van de PG die bij een projectaanvraag betrokken zijn, of die omwille van samenwerkingsverbanden bij een projectaanvraag betrokken zijn, nemen niet deel aan de bespreking, beoordeling en goedkeuring van deze ingediende projectaanvraag. Dit gebeurt volgens de deontologische code.

De PG beslist met een gewone meerderheid. Iedere beslissing moet steeds uitdrukkelijk gemotiveerd worden. Een projectvoorstel met negatief advies van de TW kan na bespreking door de PG toch leiden tot de goedkeuring, **of omgekeerd**. Hiervoor geeft de PG wel een duidelijk gemotiveerde uitleg.

De TW adviseert en de PG beoordeelt elke projectaanvraag ook op budgettaire haalbaarheid. Indien omwille van de budgettaire haalbaarheid de positieve beslissing niet bekrachtigd wordt, wordt aan de projectaanvrager gevraagd om het project aan te passen. De PG kan beslissen om aan de projectaanvrager te verzoeken een aangepast projectvoorstel in te dienen.

Na bekendmaking aan de promotoren worden de projecten op een persconferentie voorgesteld. De projecten die niet werden weerhouden, krijgen een brief met mogelijke andere subsidiekanalen om hun ideeën te verwezenlijken.

Tijdstabel 2015-2016 (**oude werkwijze**):

- eind maart: persbericht vanuit de PG met de goedkeuring van Pajottenland+ als Leader-PG + het reeds lanceren van een projectoproep
- 1 mei 2015: indienen korte projectversie (maximum een A4)
- eerste week mei: adviezen door de TW (A4)
- tweede week mei: beoordelingen door de PG (A4)
- midden juni: indienen uitgebreider voorstel via projectaanvraag + financiële tabel
- eind juni: adviezen projectaanvragen door TW
- eerste week juli: beoordelingen projectaanvragen PG + eventuele projectaanpassing
- midden augustus: indienen aangepaste projectaanvragen
- eind augustus: tweede advies projectaanvragen door de TW
- midden september: goedkeuring door PG, gevolgd door goedkeuringsbrief vanuit PG
- start project: 1/10/2015

Projecten waar door de PG samenwerking wordt gevraagd of die moeten worden verfijnd, kunnen aansluiten bij een nieuwe oproep in het voorjaar van 2016.

Nieuwe aanpak behandeling projectvoorstellen en projectoproep vanaf 2016:

- **december 2015**: lanceren projectoproep
- **eind februari 2016**: indienen voorstel via projectaanvraag + financiële tabel
- **eind maart**: adviezen projectaanvragen door TW

- **eind april:** beoordelingen projectaanvragen door PG + eventuele projectaanpassing
- **eind mei:** indienen aangepaste projectaanvragen
- midden juni: goedkeuring door PG, gevolgd door goedkeuringsbrief vanuit PG
- start project: 1/7/2016
- oproep afhankelijk van het toegekende budget bij oproep 2015

Het bestuur van Pajottenland+ bepaalt het aantal oproepen, het thema en eventueel de maatregel(en) en de periode wanneer een oproep wordt gelanceerd aan de hand van de al toegekende totale cofinanciering en de toegekende beschikbare middelen.

Cofinanciering: bepaling en uitbetaling

De projectpromotor ontvangt van de coördinator, voor de projectaanvraag, de financiële voorwaarden en dient deze strikt na te leven. Deze voorwaarden worden opgenomen in de projectaanvraag en gecommuniceerd in de goedkeuringsbrief.

De projectpromotor volgt een aparte projectboekhouding en administratie conform de EOGFL-reglementering en de richtlijnen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Beheersdienst.

De coördinator controleert de declaraties en maakt de financiële tabellen over aan de Beheersdienst Leader. Voor sommige projecten vraagt de Beheersdienst alle documenten of bijkomende info op. De coördinator zal hiervoor het nodige doen. De uitbetaling aan de projectuitvoerder gebeurt via de Vlaamse Overheid.

Samenbrengen van projectideeën leidt tot samenwerking

Bij de eerste indienronde in 2003 ontving Pajottenland+ meerdere ideeën die binnen dezelfde sector ressorteerden of die met mekaar konden worden gelinkt. Rekening houdende met het Leader+principe 'samenwerking', besloot de PG om projecten uit dezelfde branche te bundelen en de indieners in een werkgroep onder te brengen. Zo ontstonden er werkgroepen rond zorgboerderijen, toerisme-promotie, clean teams, trage wegen, huisvesting, duurzame landbouw, website, plattelandskaarten, Kyoto. Deze werkgroepen kwamen volgens noodzaak samen.

Nadien paste Pajottenland+ deze werkwijze nog toe. In de toekomst is het de bedoeling om nog meer projectpromotoren sector- en gemeentegrensoverschrijdend samen te laten werken.

Dit is het basisvoorstel voor de selectieprocedure. Pajottenland+ gaat dit voorstel binnen de komende zes maanden na goedkeuring van de aanvraag tot Leadergebied verder evalueren en indien nodig aanpassen en/of verfijnen.

Tijdens het regio-overleg op 31 oktober 2014, waar Pajottenland+ de nieuwe lokale ontwikkelingsstrategie voorstelde aan geïnteresseerde Pajotten, beaamden de aanwezigen dat deze werkwijze best wordt verder gezet. „Het Pajottenland kiest beter voor enkele koepelprojecten, met een blijvende realisatie voor de streek en haar inwoners”. Dit sluit volledig aan bij de zienswijze van de PG Pajottenland.

2.2.5. Monitoring en evaluatie

2.2.5.1 Monitoring

Voor de monitoring zal Pajottenland+ zich baseren op de concrete punten die de projectuitvoerder op het projectaanvraagformulier heeft ingevuld. Ook de monitoringtabellen die vanuit de overheid worden aangereikt, komen aan bod.

Dit is het basisvoorstel voor de monitoringprocedure. Pajottenland+ gaat dit voorstel binnen de komende zes maanden na goedkeuring van de aanvraag tot Leadergebied verder evalueren en indien nodig aanpassen en/of verfijnen.

2.2.5.2 Evaluatie

2.2.5.2.1 Evaluatie projecten

De goedkeuring gebeurt, rekening houdende met de optie dat de cofinanciering herroepbaar is door de PG, en dit in geval van een slechte evaluatie door de PG, of in geval van een slechte bijsturing door de projectuitvoerder(s). De PG zal dit opnemen in het aanvraagformulier en in de goedkeuringsbrief.

Het toepassen van een peter- en meterschap per project heeft een meerwaarde. De PG zal telkens bekijken wie hiervoor de meest geschikte peter of meter is, en deze persoon vragen om die taak op zich te nemen. De PG brengt halverwege de projecttijd een bezoek, of vraagt de promotor een stand van zaken voor te leggen op de bestuursvergadering. Ook een combinatie van beiden is mogelijk.

Rapportering aan de PG

De projectuitvoerder bezorgt de PG zesmaandelijks een voortgangsverslag. Dat maakt deel uit van de declaratieprocedure. Aan de hand van dat voortgangsverslag kan de coördinator het project bezoeken, en indien nodig, dit tussentijds rapport met zijn verslag op de PG-agenda plaatsen. De PG bezoekt ook minstens een maal het project tijdens de projectperiode (zie hierboven).

Uitvoeringscontrole

De coördinator doet per jaar en per project minstens één plaatsbezoek. De PG bezoekt ook minstens een maal het project tijdens de projectperiode. Van projectbezoeken wordt verslag uitgebracht op de PG, dit ter controle van de uitvoering van het project. Van deze bezoeken wordt een controleverslag opgemaakt, ter goedkeuring door de PG.

De PG kan te allen tijde en onaangekondigd de coördinator vragen om een plaatsbezoek aan een (deel)project te brengen, om de vooruitgang van dit (deel)project te toetsen. De PG beoordeelt ieder project op grond van het controleverslag van de coördinator of van de PG en kan beslissen om de eerder goedgekeurde Leadersteun op te zeggen en eventueel terug te vorderen, deels of volledig. Hiervoor moeten de helft + één van de leden van de PG de vergadering bijwonen en moet twee derden van de aanwezige leden zich akkoord verklaren met dit voorstel. Op basis van deze beslissing kan de PG, en in dit geval de vzw Pajottenland+, eenzijdig het projectcontract verbreken.

Dit is het basisvoorstel voor de projectevaluatie. Pajottenland+ gaat dit voorstel binnen de komende zes maanden na goedkeuring van de aanvraag tot Leadergebied verder evalueren en indien nodig aanpassen en/of verfijnen.

2.2.5.2.2 Evaluatie PG: projecten en LOS

In de chronologische lijn van de PG-werking is het logisch dat na de evaluatie van de projecten er ook een evaluatie komt van de bestuurswerking en de toetsing van de LOS aan de werking. De toekenning en de beoordeling van de projecten toont bepaalde lijnen over de wijze van aanpak door de bestuurders. Verklaring: bij de goedkeuring van een project wordt gelijktijdig een projectkost en maximale subsidie (bedrag of procentueel) toegekend. Dit zal aangeven naar welke actie en met welke tijdslijn de projecten en budgetten zullen verlopen. Op dat ogenblik beschikt het bestuur van de PG over indicatoren om de eigen werking en aanpak te evalueren. De financiële tabellen laten het bestuur ook toe om andere indicatoren op te volgen, zoals bijvoorbeeld de financiële spreiding tussen openbare besturen en andere projectuitvoerders. Volgens de toekenning van de budgetten per actie kan de PG, indien nodig, haar aanpak wijzigen en op zoek gaan naar projecten die passen binnen een actie met een vrij hoog restbudget.

Bij het financiële aspect is het mogelijk dat de PG tijdens de beleidsperiode middelen uit andere bronnen kan betrekken voor een of meerdere van de acties en/of de thema's. Op dat ogenblik zal de PG een financiële herverdeling tussen de acties doorvoeren.

In 2006 hield Pajottenland+ een zelfevaluatie onder leiding van de Activeringscel van Leader+ Vlaanderen. Voor deze vergadering werden alle leden van de koepel Pajottenland+ aangeschreven, alle leden van de PG en een reeks bewoners uit de regio die via hun job of uit interesse dagelijks met de streek begaan zijn. In 2012 organiseerde Pajottenland+ opnieuw een evaluatiemoment, onder leiding van plattelandsexpert Karel Lhermitte en Eva Roeykens, plattelandscoördinator bij de dienst Europa van de provincie Vlaams-Brabant.

Voor de periode 2014-2020 wil Pajottenland+ de aangehouden controle- en evaluatiewerkwijze blijven aanhouden, inclusief de PG-evaluatie. Op de algemene vergadering van Pajottenland+ wordt verslag uitgebracht van de PG-evaluaties.

2.2.6. Communicatie

2.2.6.1 Communicatie door de PG

Tijdens de Leaderperiode 2007-2013 heeft Pajottenland+ voortgebouwd op de communicatiewerking die tijdens de Leader+periode 2000-2006 was ontwikkeld. Pajottenland+ heeft sedert 2003 een goede samenwerking opgebouwd met de media, zowel regionale tv, radio, geschreven pers (regiopagina's van de nationale kranten en de huis-aan-huisbladen) en internetmedia. Hierbij speelde de PG neemt alle kansen te baat om persberichten te verspreiden en, indien nodig, om zelf persbijeenkomsten te organiseren. Van projectuitvoerders wordt verlangd dat zij hun initiatieven eveneens kenbaar maken via de pers, zowel bij aanvang, soms tussentijds en bij afloop van het project. Via projectwerking wordt ook al meerdere jaren de 'Pajottenkrant' uitgegeven. Dat is een

pagina in het huis-aan-huisblad Het Pajottenland, dat 21 maal per jaar verschijnt en wordt gedrukt op 50.000 exemplaren. Hierin wordt gecommuniceerd over de plattelandswerking, de projecten van Pajottenland+ en promotie gevoerd voor de evenementen en activiteiten met streekeigenheid.

In navolging van de twee voorbije Leaderperiodes zal Pajottenland+ persmomenten organiseren en persberichten verspreiden bij:

- de opstart van de nieuwe Leaderwerking, hieraan wordt ook de eerste projectoproep gekoppeld
- de goedkeuring van nieuwe projecten
- te herhalen bij nieuwe projectoproep(en) en goedkeuring(en)
- eigen deelname aan project(en) en (TNS-ITS)samenwerkingsproject(en)
- acties, activiteiten, evenementen, studiedagen, workshops,... die verband houden met de plattelandsontwikkeling

Door de groeiende belangstelling voor digitale communicatie zal Pajottenland+ deze technologische kanalen meer gebruiken:

- de eigen website www.pajottenland.be
- facebook
- nieuwsbrieven
- mailberichten versturen naar de eigen bestuursleden, projectuitvoerders en streekactoren voor het kenbaar maken van interessante berichtgeving rond het platteland

Net als in het verleden zal de samenwerking met de gemeenten belangrijk blijven bij het verspreiden van oproepen en berichten via de gemeentelijke websites en infobladen. Daarenboven worden de bestuurders en de coördinator regelmatig door de pers gecontacteerd in verband met de evolutie van de plaatselijke werking of in verband met de projecten.

Behalve de rechtstreekse samenwerking met de pers, de informatie in de Pajottenkrant en www.pajottenland.be heeft de PG folders verspreid om de werking, de acties en de projectoproepen kenbaar te maken. De folders worden verspreid via gemeentehuizen, OCMW's, bibliotheken en handelszaken in het Leadergebied.

In de Leaderperiode 2007-2013 is Pajottenland+ deze werkwijze blijven hanteren. Dat zal ook voor 2014-2020 het geval zijn. Dienen er zich nieuwe en betere communicatiemiddelen aan, dan zal Pajottenland+ deze opnemen in de werking. Voor de communicatie, eigen aan de PG, gaat een beperkt budget naar de Pajottenkrant en naar de website www.pajottenland.be. De mogelijkheid om in de gemeentelijke infobladen te communiceren wordt besproken met de openbare besturen.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	TOTAAL
2000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	2000	11000

In het opstartjaar 2015 voorziet Pajottenland+ in 2.000 euro voor bekendmaking van de werking en de eerste projectoproep. In het slotjaar wordt in 2.000 euro budget voorzien om een boekje of brochure met realisaties en resultaten uit te geven. De andere jaren schrijven we een

communicatiebudget van 1.000 euro in. Afhankelijk van de noodzaak tracht de PG te communiceren via werkwijzen met de beperktste budgetten.

2.2.6.2 Communicatie naar en door projectuitvoerders

Pajottenland+ legt de projectuitvoerders op om bij hun communicatie een banner te gebruiken waarin de voorgeschreven logo's en bijhorende tekst worden gebruikt. Vanzelfsprekend past ook de PG dit principe toe. De voorschriften en wijze van communiceren door de projectuitvoerder wordt vermeld in de Leaderprojectaanvragen en in de goedkeuringsbrieven die Pajottenland+ afsluit met de projectuitvoerders. Wanneer het gaat om kleine flyers, affiches **of andere materialen**, is het niet steeds mogelijk om de tekst mee op te nemen. Het aanbrengen van de logo's blijft wel van kracht. Elke publicatie die een projectuitvoerder verspreidt, moet eerst aan de coördinator van de PG worden voorgelegd en door deze laatste worden goedgekeurd.

2.2.7. Financieel Plan

De verdeling van de middelen tussen de drie thema's is indicatief en kan tijdens de beleidsperiode worden aangepast. Belangrijk hiervoor zijn de projectideeën die leiden tot projecten en de kansen die de regio en Pajottenland+ zelf kan benutten om budget uit andere financieringsbronnen te betrekken.

Kandidaat Plaatselijke Groep: Pajottenland+

Gebied: Pajottenland met de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Pepingen en Roosdaal

Voorlopig budget:

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	TOTAAL
	100%	232340	232340	232340	232340	232340	232340	1394040
projecten	75%	174255	174255	174255	174255	174255	174255	1045530
secretariaat	25%	58085	58085	58085	58085	58085	58085	348510

samenwerking		25000	50000	50000				125000
--------------	--	-------	-------	-------	--	--	--	---------------

Vastleggingen per doelstelling/maatregel → voorlopige cijfers

Doelstelling/ (sub)maatregel Per THEMA	publiek (EU+VI+Prov)		privaat		opmerking
	bedrag (euro)	% (max. 65%)	bedrag (euro)	% (min. 35%)	
1 Duurzame energie en klimaatadaptatie (20%)	209.106	65%	112.596	35%	

2	Profilering en promotie van de streekidentiteit (40%)	418.212	65%	225.191	35%	
3	Leefbare dorpen (40%)	418.212	65%	225.191	35%	
Totaal		1.045.530	+	562.978	=	1.608.508

Werkingskosten	bedrag (euro)	%
Totaal (max. 25 % van totale budget)	348.510	25%
Aandeel vorming (min. 10 % van werkingskosten)	34.851	10%

2.2.8. Financieel Beheer

Voor wat betreft de verschillende (deel)projecten wordt er in een cofinanciering voorzien die maximaal 65% van het totale bedrag van het project bedraagt. Er wordt van de uitvoerders dus een gegarandeerde cofinanciering van ten minste 35% verwacht. De PG kan hiervan afwijken volgens een vooraf bepaalde motivering. De minimuminbreng van 35% blijft steeds behouden. In onderling overleg kan er door de Plaatselijke Groep ook een maximaal steunbedrag per deelproject worden bepaald, mits opnieuw niet meer dan 65% cofinanciering wordt toegekend. Deze aanpak wordt vermeld bij de projectoproep.

De voorkeur gaat uit naar projecten die worden ingediend door meerdere partners, liefst vanuit verschillende sectoren, en indien mogelijk, naar gemeentegrensoverschrijdende projecten. Voor projecten die niet aan deze voorwaarden voldoen, kan de PG een lager cofinancieringspercentage toekennen. Deze normen worden opgenomen in het 'projectdraaiboek'.

De secretaris en de penningmeester fungeren als financieel coördinator van de werking en controleren de cofinanciering door de uitvoerders, en dat in samenwerking met de PG-coördinator. De coördinator brengt regelmatig de financiële toestand op de PG-vergaderingen. Dit is onder meer nodig bij de goedkeuringsrondes van de projecten. Tijdens de jaarlijkse algemene vergadering wordt de financiële toestand ook belicht.

2.3. Ontwikkelingsprogramma

2.3.1. Beschrijving en analyse van het LEADER-gebied

INLEIDING: “PLATTELAND AAN DE POORT VAN DE EUROPESE HOOFDSTAD”

Het Pajottenland ligt in het zuidwesten van de provincie Vlaams-Brabant. In het zuiden grenst het aan zeer landelijke Waalse regio's, in het westen aan de Oost-Vlaamse Dendervallei (met de steden Ninove en Geraardsbergen), in het noorden aan de meer verstedelijkte as tussen Denderleeuw-Liekekerke en Dilbeek en in het oosten aan de dichtbewoonde gemeenten van de Zennevallei, namelijk Halle, Sint-Pieters-Leeuw en Beersel.

Uniek voor het Pajottenland als Vlaams plattelandsgebied is de nabijheid van Brussel als Europese hoofdstad. De gemeenten van het Pajottenland liggen op 10-35 km van het centrum van Brussel en dat heeft specifieke gevolgen voor de regio. Veel kaderleden, hogere bedienden en zelfstandigen werken in Brussel en wonen in het landelijke Pajottenland. Deze pendelaars verplaatsen zich voornamelijk met de wagen, wat de voorbije **drie** decennia leidde tot een enorme toename van het gemotoriseerd verkeer op de kleine wegen in de streek.

In tegenstelling tot andere gemeenten op korte afstand van Brussel, beschikken niet alle gemeenten in de betrokken regio over een vlotte bus- of spoorverbinding met Brussel. Wie niet over een auto beschikt en buiten de dorpskern, of in een heel kleine dorpskern als Herfelingen, Bogaarden of Sint-Pieters-Kapelle, woont, dreigt sociaal geïsoleerd te geraken. Vanuit de Markvallei (Herne, Tollembeek en Galmaarden) loopt een spoorweg naar Brussel, maar vanuit Gent of Antwerpen bereikt men Brussel vlotter dan vanuit Galmaarden en Herne.

Het openbaar vervoer is de enkele jaren geleden wat uitgebreid, maar er zijn nog vele hiaten. Voor afgelegen wijken moet op creatieve vervoervarianten worden ingezet. De recreatieve fiets- en wandelnetwerken zijn de voorbije jaren sterk uitgebreid. Het onderhoud zal de komende jaren veel inspanningen vragen. De uitbouw en het onderhoud van meer functionele fiets- en wandelwegen, staat de komende jaren eveneens op de agenda. Aan een ruiternetwerk wordt gewerkt vanuit toerisme. Plannen voor een nieuwe tramlijn zijn sterk afgezwakt of niet meer voorzien. Voor fietsers zijn enkele trajecten van het fiets-GEN (functionele verbindingen met Brussel) voorzien maar nog niet gerealiseerd. Via bijkomende sensibilisatie zouden de problemen en de troeven van het Pajottenland meer aandacht moeten krijgen.

De Vlaamse regering gaat na de campagne van WOI 14-18 de Vlaamse Meesters in de kijker plaatsen, met onder meer de herdenking van 450 jaar overlijden van Pieter Bruegel de Oude in 2019. Dit vooruitzicht biedt het Pajottenland kansen, zowel op recreatief, toeristisch als economisch vlak.

Door de nabijheid van Brussel en de inwijking vanuit Brussel stegen de prijzen van de gronden en de woningen in het Pajottenland enorm. De ligging, en in mindere mate de kwaliteit van de woning, bepaalt de prijs. De oorspronkelijke en/of oudere bewoners van de streek worden verdrongen en op vlak van sociale woningen hebben de meeste gemeenten tegen 2020 een achterstand op te halen. Heel wat woningen kampen met problemen inzake leef- en woonkwaliteit. Omdat deze problematiek

aan te pakken, besliste de Vlaamse Overheid meer dan tien jaar geleden tot het opstarten van de Woonwinkel en het Woonoverleg Pajottenland voor de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen. Later werd een Woonwinkel in het leven geroepen waar Roosdaal bij betrokken is, samen met de gemeenten Liedekerke en Affligem.

Een positief gevolg van de grote inwijking vanuit Brussel is de zeer sterke toename van het aantal belastbare inkomens in de streek de voorbije 40 jaar. Ook Bever is vlot bereikbaar, via een uitrit van de E429 Brussel-Doornik, op drie km van het dorpscentrum. Door de grote werkgelegenheid in de grootstad Brussel is de werkloosheid in de voorgestelde regio laag. Ook de landbouwerskinderen vonden de laatste decennia meestal werk buiten de landbouw. Voor de landbouw betekent Brussel een grote nabijgelegen afzetmarkt, wat een verregaande specialisatie (bvb. in fruit) of intensivering (bvb. van de veeteelt) in de regio in het verleden onnodig maakte. Via hoevetoerisme kunnen de landbouwers, als belangrijke dragers van de lokale economie en het landschap, inspelen op het dagtoerisme vanuit de hoofdstad.

De relatie die de streek met Brussel heeft, is uiteraard niet nieuw. In de loop van de negentiende eeuw weken arme Pajottenlandse keuterboeren definitief uit naar de grootstad, op zoek naar een vaste job. Later, vanaf de jaren 1880, werd gebruikt gemaakt van de boerentram om in de Brusselse industrie te werken. Deze historische ontwikkelingen vertalen zich vandaag nog altijd in enkele kleinschalige clusters in de zeven betrokken gemeenten. Samengevat zijn deze te beschouwen als relictten van deze negentiende eeuwse en vroeg twintigste eeuwse processen. Rond sommige van de voormalige en huidige spoorweg-, tram- en busstations wonen immers nog altijd groepen huishoudens die sociaaleconomisch minder goed aan hun trekken komen in de samenleving, bijvoorbeeld langsheen de treinlijn Edingen–Geraardsbergen en in de buurt van de Ninoofsesteenweg (N8) in Roosdaal. Bovendien telt het gebied permanent bewoonde recreatie in Bever, waar autochtonen die uit de lokale woningmarkt zijn geprijsd en Brusselaars, uit de Brusselse woningmarkt geprijsd, in niet ideale omstandigheden wonen en verblijven. Dergelijke kleinschalige armoedecusters komen meestal niet aan het licht in de gemiddelde cijfers over inkomens en werkloosheid die slechts op gemeentelijk niveau beschikbaar zijn.

2.3.1.1. Maatschappelijke en economische indicatoren

Dit gedeelte toont een analyse van de zeven geselecteerde gemeenten. Deze beschrijving moet toelaten om enerzijds enkele troeven en knelpunten en anderzijds enkele eigenheden en algemeenheden van de hier besproken streek te verduidelijken.

We benadrukken wel dat dit overzicht enkele gebreken heeft tegenover de gestelde problematiek die in deze nota behandeld wordt. Ten eerste zijn voor heel wat thema's die zowel door de diverse overheden, vooral Vlaanderen en Europa, als door de lokale initiatiegroep Pajottenland+ aangereikt worden, geen bruikbare statistieken beschikbaar, omdat ze bijvoorbeeld niet tot op het niveau van de gemeenten beschikbaar zijn. Ten tweede verstrekken de statistieken ons de gegevens zoals ze door de overheid geregistreerd worden, meestal het Nationaal Instituut voor de Statistiek. Dit betekent dat heel wat informele elementen, die onvermijdelijk samengaan met armoede en sociale uitsluiting, per definitie niet aan bod komen in het volgende overzicht.

A. Bevolkingsdichtheid

“GEEN DICHTBEVOLKTE REGIO”

De bevolkingsdichtheid van Bever, Herne en Pepingen blijft nog steeds lager dan 150 inwoners per km². In de gemeenten Gooik, Galmaarden en Lennik varieert het aantal inwoners per km² tussen 200 en 300 (zie tabel onder punt 2.1.1). Roosdaal heeft 520 inwoners per km². De dichte bewoning situeert zich vooral in deelgemeente Pamel, met een dichtbebouwd centrum en de dichtbevolkte gehuchten Ledeberg, Kattem en Poelk. Het totale aantal inwoners bedraagt iets meer dan 50.000 inwoners.

B. Bebouwde oppervlakte

“WEERSPIEGELING VAN DE LANDELIJKHEID”

Het landelijk karakter van het voorgestelde gebied kan geïllustreerd worden aan de hand van de bebouwde oppervlakte van de zeven betrokken gemeenten (zie tabel onder punt 2.1.4.). De gemiddelde bebouwde oppervlakte over het volledige grondgebied bedraagt 12,50%. In Bever is er slechts 6,89% bebouwde oppervlakte. Herne heeft het grootste grondgebied en haalt een bebouwingsgraad van 8,78%. Ook Pepingen blijft met 9,54% net onder de 10%. Let wel, in Pepingen is de bebouwde oppervlakte in goed twintig jaar bijna verdubbeld. Roosdaal, in oppervlakte iets groter dan Bever, komt aan meer dan 23%. Van 1991 tot 2013 is de bebouwde oppervlakte in de zeven gemeenten gestegen van 1.833 ha naar 2.845 ha, een stijging met 55,20%. De totale oppervlakte van het voorgestelde Leadergebied is iets meer dan 22.700 ha.

C. Desondanks gestegen inkomen van de bevolking...

“PROBLEMATIEK OP DE WONINGMARKT”

Eind jaren tachtig lag het gemiddeld inkomen in Herne en Bever onder het Vlaams gemiddelde. In Bever verdiende een inwoner gemiddeld 1.250 euro minder dan in Lennik. De betrokken gemeenten bevonden zich toen zelfs onder het provinciaal gemiddelde. Intussen zijn de contrasten tussen de gemeenten sterk afgenomen en is er een sterke inhaalbeweging gerealiseerd ten opzichte van het provinciaal en het Vlaams gemiddelde. Deze evolutie heeft te maken met de groter wordende inwijking van relatief bemiddelde huishoudens in de streek. Zij komen onder meer vanuit het Brusselse.

Inkomen 2011 per aangifte			
Bever	32.642	Vlaanderen	30.058
Galmaarden	33.123	Vlaams-Brabant	34.000
Gooik	34.097	Halle-Vilvoorde	34.127
Herne	33.598		
Lennik	35.549	Sint-Genesius-Rode	40.730
Pepingen	34.320	Drogenbos	27.252
Roosdaal	33.710	Halle	29.989

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

Inwoners van de plattelandsgemeenten in het Pajottenland bereiken de laatste jaren een inkomen dat hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde. Enkel Lennik en Pepingen stijgen boven het inkomen van

Halle-Vilvoorde. Bij de geografische benadering valt het op dat de gemeenten Bever, Galmaarden en Herne, die het verst van Brussel gelegen zijn, de laagste inkomens hebben. Dit bewijst een van de typische gevolgen van de grootstad voor het platteland. Ter vergelijking: het hoogste inkomen uit Halle-Vilvoorde vinden we in Sint-Genesius-Rode, het laagste in Drogenbos. Halle, de regiostad voor het Pajottenland bereikt gemiddeld net geen 30.000 euro.

Door de krappe huisvestingsmarkt wordt deze financiële inhaalbeweging maar gedeeltelijk als positief ervaren. Streekbewoners met een beperkt inkomen zien zich genoodzaakt uit te wijken naar Oost-Vlaanderen, Wallonië of naar woningen met een beperkt wooncomfort. Het gemiddeld inkomen vlakt bovendien de niet onbelangrijke inkomensverschillen die worden aangetroffen in bepaalde sectoren, zoals de landbouwsector, af. Deze ontwikkelingen dragen bij tot een verhitte woningmarkt en het uit de markt prijzen van de meest kwetsbare groepen.

De kwaliteit van de woningen is er de voorbije jaren wel op vooruit gegaan. Onder meer door de Woonwinkel Pajottenland zijn er meer woongelegenheden met aanwezigheid van stromend water, een wc en een douche in de woning. Jonge huishoudens die in de streek willen blijven wonen, hebben meestal niet voldoende koopkracht om een huis te kopen.

Op vlak van wooncomfort scoort Zuidwest-Pajottenland 'gemiddeld' in vergelijking met de Vlaamse cijfers. De woningen met een middelmatig comfort zijn er ondermaats vertegenwoordigd in vergelijking met Halle-Vilvoorde. Enkel Galmaarden en Roosdaal halen hetzelfde comfortniveau. Bever heeft duidelijk nog een achterstand op te halen, slecht zeven op de tien woningen heeft er een badkamer.

Badkamers per 100 woningen 1/01/2013			
Bever	68,8	Vlaanderen	84,7
Galmaarden	89,0	Vlaams-Brabant	86,8
Gooik	85,8	Halle-Vilvoorde	88,6
Herne	86,7		
Lennik	84,8	Sint-Genesius-Rode	92,5
Pepingen	84,0	Drogenbos	81,3
Roosdaal	89,0	Halle	82,0

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

De druk op die open ruimte in het zuidwesten van het Pajottenland neemt toe. De voorbije twintig jaar steeg de bebouwde oppervlakte met 55% (zie tabel in 2.1.4). Openbare besturen hebben het niet makkelijk om bijkomende woongebieden aan te snijden. De voorkeur gaat dan in eerste plaats naar inbreiding. Anderzijds is meer bebouwde oppervlakte een tegenpool van de te behouden open ruimte.

De streek kent nog een groot aantal oude woningen. Een derde van de woningen in Bever is gebouwd voor 1900, in Herne een vierde en in Pepingen een vijfde. Dit zijn de drie hoogste cijfers uit Halle-Vilvoorde. Het aantal verbouwingen in deze gemeenten is dan ook relatief hoog. Hierop aansluitend merken we dat in Bever zes op de tien woningen minstens zestig jaar oud zijn. Enkel Lennik, Roosdaal en Gooik volgen de trend van Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Halle-Vilvoorde. Niet toevallig zijn dit de gemeenten die het kortst bij Brussel gelegen zijn.

Bouwjaar woningen	tot 1945	tot 1994	tot 1/01/2013	TOTAAL
Bever	60,55	25,46	13,99	100,00
Galmaarden	37,34	45,48	17,18	100,00
Gooik	30,92	52,16	16,92	100,00
Herne	48,49	40,23	11,28	100,00
Lennik	27,08	57,62	15,30	100,00
Pepingen	41,81	43,39	14,80	100,00
Roosdaal	28,94	54,03	17,03	100,00
Vlaanderen	29,99	55,37	14,64	100,00
Vlaams-Brabant	28,77	57,39	13,84	100,00
Halle-Vilvoorde	28,49	58,54	12,97	100,00

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

De regio wordt gekenmerkt door grote woningen en een gering aanbod aan kleine woonegelegenheden. Het woningbestand in Zuidwest-Pajottenland bestaat hoofdzakelijk uit ééngezinwoningen, waarvan in het jaar 2000 gemiddeld 68 % een open bebouwing was. Momenteel is dit gedaald tot 49,76 %, een gevolg van kleinere kavels met meer halfopen bebouwing en een stijgend aantal appartementsgebouwen.

Cijfers 1/01/2013	Huizen in open bebouwing	Huizen in halfopen bebouwing	Huizen in gesloten bebouwing	Totaal eengezins- woningen	Totaal aantal woningen
Vlaams Gewest	885.978	567.513	692.724	2.146.215	3.043.384
%	29,11	18,65	22,76	70,52	
Vlaams-Brabant	174.710	99.629	102.363	376.702	489.270
%	35,71	20,36	20,92	76,99	
Halle-Vilvoorde	81.312	58.226	63.258	202.796	259.676
%	31,31	22,42	24,36	78,10	
Bever	625	160	52	837	920
%	67,93	17,39	5,65	90,98	
Galmaarden	1.587	1.046	753	3.386	3696
%	42,94	28,30	20,37	91,61	
Gooik	1.910	988	508	3.406	3824
%	49,95	25,84	13,28	89,07	
Herne	1.341	590	613	2.544	2784
%	48,17	21,19	22,02	91,38	
Lennik	2.071	732	352	3.155	3788
%	54,67	19,32	9,29	83,29	
Pepingen	1.009	322	270	1.601	1674
%	60,27	19,24	16,13	95,64	
Roosdaal	2.064	1.464	633	4.161	4630
%	44,58	31,62	13,67	89,87	
TOTAAL	10.607	5.302	3.181	19.090	21316
%	49,76	24,87	14,92	89,56	

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

D. Werkzoekenden en bestaansminimumtrekkers

“VERDOKEN WERKLOOSHEID”

Een beetje paradoxaal tegenover de inkomenscijfers staan de cijfers van de werkzaamheidsgraad in de zeven Pajotse plattelandsgemeenten. In vier gemeenten is meer dan 70 % van de bevolking tussen 18 en 65 jaar aan de slag. Bever, met het laagste cijfer, haalt nog het gemiddelde van Vlaanderen, de provincie en Halle-Vilvoorde. De drie facilititeitengemeenten in de Brusselse rand halen de laagste cijfers in Pajottenland en Zennevallei. In Halle-Vilvoorde scoort enkel Opwijk hoger.

Werkzaamheidsgraad 2011			
Bever	66,62	Vlaanderen	66,28
Galmaarden	72,80	Vlaams-Brabant	66,78
Gooik	71,84	Halle-Vilvoorde	66,44
Herne	69,61	Sint-Genesius-Rode	59,37
Lennik	69,52	Linkebeek	60,49
Pepingen	71,86	Drogenbos	64,11
Roosdaal	70,27	Opwijk	73,62

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

Aansluitend op vorige tabel is het logisch dat de tabel met werklozen lage cijfers vertoond voor de gemeenten van het Leadergebied. Gooik, Galmaarden en Pepingen halen het laagste cijfer in Halle-Vilvoorde. Gemeenten uit de Brusselse rand halen de minst goede resultaten. Het groot aantal werkende inwoners zorgt wel voor steeds toenemende druk in het verkeer, vooral tijdens de spitsuren. Toch moet de regio alert blijven voor bepaalde groepen op de arbeidsmarkt die het moeilijk hebben om een job te vinden.

Werklozen 2013			
Bever	6,04	Vlaanderen	7,48
Galmaarden	3,41	Vlaams-Brabant	6,03
Gooik	3,27	Halle-Vilvoorde	6,28
Herne	4,22		
Lennik	4,29	Drogenbos	9,19
Pepingen	3,71	Sint-Pieters-Leeuw	7,72
Roosdaal	4,76	Linkebeek	7,43

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

Een eerste vaststelling is globaal genomen positief: de recentste gegevens inzake werkloosheid wijzen op een relatief grote welvaart in de streek. Toch blijft er, net zoals in vele andere regio's, een 'groep' inwoners die moeilijk doorschakelbaar is naar het normale economische circuit.

Omwille van de hoge werkzaamheidsgraad krijgt het Pajottenland weinig equivalenten toegekend in de diverse tewerkstellingsprogramma's. Dit betekent dat mensen die behoren tot de kansengroepen hier in het Pajottenland minder dan elders in Vlaanderen kans maken te worden tewerkgesteld in een dergelijk tewerkstellingsprogramma.

Er is sprake van verdoken werkloosheid op een aantal landbouwbedrijven. Daarnaast ligt de sociale drempel om een bestaansminimum aan te vragen in een plattelandsregio hoger dan in een stedelijke omgeving. Een typisch kenmerk van plattelands(kans)armoede is de gebrekkige mobiliteit en het sociaal isolement. Een programma voor plattelandsontwikkeling kan met deze aspecten rekening houden.

E. Het aantal senioren groeit

Net als in de rest van Vlaanderen heeft landelijk Pajottenland een groeiend aantal senioren. Dit brengt nieuwe noden mee zoals aangepaste woningen, kansen voor kangoeroewoningen, seniorenflats, rusthuisbedden, dagopvang,... Een andere nood is de mobiliteit voor deze leeftijdsgroep.

Aantal senioren vanaf 65 tot ...	1/01/2005	1/01/2013	stijging effectief	stijging procentueel	1/01/2013 inwoners	percentage senioren
Bever	306	339	33	10,78%	2.174	15,59%
Galmaarden	1.368	1.484	116	8,48%	8.588	17,28%
Gooik	1.465	1.709	244	16,66%	9.156	18,67%
Herne	1.158	1.284	126	10,88%	6.560	19,57%
Lennik	1.528	1.749	221	14,46%	8.879	19,70%
Pepingen	731	741	10	1,14%	4.436	16,70%
Roosdaal	1.837	2.031	194	10,56%	11.265	18,03%
TOTAAL	8.393	9.337	944	11,25%	51.058	18,29%
Vlaanderen	1.073.880	1.200.965	127.085	11,83%	6.381.859	18,82%
Vlaams-Brabant	180.978	200.676	19.698	10,88%	1.101.280	18,22%
Halle-Vilvoorde	99.598	109.577	9.979	10,02%	608.736	18,00%

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

Ouderen vormen een van de grootste kwetsbare groepen op het platteland. De tendens van vergrijzing zet zich sterk voort op het platteland en wordt versterkt door het wegtrekken van jongere bevolking naar meer verstedelijkte gebieden. Oud worden op het platteland verhoogt de kwetsbaarheid van bewoners sowieso door het gebrek aan een netwerk, aangepaste voorzieningen en mobiliteit.

Verschillende sectoren noemen de vergrijzing een van de grootste uitdagingen voor het platteland, die consequenties heeft op verschillende beleidsdomeinen, zoals welzijn, cultuur, huisvesting en maatschappelijke dienstverlening.

“MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING”

Er zijn op het platteland lange wachtlijsten voor RVT's en ROB's. De normen van de hogere overheid zijn daar niet op afgestemd. Naast de letterlijke afstand tot de schaarse voorzieningen op het platteland, is er ook de mentale drempel.

“VEREENZAMING”

De vereenzaming en het sociaal isolement typeert de leefsituatie van veel ouderen op het platteland. Er zijn tal van 80-plussers die alleen en geïsoleerd wonen op het platteland. Met uitzondering van de poetsdienst die één keer per week langskomt, krijgen ze nagenoeg van niemand anders bezoek. Dit geldt zeker voor een groeiende groep van alleenstaande oudere vrouwen.

“VRIJWILLIGERS”

De mantelzorg staat almaar meer onder druk. Men moet er rekening mee houden dat de zorg van dochter/schoondochter afneemt en dat men in toenemende mate afhankelijk zal zijn van professionele hulp. Kinderen wonen te ver af. Vroegere burens of vrienden wonen niet langer in de buurt. Nieuwkomers kiezen voor de groene, landelijke omgeving, maar hebben daarom niet noodzakelijk een band met het dorp en zijn bewoners. Ze zijn vaak actief in het verenigingsleven buiten hun woondorp en ze hebben ook elders hun vriendenkring opgebouwd. Het wordt moeilijker om vrijwilligers te vinden en op hen een beroep te doen.

“WONEN”

De oudere bevolking woont dikwijls in oude, onaangepaste, onveilige en oncomfortabele woningen. Je vindt er woningen waarin de voorbije 30 jaar geen enkele aanpassing meer is gebeurd: een piepkleine badkamer met een badkuip waarvan de bewoners geen gebruik meer kunnen maken, een keuken zonder comfort, waar een kraan met warm water zich in een achterkamer of stal bevindt. Ouderen leven dikwijls in twee bescheiden benedenruimten omdat ze de trap naar de slaapkamer niet meer op kunnen. Dergelijke problemen stellen zich zowel voor de huurders als de eigenaars, aldus het Sociaal Verhuurkantoor (SVK) Land van Loon. Op het platteland is een (zeer) hoog percentage van de bewoners eigenaar van hun woning. Pepingen in het Pajottenland behoort tot het selecte kransje van Pajotse gemeenten waar 92 tot 97 procent van de 60-plussers een eigen woning bezit.

Diezelfde studie naar de leef- en woonkwaliteit in Pepingen maakt een duidelijke link tussen de leeftijd van de bewoners en de kwaliteit van de woningen want de oudere leeftijdsgroep heeft het minst in zijn woning geïnvesteerd. Vooral 80-plussers wonen dikwijls minder comfortabel dan jongere gezinnen die hun even oude woning wel renoveerden. De bewoners die wegens een klein inkomen uit de woonboot vallen, vinden geen alternatief op de sociale huisvestingsmarkt.

F. Kwetsbare groepen

Het valt op dat armoede en sociale uitsluiting vooral als stedelijk fenomeen onderzocht en benaderd wordt (Mathijssen 2010). Het klopt dat dezelfde thema's zoals werkloosheid en huisvesting van tel zijn op het platteland en in de stad. Wat hen verbindt zijn de gelijkaardige achterliggende uitsluitingsprocessen (Vranken e.a.1997, 1998).

Toch verdient de plattelandsarmoede aandacht enerzijds omdat het minder zichtbaar voorkomt dan in de stad, anderzijds omdat het omwille van het platteland een andere dynamiek kent. De verminderde zichtbaarheid komt enerzijds omdat het fenomeen niet geconcentreerd is, meer verspreid en dus minder zichtbaar voor de buitenstaander. Anderzijds stelt men op het platteland vooral bij oudere bewoners een zekere fierheid en trots vast die hen ervan weerhoudt om uit te

komen voor hun kwetsbare situatie, laat staan dat men hulp wil vragen. Men houdt het liever verborgen voor de gemeenschap. Daarom spreekt men van verdoken armoede. Die onzichtbaarheid kan ertoe leiden dat armoede niet wordt aangepakt en kan er tevens op wijzen dat we met een mogelijke onderschatting zitten ervan. (Vandenbussche 1998; Mathijssen 2010)

Daarnaast zorgen de kenmerken van het platteland ervoor dat armoede en sociale uitsluiting een andere dynamiek kennen dan in de stad. Een duidelijk voorbeeld hiervan is het fenomeen van vervoersarmoede. Vervoersarmoede betekent dat mensen door mobiliteitsproblemen niet op volwaardige manier aan het openbare leven kunnen deelnemen. (Meert e.a.2003; Meert & Bourgeois 2003; Mathijssen 2010).

De combinatie van verdoken armoede en de specifieke dynamiek stelt vooral uitdagingen aan de aard van de oplossingen. Duidelijk is dat de oplossingen op maat van de stad niet toereikend zijn op het platteland. Een specifieke focus voor de aanpak van armoede op het platteland is noodzakelijk.

Indicatoren zoals inkomen, inkomensongelijkheid, woningprijs, bouwgrondprijs, aandeel bevolking niet-Belg en werkloosheid laten duidelijk het verschil zien tussen de woongemeenten in het semiruraal gebied en de gemeenten van het plattelandsgebied. In de eerste staat de indicator altijd hoger behalve bij de werkloosheid waar het landelijk gebied lager scoort.

Bepaalde categorieën bewoners lopen een hoger risico op armoede:

- Alleenstaande en allochtone ouderen, vooral vervoersafhankelijke;
- Jongeren en kinderen met een bepaald scholingsprofiel of instellingverleden;
- Alleenstaande ouders en hun kinderen;
- Eenpersoonshuishoudens en één-wagengezinnen;
- Multiprobleemgezinnen;
- Landbouwers en zelfstandigen in moeilijkheden en hun kinderen (UNIZO stelt dat 1 op 6 van de zelfstandigen met armoede wordt geconfronteerd);
- Huurders in sociale huisvesting en 'noodkopers';
- Permanente campingbewoners (bekend in Vlaams-Brabant).

Bronnen:

- Plattelandsloket Dienst Europa, BB Consult vzw, 2014, Plattelandsplan Provincie Vlaams-Brabant 2014-202
- G. Hautekeur en Stefaan Viaene, Samenlevingsopbouw, 2011, Armoede en sociale uitsluiting op het plattelandrapport

Inwoners van vreemde origine.

Het aantal inwoners van vreemde origine is ondanks de relatieve nabijheid van Brussel en de grote instroom van nieuwe inwoners in de rest van de Vlaamse Rand relatief tot zeer laag. In de meeste gemeenten ligt die lager dan de helft van het gemiddelde in Vlaanderen.

Inwoners Vreemde origine			
Procentueel op totaal		Jaar: 2012	
Bever	10,90	Vlaanderen	17,50
Galmaarden	6,30	Liedekerke	15,10
Gooik	6,20	Dilbeek	22,20
Herne	7,10	Sint-Pieters-Leeuw	32,30
Lennik	10,00	Halle	18,50
Pepingen	5,80	VRIND Platteland	9,10
Roosdaal	8,30		

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR (<http://aps.vlaanderen.be/lokaal/integratiemonitor.html>)

Grenzend aan de regio zien we wel een verhoogde instroom. Gemeenten als Liedekerke, Dilbeek, Sint-Pieters-Leeuw en Halle scoren duidelijk boven het Vlaams gemiddelde. Invloeden daarvan zijn merkbaar in de gemeenten Bever, Lennik, Roosdaal en Gooik. Gezien de lage bevolkingsmobiliteit in de regio gaan deze evoluties zich eerder geleidelijk doorzetten.

Uit onderzoek uitgevoerd door de provincie Vlaams Brabant) blijkt de duidelijke motivatie van deze inwoners om Nederlands te leren. De moeilijke zoektocht naar werk, huisvesting en het lage bereik van reguliere diensten en voorzieningen worden als de belangrijkste drempels in het integratieproces ervaren (Kwalitatief Onderzoek naar de aard en gevolgen van de Instroom in de Vlaamse Rand, PRIC, 2014).

G. Mobiliteit

Autogebruik is alomtegenwoordig. De milieudruk en de verkeersdruk zijn navenant. De inrichting van plattelandswegen en een betere functietoekenning kunnen natuurlijk weinig inbrengen tegen het autoverkeer met fileleed, vooral in het semiruraal gebied. Er is een integrale aanpak nodig van ruimtelijke ordening, wegeninfrastructuur en bewustmaking/actievoering van de voorzieningen (onderwijs, zorginstelling, dagcentrum,...). Nieuwe woningen kunnen beter geïmplementeerd worden vlakbij een goed openbaar vervoersaanbod. Waarschijnlijk zal de drukvermindering eerder door toepassing van technologische middelen, om de invloed van de elektrische fiets in te schatten is het nog wat vroeg, en fiscale maatregelen komen dan van spontane gedragswijzigingen. Indirect kan het creëren van werkgelegenheid in het plattlandsgebied of combinaties van thuiswerk en verplaatsing naar gedecentraliseerde werkhubs wel iets betekenen. De voordelen zijn groot: minder milieudruk (fijn stof, CO₂,...), dalende energievraag, meer beweging voor de inwoners.

Omdat het platteland zich kenmerkt door een grotere afstand naar voorzieningen of een totaal gebrek eraan, zijn mobiliteitsproblemen dikwijls het belangrijkste struikelblok om de sociale rechten zoals werk en onderwijs toegankelijk te maken. Permanent verhuizen naar de stad is vaak niet mogelijk, in realiteit doet zich eerder het omgekeerde voor.

Concreet kunnen we ook stellen dat de interne verbindingen in de regio een probleem vormen. Een verplaatsing met het openbaar vervoer maken van een deelgemeente naar het hoofddorp of tussen gemeenten onderling is moeilijk of zelfs niet realiseerbaar.

Bronnen:

- Plattelandsloket-Dienst Europa, BB Consult vzw, 2014, Plattelandsplan Provincie Vlaams-Brabant 2014-2020

- G. Hautekeur en Stefaan Viaene, Samenlevingsopbouw, 2011, Armoede en sociale uitsluiting op het platteland-rapport

2.3.1.2. Specifieke indicatoren in verband met de landbouw

De centrale doelstelling, zowel van de sector zelf als van het beleid, moet zijn om de duurzaamheid van de land- en tuinbouw te maximaliseren. Aan deze visie van duurzaamheid zijn vier aspecten gelijktijdig en evenwaardig verbonden: ecologische draagkracht, economische leefbaarheid, sociale duurzaamheid en maatschappelijke integratie. Een duurzame landbouw is, samenvattend, een landbouw die economisch efficiënt, ecologisch en sociaal verantwoord en maatschappelijk gerespecteerd is, dit niet alleen voor de huidige generatie, maar ook voor de volgende generaties.

A. Actuele evoluties

Jaar	Gemeente	Bever	Galmaarden	Gooik	Herne	Lennik	Pepingen	Roosdaal	TOTAAL
2002	Inwoners (1)	1.852	7.859	8.841	6.316	8.698	4.282		
2007	Inwoners (5)	2.048	8.158	8.878	6.483	8.729	4.357	10.788	49.442
2014	Inwoners (5)	2.171	8.557	9.198	6.565	8.925	4.374	11.277	51.067
2002	Bevolkingsdichtheid in inw/ha (3)	0,94	2,25	2,23	1,42	2,82	1,19		
2007	Bevolkingsdichtheid in inw/ha (3)	1,04	2,34	2,24	1,45	2,83	1,21	4,97	2,17
2014	Bevolkingsdichtheid in inw/ha (3)	1,10	2,45	2,32	1,47	2,90	1,21	5,20	2,24
2002	Tot. werkkrachten in landbouw (2)	86	151	196	190	140	222		
2006	Tot. werkkrachten in landbouw in volle VTE (4)	49	79	129	107	100	127	77	668
2010	Tot. werkkrachten in landbouw in volle VTE (6)	41,1	78,1	122,0	89,9	88,8	115,2	73,9	609,0
	daling werkkrachten 2006-2010	16,12%	1,14%	5,43%	15,98%	11,20%	9,29%	4,03%	8,83%
2002	% arbeidskrachten in de landbouw tgo aantal inw. (3)	4,64%	1,92%	2,22%	3,01%	1,61%	5,18%		
2006	% arbeidskrachten in de landbouw tgo aantal inw. (3)	2,42%	0,98%	1,45%	1,67%	1,15%	2,92%	0,72%	1,35%
2010	% arbeidskrachten in de landbouw tgo aantal inw. (6)	1,89%	0,91%	1,33%	1,37%	1,00%	2,63%	0,66%	1,19%
2002	Landbouwbedrijven (2)	64	97	169	141	109	135		
2006	Landbouwbedrijven (4)	52	73	134	115	83	114	72	643
2010	Landbouwbedrijven (6)	42	69	117	104	66	104	62	564
	daling landbouw-bedrijven 2006-2010	19,24%	6,48%	12,69%	9,57%	20,48%	8,77%	13,89%	12,29%

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

In 2006 waren er nog 643 land- en tuinbouwbedrijven in het projectgebied. Tussen 1996 en 2006 was er een voortdurende daling van het aantal bedrijven, met 32%. Het effectieve aantal daalde van 2006 tot 2010 naar 564. De bedrijfsgrootte bedroeg in 2006 gemiddeld 22,88 ha. Gezien de landbouwoppervlakte zo goed als gelijk is gebleven, betekent dit dat de bedrijven in 2010 gemiddeld 25,64 ha in gebruik hadden. De landbouw in het betreffende gebied daalde van 985 VTE voor zes

gemeenten in 2002, naar 668 VTE in 2006 en naar 609 in 2010. Tussen 2006 en 2010 is dit een nieuwe achteruitgang met 8,83%. Dit betekent dat in 2010 nog 1,19% van de inwoners professioneel (landbouw gerelateerd) begaan was met 63,55% van de oppervlakte van het Leadergebied.

B. Landbouw onder druk

Het voornaamste aandachtspunt is de druk op het grondgebruik. Verschillende maatschappelijke sectoren strijden voor hun deel van de ruimte. Bovendien slinkt het aantal landbouwers en krijgen ze nieuwe opdrachten toebedeeld. De sector en haar huidige werking staat bijgevolg onder druk. Een tweede aandachtspunt zijn de kansen die technologische ontwikkelingen bieden. Niet enkel technologische ontwikkelingen in de land- en tuinbouwsector, maar ook in andere maatschappelijke sectoren, zoals bijvoorbeeld de biobrandstoffen. De nieuwe technologie creëert niet alleen kansen, ze brengt ook nieuwe verwachtingen met zich mee: het milieu wordt belangrijker als productiefactor en ook de sanitaire waakzaamheid zal nog verhoogd worden.

De inspraak die andere maatschappelijke actoren wensen of hebben, neemt toe. Niet alleen de consument heeft meer en scherpere eisen, ook de verwachting van andere maatschappelijke sectoren, waaronder natuur, nemen toe. Ook groeit de impact van de spelers verderop in de agrarische keten. Verwerkers, grootdistributie en multinationals krijgen grotere medezeggenschap in het land- en tuinbouwgebeuren.

Ruimtelijke ordening vormt momenteel het hoofdprobleem voor de land- en tuinbouwsector. De afbakening van het buitengebied, de verdere uitwerking van knelpunten binnen het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en de opmaak van de gemeentelijke structuurplannen zijn verschillende fora waar de vraag naar voldoende ruimte voor land- en tuinbouw wordt gesteld, en er is de verweving met andere beleidssectoren.

C. Problematische bedrijfsopvolging

landbouw-telling 2010	Volgens: arbeidsvolume (VAK)		Aantal bedrijven met landbouw-productie	Volgens leeftijd bedrijfsleider					TO-TAAL
	Voltijds bedrijf (1 VAK en meer)	Deeltijds bedrijf (minder dan 1 VAK)		Minder dan 35 jaar	Van 35 tot minder dan 45 jaar	Van 45 tot minder dan 55 jaar	Van 55 tot minder dan 65 jaar	Van 65 jaar en meer	
Bever	25	17	42	1	10	8	9	14	42
Galmaarden	41	28	69	1	11	22	10	25	69
Gooik	67	50	117	4	17	24	30	42	117
Herne	60	44	104	3	14	28	27	32	104
Lennik	47	19	66	-	11	19	18	18	66
Pepingen	55	49	104	9	16	26	28	25	104
Roosdaal	22	40	62	2	7	17	18	18	62
TOTAAL	317	247	564	20	86	144	140	174	564
%	56,20%	43,80%	100%	3,55%	15,55%	25,53%	24,82%	30,85%	100%

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

We merken dat het dalende aantal bedrijven er niet voor zorgt dat er instroom is van jongere bedrijfsleiders. Op de 564 bedrijven is 55% van de bedrijfsleiders 55 jaar of ouder. Dat aantal is bijna gelijk in elk van de zeven gemeenten. We kunnen spreken van een sterke vergrijzing en een gebrek aan opvolging binnen het betreffende gebied. De cijfers in de tabel hieronder tonen aan dat de bijna de helft van de bedrijfsleiders zeker is geen opvolger te hebben. Vooral voor Gooik lijken de cijfers dramatisch. 80% zegt er geen opvolger te hebben.

landbouw- telling 2010	Aanwezigheid van opvolger Bedrijfshoofd ouder dan 50 jaar			TOTAAL
	Ja	Neen	Weet het nog niet	
Bever	6	17	5	28
Galmaarden	4	21	15	40
Gooik	7	62	8	77
Herne	5	4	58	67
Lennik	3	24	17	44
Pepingen	11	24	23	58
Roosdaal	5	23	18	46
TOTAAL	41	175	144	360
%	11,39%	48,61%	40%	100%

Bron: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers)

De factoren die een mogelijke bedrijfsopvolging stimuleren zijn in de eerste plaats de positieve rendabiliteit, met inbegrip van de productierechten waarover het bedrijf beschikt, alsook de te verwachten ruimtelijke en functionele uitbreidingsmogelijkheden op korte en lange termijn. Factoren die een mogelijke bedrijfsopvolging negatief beïnvloeden zijn onder andere het verregaande gebrek aan rechtszekerheid op vlak van ruimtelijke ordening en milieuwetgeving. Er worden steeds opnieuw nieuwe investeringen vereist. Voorts is er de afbouw van de marktondersteuning, de enorm belastende en in volume nog steeds stijgende administratieve belasting met de bijhorende controles en sancties, nieuwe criteria inzake voedselveiligheid en ermee samenhangende productaansprakelijkheid, de lage maatschappelijke waardering van de landbouwstiel, en zo meer.

De bedrijfsopvolging is het meest verzekerd in Galmaarden en Bever, het minst in Lennik en Gooik. Dit resultaat is wellicht mee te verklaren door de relatief grotere aanwezigheid van jongere landbouwers, die in een recent verleden het bedrijf overnamen, in Lennik en Gooik. Wat minder gebeurde in Galmaarden en Bever.

D. Teelten, dieren en typisch gemengde landbouw

Bron onderstaande gegevens: ADSEI (FOD Economie), verwerking Steunpunt sociale planning (www.vlaamsbrabant.be/cijfers) i.s.m. dienst landbouw Vlaams-Brabant

Teelten

Uit statistieken van de federale overheidsdienst economie van 2010 (laatste volledige telling) blijkt dat er 564 bedrijven met landbouwproductie zijn in de 7 gemeenten van het Pajottenland. Ze bewerken samen 14.480 ha cultuurgrond. De voornaamste teelten zijn gras (grasland en weiden: 5428 ha = 37 %), maïs (3492 ha = 24 %) en tarwe (2961 ha = 20 %). Vooral het aandeel blijvend grasland, hetgeen wettelijk ongeveer constant moet gehouden worden, is opvallend hoog: 35% in de 7 gemeenten ten opzichte van respectievelijk 23% en 26% in Vlaams-Brabant en Vlaanderen.

Een overzicht van de teelten:

- **9212 ha (64 %) bouwland, waarvan:**
 - 4724 ha (33 %) granen (waarvan 2961 ha tarwe, 568 ha gerst en 1103 ha korrelmaïs)
 - 649 ha (4 %) nijverheidsgewassen (waarvan 568 ha suikerbieten)
 - 924 ha (6 %) aardappelen
 - 2777 ha (19 %) voedergewassen (waarvan 2389 ha voedermaïs en 304 ha tijdelijke weiden)
 - 82 ha (1 %) groenten in openlucht
- **127 ha (1 %) vaste planten (waarvan 107 ha boomgaarden)**
- **5124 ha (35 %) blijvend grasland.**

Dieren

Bij runderen en varkens zien we een afname bij vergelijking van de cijfers van 2000 met die van 2010 en dit voor alle gemeenten, met uitzondering van het aantal varkens in Roosdaal.

RUNDEREN	2000	2010
Bever	3.384	3.224
Galmaarden	4.254	3.557
Gooik	6.256	5.882
Herne	6.700	5.831
Lennik	3.162	2.854
Pepingen	5.383	4.821
Roosdaal	1.536	1.131
TOTAAL	30.675	27.300

VARKENS	2000	2010
Bever	1.259	64
Galmaarden	1.978	1.260
Gooik	3.034	2.499
Herne	2.307	2.046
Lennik	147	12
Pepingen	10.578	9.532
Roosdaal	3.011	3.730
TOTAAL	22.314	19.143

Vergelijking van dierenaantallen van de regio met de provincie en gans Vlaanderen.

Runderen: 27.300: 25 % van Vlaams-Brabant; 2 % van Vlaanderen

Varkens: 19.143: 13 % van Vlaams-Brabant; 0,3 % van Vlaanderen

Pluimvee: 134.825: 13% van Vlaams-Brabant; 0,5 % van Vlaanderen

Typologie gemeenten:

De 7 gemeenten worden in het landbouwrapport 2012 (LARA) getypologieerd als volgt:

Bever, Galmaarden, Herne en Lennik: rundvee

Pepingen en Roosdaal: veredeling* en akkerbouw

Gooik: melkvee en veredeling*

*: Veredeling staat voor varkens en pluimveehouderij

Sinds enkele jaren is er een beperkte verhoogde aandacht voor diversificatie onder de vorm van thuisverwerking, thuisverkoop, verkoop op boerenmarkten en hoevetoerisme, en schakelden enkele bedrijven over op biologische landbouwvoering.

Typisch voor deze plattelandsregio is het hoge percentage van gemengde bedrijven. De nabijheid van enkele grote veilingen zoals Brussel en Zellik, de veemarkt in Anderlecht en de ligging aan de rand van het stedelijk gebied Halle en Brussel vormen pluspunten wat de afzet van landbouwproducten betreft. Er is in dit verband nog ruimte voor verdere specialisaties.

E. Armoede bij de landbouwers

Onderzoek, uitgevoerd door de Katholieke Universiteit Leuven in opdracht van de Koning Boudewijnstichting, wees uit dat haast één op vier Vlaamse beroepslandbouwers er niet in slaagde een netto familiaal inkomen te verwerven van 10.000 euro op jaarbasis. In dit onderzoek werden ook de niet-agrarische inkomsten van het landbouwersgezin verwerkt. De meeste Pajottenlandse gemeenten situeren zich rond dit Vlaamse gemiddelde. Het onderzoek wijst uit dat deze landbouwers doorgaans zeer slecht gehuisvest zijn, dat het meestal om kleine gezinnen gaat, maar lang niet alleen oudere leeftijdscategorieën. Dat ze er nauwelijks in slagen sociale contacten te leggen die kunnen leiden tot zinvolle hulp op het bedrijf en dat ze een problematische bedrijfsovername achter de rug hebben. Bovendien lezen ze nauwelijks vakliteratuur en zijn ze geen lid van de klassieke landbouworganisaties.

Deze groep landbouwers vormt samen met de groep van bejaarden en gewezen kleine zelfstandigen met een minimumpensioen, dan ook binnen Leader een belangrijke doelgroep om innovatieve projecten, gestructureerd rond sociale cohesie en sociale insluiting, op te zetten.

F. Inkomensverbreding in de landbouw

Om te overleven ontwikkelen landbouwers diverse strategieën, zowel binnen als buiten de marktsfeer. Het buitenshuis gaan werken van een van de partners is een van de belangrijkste strategieën. Uit recent onderzoek blijkt dat vooral gespecialiseerde gezinsbedrijven en zelfvermarkters erin slagen duurzame strategieën op te zetten.

In de regio kennen de boerenmarkten een lange geschiedenis. Zo bestaat de boerenmarkt van Gaasbeek (Lennik) sinds 1981. Momenteel worden er acht boerenmarkten georganiseerd binnen of aansluitend bij de regio. Sedert 2003 zijn er twee boerenmarkten bijgekomen. Meerdere van deze boerenmarkten zijn voorbehouden aan producenten die hun eigen producten of die van een collega-producent verkopen. De boerenmarkten hebben in hun geheel slechts een geringe impact op het landbouwincome in de streek.

Een initiatief van de werkgroep Hoeveproducten Pajottenland van de Boerenbond, in verband met thuisverkoop, vermeldt in 2005 een totaal van 58 bedrijven voor het hele Pajottenland en 32 bedrijven in de huidige Leaderregio van zes gemeenten. Ondertussen, na de inventaris van Pajottenland+ in 2006, zijn er 38 bedrijven die aan thuisverkoop of rechtstreekse verkoop doen. Slechts drie landbouwbedrijven in Pajottenland+regio zijn actief op het vlak van hoevetoerisme.

Ondertussen kende de zorgverlening op de hoeve haar intrede. Dankzij een juridisch en administratief kader kon de zorguitbouw op boerderijen gerealiseerd worden. Op dit moment zijn er vijf landbouwgezinnen op een of andere wijze met regelmatige opvang van zorgbehoevende personen in de boerderij bezig. Hiervoor ontvangt het landbouwersgezin een forfaitaire vergoeding die de kosten dekt.

De ecologische taakverbreding in de streek kent meer en meer uitbreiding, onder meer via de inzet van de bedrijfsplanners die de landbouwers begeleiden in het kader van beheersovereenkomsten met betrekking tot natuur- en landschapsmaatregelen. Daarnaast bestaan er ook gemeentelijke subsidiereglementen rond natuur/landschap. Voor de gemeenten Gooik, Pepingen en Galmaarden bestaan er gemeentelijke subsidiereglementen rond winterbodembedekkers of groenbemesters en erosiebestrijding. Ondertussen hebben de meeste gemeenten een gemeentelijk erosieplan in uitvoering. Deze maatregelen hebben een belangrijke landschapsecologische functie. Voor de gemeenten Lennik, Galmaarden en Herne bestaan er tevens subsidiereglementen rond kleine landschapselementen.

G. Landbouw zorgt voor platteland

Landbouw is en blijft de ruimtelijk dominante sector met een grote impact op de kwaliteit van het plattelandsmilieu. Voor het Pajottenland in het algemeen en voor het projectgebied in het bijzonder heeft het gewestplan Halle-Vilvoorde-Asse gezorgd voor een relatieve beveiliging van de landbouwgronden. De voorbije jaren is het cultuurareaal maar licht terugloopt en dit ondanks de duidelijke daling van het aantal bedrijven. Dit heeft vermoedelijk te maken met de toenemende druk op grond vanuit milieumaatregelen en ruimtelijke ordening die de landbouwers heeft aangezet om meer gronden te bewerken. Grote gemengde en typische gemengde bedrijven nemen samen meer dan 70 % van het cultuurareaal voor hun rekening, gespecialiseerde gezinsbedrijven 16 % en zelfvermarkters 12,7 %.

De bedrijfsoppervlakte stijgt gemiddeld in Vlaams-Brabant met 0,73 ha of 5,85 % per jaar. In 2004 ligt voor het eerst de gemiddelde bedrijfsoppervlakte in Vlaams-Brabant hoger dan in de rest van Vlaanderen. Als gevolg van het erfrecht werden gronden opgedeeld, wat tot versnippering leidt. In het Pajottenland werden dan ook ruilverkavelingen doorgevoerd. De ruilverkavelingen “oude stijl” hadden vooral tot doel om de landbouwexploitatie rendabeler te maken. Zo heeft de regio de ruilverkaveling Pepingen. Deze dateert uit 1985 en heeft een oppervlakte van 1.718 ha. Ruilverkavelingen “nieuwe stijl” baseren zich op geïntegreerde aanpak waarbij landbouw slechts één, maar nog steeds de voornaamste speler is. Hier werd in 2005 de ruilverkaveling in Elingen gerealiseerd, met 1.868 ha.

H. De coöperatie ‘Lekkers uit het Pajottenland’

Als onderdeel van de projectwerking ‘regional branding’, werd in 2011 en 2012 gewerkt aan de opbouw van de coöperatie ‘Lekkers uit het Pajottenland’. Dit leidde tot de opstart van de cvba begin 2013. De cvba startte met focus op een webwinkel en aanvullend met producten in winkelrekken en in de horeca. Intussen is het aanbod in winkelrekken uitgegroeid tot de grootste afzetmarkt, met meer dan tien winkels in het Pajottenland en de Zennevallei en enkele in Brussel. Een aantal

restaurants betrekken hun producten via de coöperatie, anderen via ISPC in Gent, waar de cvba levert. Sedert september 2014 levert Lekkers uit het Pajottenland' aan een Carrefourvestiging. Doel is om het aantal vestigingen uit te breiden in samenspraak met Carrefour.

Momenteel zijn negen producenten, die het Pajottenlandmerk gebruiken, aangesloten bij de cvba. Nog acht andere producenten in de regio gebruiken het Pajottenlandmerk. Deze producenten worden, vooral via communicatie, gesteund vanuit Pajottenland+. Vanuit de zeven Pajottenland+gemeenten is een communicatie gestart om plattelandsondernemers warm te maken om het Pajottenlandmerk te gaan gebruiken. De eerste aanvragen hiervoor lopen binnen.

2.3.1.3. Indicatoren rond landschap, natuur, milieu en duurzaamheid

“VEEL OPEN RUIMTE, WEINIG BIODIVERSITEIT”

A. Landschap

De zeven betrokken gemeenten tellen nog heel wat relictzones, die in vele gevallen de provinciegrens overschrijden. In de hierna volgende opsomming vermelden we cursief de code en de nomenclatuur zoals die gebruikt wordt in de 'Atlas van de traditionele landschappen van Vlaams-Brabant'.

Alluviale vlakte:

- R2002 (*Markvallei*)
 - o Centrum Sint-Pieters-Kapelle [Omgeving Sint-Pieterskerk](#) »

Beekdalen met hogergelegen kouters:

- R20003 *Beverse beken*,
 - o Beschermde stads- en dorpsgezicht: Hoeve Weverbergh [Pontembeek 11: Hoeve Weverbergh en onmiddellijke omgeving](#) »
- R20001 *Ten Broek – Rifrafbeek – Harebeek*, ten oosten van Herne,
 - o Domein Terriest [Terrest : kasteeldomein Ter Rijst met kasteelhoeve](#) »
 - o Karthuizerklooster + omgeving [Aerebeekstraat + Kapellestraat + Oud Klooster : site vml Kartuizerklooster Onze-Lieve-Vrouw-Kapelle](#) »
- R20010 *Den Daal – Mouliebos – Grobbegracht* tussen Bogaarden en Halle,
 - o Bellingen: [Omgeving hoeves Cantimpré \(Kerkstraat 3\) en Hof Ter Kammen \(Terkammenstraat 31\)](#) »
 - o Bogaarden: [Dorpskern met onmiddellijke omgeving](#) »
 - o Net boven de colruytsite heb je de bescherming van Hof te Lorik + omgeving [Halle \(Halle\): Beertstraat, Elbeekdries, Molenstraat: de onmiddellijke omgeving van het Hof te Lorik](#) »
- R20008 *Centraal Pajottenland*: in het gebied Lennik-Gooik-Pepingen-Sint-Pieters-Leeuw,
 - o Dorpskern Pepingen
 - o Domein Gaasbeek
 - o Centrum Gaasbeek

- Onder zuunbeek: [Omgevende velden, bossen en landerijen van het kasteel van Budingen, de Kasteelhoeve en het Hof te Wedem](#) »
- R20009 *Bruggeplasbeek-Bergen en Steenberg-bovenloop van de Molenbeek* tussen Kester en Gooik
 - Leerbeek dorpskern [Dorpskern](#) »
 - Gooik: oude Kam [Dorpsstraat : onmiddellijke omgeving Oude Kam](#) »

De hoger gelegen gronden boven de Dendervallei:

- R20007 *Nemerkensdries - Steenhault - Grote Haarding - Ekelendries en Woestijn* tussen Galmaarden en Roosdaal
 - [Omgeving Tragische Molen \(ook Hertboommolen of Kapitein Zepposmolen genaamd\)](#) »

Bossen:

- R20011 *Akrenbos* in Bever
- R20067 *Ter Rijst* te Pepingen
- *Lombergbos* in Gooik -
- *Neigembos* in Gooik
- *Kluysbos* in Galmaarden
- *Berchembos* in Roosdaal

Aanvullend zijn dit de beschermde landschappen en dorpsgezichten:

Bever

Landschap: geen

Dorpsgezicht:

- Pontembeek 11 : onmiddellijke omgeving hoeve Weverbergh

Galmaarden

Landschap:

- Congoberg
- Kerkhof rond St.Pieterskerk
- Raspaillebos, Moerbekebos en Karkoolbos (Ook te GERAARDSBERGEN)

Dorpsgezicht:

- Hof Te Schiebeek en omgeving
- Pauwelhoeve of Somershoeve met omgeving
- Plaats : kerkhof St.Martinuskerk
- Plaatsstraat 25, onmiddellijke omgeving Hof de Hoge Poort
- Watermolenstraat 18 : Driscartmolen (watermolen), vml waterolliemolen, schuur en onmiddellijke omgeving

Gooik

Landschap:

- Kerkhof rond St.Niklaaskerk
- Neigembos

- Waterkasteel met omgeving

Dorpsgezicht:

- Dorpskern van Leerbeek
- Dorpsstraat 44 : onmiddellijke omgeving Oude Kam
- Gotingenstraat 31 : directe omgeving Van Reepinghens Huizeke

Herne

Landschap: Geen

Dorpsgezicht:

- Aerebeekstraat + Kapellestraat + Oud Klooster : site vml Kartuizerklooster OLV Kapelle
- Hof Te Schiebeek en omgeving
- Omgeving St.Pieterskerk

Lennik

Landschap:

- Dorpskom (zie 0625)
- Kasteel van Gaasbeek met omgeving (zie 3306)
- Onze-Lieve-Vrouwekapel en lindebomen die er omheen staan
- Uitbreiding dorpskom (zie 0170)

Dorpsgezicht:

- Kasteel De Neufcour Van Eizeringen met onmiddellijke omgeving
- Kerkhof St.Martinuskerk (zie 0027)
- Markt : kerkhof St.Kwintenskerk (zie 0027)

Pepingen

Landschap:

- Moulliebos – Daleveld (Wijziging MB 27/06/2001, BSB 17/10/2001)

Dorpsgezicht:

- Dorpskern (Pepingen)
- Dorpskern met onmiddellijke omgeving (Bogaarden)
- Hoesnaakstraat : omgeving 19e eeuwse herenhuis
- Neerstraat 22 : Hof Ten Roetaert en onmiddellijke omgeving (Vernietigd RVS 11/07/2006, BSB 10/11/2006)
- Omgeving hoeves Cantimpré (Kerkstraat 3) en Hof Ter Kammen (Terkammenstraat 31)

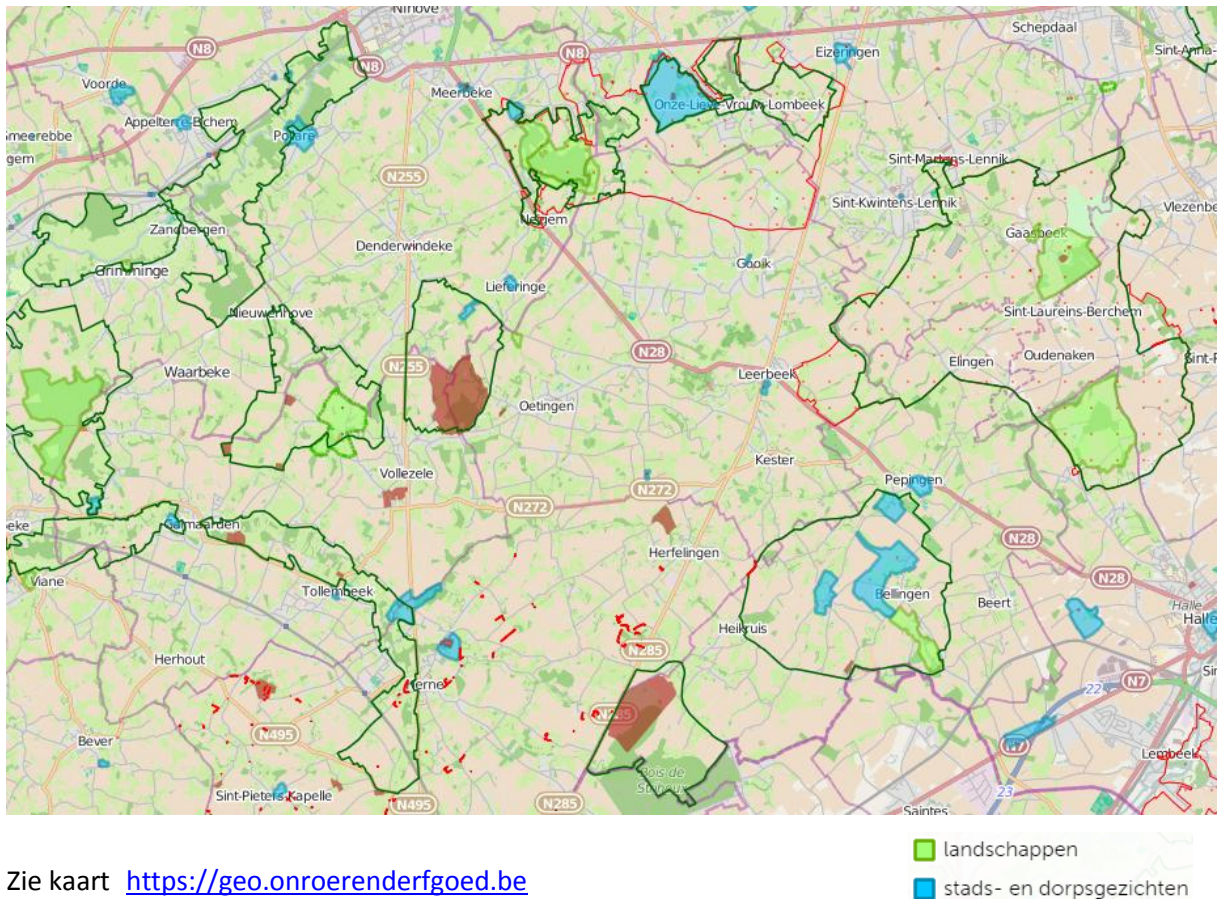
Roosdaal

Landschap:

- Ledeberg (Gedeeltelijke intrekking BVE 11/04/1984, BSB 29/10/1985)

Dorpsgezicht:

- Generaal De Fariostraat + Heidestraat + Kristus Koninglaan + Pastoor Cuylitsweg + Reigersbaan + Rombautstraat + Schilder Evenepoelstraat + Strijtemplein : dorpskern
- Hertboomstraat + Koning Albertstraat + Langebroekstraat + Molenkauter + Vossenbunderstraat + Windmolenstraat : omgeving Tragische Molen (ook Hertboommolen of (Kapitein Zepposmolen genoemd) (zie 0113)

Zie kaart <https://geo.onroerendergoed.be>

Als reliëfrijke streek, telt de betreffende regio vele vergezichten. Deze zijn geconcentreerd aan de westrand (boven de Dendervallei) en de zuidrand (tussen Dender- en Zennebekken). Centraal in het Pajottenland is vooral de heuvel van de Kesterheide het vermelden waard. Daarnaast is vooral de omgeving van Gaasbeek van belang.

Als landschap zijn beschermd: de Congoberg in Vollezele (Galmaarden) en het Moulliebos-Daleveld in Bellinghen-Pepingen. Als monument én omgeving zijn beschermd: de 'waterkorenmolen' in Galmaarden en het waterkasteel in Oetingen-Gooik.

Zoals elders in Vlaanderen manifesteert zich in het projectgebied een gestage landschappelijke verschraling, o.a. als gevolg van het verdwijnen van hoogstamboomgaarden en van kleinschalige landschapselementen zoals knotbomenrijen, houtkanten, en zo meer, die landbouweconomisch hun functie hebben verloren, en door de omvorming van grasland in maïsakkers.

Zelfs in dit zeer landelijk gedeelte van Vlaanderen is de historische problematiek van de lintbebouwing in bepaalde delen van de regio vrij sterk aanwezig en belemmert de verdere bescherming van de open ruimte.

B. Milieu en duurzaamheid

Milieuhinder door de lozing van ongezuiverd rioolwater is een probleem. Het is bijna overal aanwezig. Oorzaak is de mindere prioriteit die gegeven werd in de Vlaamse

waterzuiveringsprogramma's en de sterk verspreide bewoning. De slechte waterkwaliteit van de kleine waterlopen is niet enkel nefast voor het milieu, maar ook voor het toerisme en de recreatie. Specifieke of supplementaire acties om de achterstand in te halen kunnen dan ook het best met voorbeeldprojecten worden uitgewerkt. Aansluitend hierbij is het onderhoud van waterlopen ook een belangrijk aandachtspunt.

De milieuhinder afkomstig van landbouw is naar Vlaamse normen beperkt. Voorbeelden hiervan zijn de impact van bemesting op de waterkwaliteit (MAP-meetpunten met overschrijding van 50 mg nitraat per liter) en de stikstofdepositie afkomstig van landbouw. Om potentiële milieuhinder in water en bodem te voorkomen is een strenge controle op de invoer van mestoverschotten uit de "zwarte gebieden", zowel naar volume als naar inhoud, aangewezen. Zoals hoger gesteld verdient het tevens aanbeveling inspanningen te leveren om de typisch gemengde landbouwbedrijfstijl, waar de minste mestdruk van uitgaat, in de mate van het mogelijke te behouden en/of andere bedrijfsmethoden te verduurzamen.

Het sterke reliëf, de zeer erosiegevoelige bodem, een niet steeds weloverwogen ruimtelijk ordeningsbeleid, en een onvoldoende preventie binnen de landbouw kunnen voor heel wat lokale water- en modderoverlast zorgen na stortregens of langdurige regen.

C. Natuur

De natuurwaarden situeren zich voornamelijk in de bossen en de valleien en ook wel in de graslanden en de hoogstamboomgaarden. Heel wat bossen liggen in de valleien en op de heuvelruggen, de zogenaamde koepelbossen. Buiten de valleien behoren de bossen vooral tot kasteeldomeinen. De valleibosses zijn dikwijls beplant met populier. Meestal zijn de gewone es en zwarte els sterk vertegenwoordigd in de boomlaag.

Naast de meestal intensieve graslanden is er op beperkte plaatsen een meer extensief gebruik van graasweiden of zijn er soortenrijke hooilanden en moerassen/ruigten. Dit is meestal op plaatsen die te drassig zijn voor landbouwgebruik. Een groot gedeelte van dit type graslanden ligt in de vallei van de Mark. Belangrijke concentraties van hoogstamboomgaarden treffen we aan in Bogaarden-Pepingen, Herfelingen-Herne en Galmaarden.

De voor de natuur belangrijkste gebieden zijn:

- grote delen van de Markvallei, met inbegrip van de Mark zelf
- de bossen aansluitend bij het Habitatrichtlijngebied in Galmaarden
- bosjes, graslanden en ruigten in de boven- en middenloop van de Zuunbeek
- het bos Ter Rijst bij Heikruis-Pepingen, aansluitend bij het kasteelpark Ter Rijst, dat beheerd wordt door het Agentschap Natuur en Bos (ANB)
- de Kesterheide te Gooik met allerlei bostypes, moerassen en ruigtes
- vanaf de Roosdaalse Dendervallei het open gebied dat overgaat in het glooiende Pajottenland
- in Roosdaal het Hulsbroekbos, het Berchembos met de overgang naar Neigembos

Natuurontwikkeling wordt belemmerd door de beperkte planologische bescherming van natuurgebieden en door de problematiek van vermesting en erosie. Op het gewestplan zijn de groene bestemmingen beperkt tot bossen en gedeeltes van beekdalen en alluviale vlakten (en enkele kernen als resultaat van lokale werking van natuurverenigingen). In feite zijn er nauwelijks groengebieden voorzien. Sommige bossen hebben zelfs geen groene bestemming op het gewestplan, zoals de Kesterheide in Gooik. Ook in het natuurlijk overstromingsgebied van de Mark zijn er slechts in beperkte mate groengebieden. De meeste kasteelparken hebben wel een parkfunctie. Naast deze beperkte planologische bescherming is er tevens sprake van een nog beperkter actief natuurbeheer.

Grensoverschrijdend met Oost-Vlaanderen en op de bovenrand van de Dendervallei vallen enkele gebieden zoals het Raspaille-Karkoolbos en Neigem-Vriezenbos binnen het Pajottenland onder de Habitat-richtlijn. Om aan de Europese normen van de Habitat-richtlijn te voldoen, werden er bij de Europese Commissie voorstellen ingediend om deze gebieden uit te breiden met vooral enkele boscomplexen en delen van valleien.

Tijdens de afgelopen decennia is de biodiversiteit in het projectgebied overal afgenomen, door het verdwijnen van kleine landschapselementen en door vermesting. Milieunormen zijn in deze niet vergelijkbaar met ecologische normen. Een steeds schraler wordende wegbermflora, nochtans een potentiële troef om wandelende en fietsende recreanten aan te trekken, is hiervan onder andere het gevolg.

Waterzuivering dient verder uitgebouwd en de gespecialiseerde landbouw dient verder verduurzaamd om te voldoen aan voormelde ecologische normen en om bij te dragen tot een herstel van de biodiversiteit. Agrarisch natuurbeheer en biologische landbouw zijn mogelijkheden in dit verband.

Net als elders in Vlaanderen wordt steeds meer aandacht gevraagd voor gebieden en soorten die deel uitmaken van het Europese Natura 2000 habitatnetwerk. Voor regio Pajottenland houdt dit het risico in dat buiten de, zeer beperkte, habitatgebieden minder aandacht komt voor biodiversiteit in de open ruimte en verwevenheid met landbouw. Beperkte gegevens van Vogelwerkgroep Cinerea over bijv. akkervogels bevestigen zware achteruitgang (tot -90% van diverse soorten) de voorbije 20 jaren.

Voor de speciale beschermingszones van het Natura 2000 netwerk werd begin 2015 gestart met overlegplatforms om de natuurdoelen in uitvoering te brengen en de zoekzones te kunnen beperken. Dit zijn de Natura 2000 gebieden in regio Pajottenland+:

BE2400009	Hallerbos en nabije boscomplexen met brongebieden en heiden
BE2300007	Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen

Onder deze grote noemers vallen een heel aantal deelgebieden:

Zie kaart: <http://natura2000.eea.europa.eu>

Om sensibilisatie en terreinacties ivm natuur te kaderen zijn de 7 gemeenten in het ledeergebied partner geworden van de provinciale biodiversiteitscampagne 'Koesterburen, je hebt meer burenen dan je denkt'. Elke gemeenten heeft hierbij een set van aantal plant- en diersoorten waar rond gewerkt wordt. Als regionale Koesterburen voor het Pajottenland wordt o.a. door het Regionaal Landschap gewerkt aan versterking van leefgebieden voor Geelgors, Kamsalamander, Huis- en Boerenzwaluw en Steenuil (van deze laatste telt Pajottenland de hoogste concentratie van Europa).

D. De stilte van het land

Eenmaal de bebouwde kom verlaten, is het heel stil en rustig in het Pajottenland. Het grensgebied met de Dendervallei met deelgemeenten van Galmaarden, Ninove en Geraardsbergen werd in 2001 door het Vlaamse Gewest dan ook uitgeroepen tot het eerste stiltegebied in het Vlaamse Gewest.

2.3.1.4. Indicatoren rond recreatie en toerisme

A. Publiekstrekkers

Binnen de betrokken regio werden verschillende attractiepolen uitgebouwd door verschillende bestuurlijke niveaus:

- de kastelen en parkdomeinen van Gaasbeek en Groenenberg door de Vlaamse Overheid
- het parkdomein Ter Rijst in Pepingen door de Vlaamse Overheid
- het gemeentelijk ontmoetingscentrum Baljuwhuis in Galmaarden
- het gemeentelijk ontmoetingscentrum De Cam in Gooik
- het gemeentelijk ontmoetingscentrum Koetshuis in Roosdaal

Initiatieven van vzw's:

- De Hertboomwindmolen (Zepposmolen) in Roosdaal
- Het volksmuziekinstrumentenmuseum in Gooik
- Het belevingsmuseum van het Belgisch Trekpaard in Vollezele

Deze drie kleine musea brengen sedert 2013 de 'museumpas' uit. Aan het tot stand komen van deze 'pas' werd meegewerkt door Toerisme Vlaams-Brabant, Toerisme Pajottenland & Zennevallei en Pajottenland+.

Andere initiatieven, zowel publiek als privé, werden met zeer weinig middelen ontwikkeld. De toeristische promotie zoals folders, website, en dergelijke door 'Toerisme Pajottenland & Zennevallei' vzw wordt gevoerd rond een lijst van '100 attracties', groot en klein, waarvan een zeer groot deel in het werkingsgebied van Pajottenland+ is gelegen. In 2011 en 2012 bundelde Toerisme P&Z het jaarprogramma in de brochure 'Hotspot Pajot', en werkte de eigen website verder uit. Vanaf 2013 werd de toeristische promotie gevoerd via het nieuwe belevingsmagazine voor de regio 'PenZine'. Dit gratis tijdschrift wordt op 30.000 exemplaren verdeeld.

Bij de publiekstrekkingen kunnen we ook een aantal evenementen plaatsen, zowel eendaagse als meerdaagse. Jaarlijks is er in Gooik het volksmuziekfestival 'Gooikoorts', in Roosdaal 'Kunst in de luwte' en de 'Dag van de Aardbei', in Lennik de 'Nacht van de Grote Dorst', in de regio Pajottenland & Zennevallei de 'Tour de geuze', jaarlijkse tentoonstellingen en belevingsevenementen in het Kasteel van Gaasbeek.

B. Dienstverlening

De organisatie van de specifieke toeristische dienstverlening naar de bezoeker toe wordt gevoerd door het 'Pajottenland- & Zennevallei-informatie- en boekingsnetwerk' waarin alle toerisme- en reserveringskantoren nauw samenwerken, en wordt ondersteund door het tweemaandelijks overleg van de toerisme-ambtenaren van alle betrokken gemeenten en van de vzw Toerisme P&Z. Toerismekantoren functioneren op gemeentelijk vlak in Sint-Pieters-Leeuw en in Lennik, en op regionaal vlak, met medewerking van de gemeenten voor de Markvallei en voor de Geuzestreek in het Baljuwhuis in Galmaarden. Dank zij voornoemd netwerk functioneren zij virtueel als één groot toerismekantoor waarbij op alle locaties de volledige regionale dienstverlening wordt aangeboden. De regionale toerismewerking is gestructureerd in werkgroepen waarvan deze voor de Markvallei praktisch samenvalt met het Pajottenland+werkingsgebied; aanpassing van dit werkingsgebied en verdere uitbouw als specifiek plattelandstoerismekantoor wordt voorzien.

Op initiatief van en in nauwe samenwerking met Toerisme P&Z ontstond de feitelijke vereniging Streekgidsen Zuidwest-Brabant, erkend door Toerisme Vlaanderen. In 2014 werd de naam omgedoopt naar Streekgidsen Pajottenland & Zennevallei. Jaarlijks richten Toerisme P&Z en de Streekgidsen P&Z, in functie van de voorziene promotie-acties, bijscholingen in voor haar leden. Dank zij deze streekgidsenwerking kan Toerisme P&Z dagprogramma's aanbieden waarbij een gids het volledige dagprogramma kan begeleiden, wat een enorme kwaliteitsverhoging met zich brengt en de mogelijkheid biedt om aan de toerist gelijk welke combinatiemogelijkheid van verschillende

attracties aan te bieden. Via de jaarlijkse bijscholingsprogramma's wordt ook steeds aangesloten bij de evenementen zoals tentoonstellingen, opendeurdagen, feestelijkheden, en zo meer.

Het Bruegeljaar 2019, de herdenking dat Pieter Bruegel 450 jaar is overleden, kan het Pajottenland extra in de kijker plaatsen. De komende jaren moet er rond dit thema al uitwerking en opbouw gebeuren, zodat de regio klaar is om in 2019 de bezoekers te ontvangen. Hiervoor zal een samenwerking met meerdere actoren en gemeenten in de regio op stapel worden gezet. Het Pajottenland en de Zennevallei zullen 'bruegelen' via moderne concepten vermarkten, en zo de plattelandseconomie extra kansen geven. De uitwerking rond Bruegel past binnen de acties die de Vlaamse regering en Toerisme Vlaanderen hebben ingeschreven in de termijnplanning, en maken deel uit van de actie 'Vlaamse Meesters, een internationale opvolger voor 'WOI 14-18'.

C. Verblijfstoerisme

De belangrijkste overnachtingaccommodatie voor groepen vinden we in De Carroussel in Vollezele-Galmaarden. Door te beperkte bezetting sluit deze locatie eind 2014 de deuren. In Pepingen kan verblijven in groep ook in Ter Loo. Jeugdverblijfscentra zijn er in Uidekrij en het Jeugdheem Strijland in Gooik en bij chiro Albatros in Tollembeek. Beperkte mogelijkheden zijn er bij KLJ Strijtem en Scouts Borchtlombeek. Wat betreft (hoeve)hotels, b&b's en vakantieverblijven is er de laatste tien jaar meer accommodatie in het landelijke Pajottenland bijgekomen.

- 't Zolderhof Heikruis	- Camping Raspaillebos Galmaarden
- 't Craaienhof Herfelingen	- Het Hof van Petronilla Gooik
- B&B Hedera Herne	- Hof Ter Haegen Vollezele
- B&B Rosario Bever	- La Perla Verde Gooik
- Camping Green Valley Herne	- Hotel Warandehof Gooik
	- Gastenverblijf Wisteria Herne
	- Hof te Spieringen Vollezele

Toch blijken de huidige beschikbare overnachtingsmogelijkheden te beperkt voor de regio. Vele van voornoemde overnachtingslocaties ontvangen tijdens de week zakentoeisme gelinkt aan de Europese hoofdstad Brussel. We hebben slechts twee gemeenten waarvan we cijfers kunnen vergelijken, van de jaren 2012 en 2013, maar deze tonen aan dat verblijven in het Pajottenland in de lift zit. Het gaat vooral om kortverblijf van één tot enkele nachten.

Aankomsten en overnachtingen - per gemeente (a) (2013)						
	Aankomsten			Overnachtingen		
	Totaal	Belgen	Vreemdelingen	Totaal	Belgen	Vreemdelingen
Vlaams Gewest	8 010 777	4 124 326	3 886 451	18 765 430	10 076 062	8 689 368
Vlaams-Brabant	1 110 057	476 699	633 358	1 911 212	831 084	1 080 128
Bever	*	*	*	*	*	*
Galmaarden	5 387	4 763	624	16 984	14 805	2 179
Gooik	3 788	3 058	730	13 903	12 292	1 611
Herne	933	544	389	1 961	916	1 045
Pepingen	1 568	1 030	538	5 506	4 697	809
Roosdaal	*	*	*	*	*	*
Aankomsten en overnachtingen - per gemeente (a) (2012)						
Galmaarden	4 854	4 253	601	13 667	11 453	2 214
Gooik	3 154	2 845	309	13 849	12 963	886

Bron: ADSEI (FOD Economie), i.s.m. Toerisme Vlaams-Brabant

Voor de komende jaren wordt er in meerdere gemeenten gedacht aan overnachtingplaatsen voor motorhomes. Het is een toeristische deelsector die jaar na jaar aan belang wint.

D. Routes

Door het Regionaal Landschap Zenne Zuun & Zoniën, met medewerking van Pajottenland+ en Toerisme P&Z, werd in 2006 de wandelbox van zes wandelkaarten uitgebracht en actief gepromoot voor de zes gemeenten van de Pajottenland+regio. Wat de recreatieve routes betreft, is er veel vooruitgang geboekt. In 2010 opende in het Pajottenland en de Zennevallei het laatste gedeelte van het fietsroutenetwerk Vlaanderen. Het eerste gedeelte van het wandelknooppuntennetwerk Pajottenland opende eind 2009. Sedert de zomer 2014 is Wandelnetwerk Pajottenland het grootste wandelknooppuntennetwerk in Vlaanderen, met 760 km bewegwijzerde paden. De zeven Leadergemeenten vormen het centrale gedeelte van het netwerk. Intussen beschikken de meeste gemeenten ook over uitgestippelde mountainbikeparcours met verschillende moeilijkheidsgraden. Het landbouwleerp pad in Gooik is omgevormd tot het plattelandspad 'De Houteman'.

De toekomstwerking rond recreatie en toerisme gebeurt in samenspraak met de regionale partners, zoals onder meer Toerisme Pajottenland & Zennevallei, en met Toerisme Vlaams-Brabant. Hierbij vormt het strategisch beleidsplan toerisme en recreatie voor de Groene Gordel de hoeksteen.

Een belangrijke opdracht voor de streek is het onderhoud van de recreatieve netwerken, vooral de trage wandelwegen.

E. Streek- en hoeveproducten – Pajotse producten

De lambiekbieren zijn internationaal vermaard. In de zeven gemeenten van het Leadergebied Pajottenland is enkel geuzestekerij De Cam gevestigd. Brouwerij Lindemans is pal op de grens van

Lennik en Sint-Pieters-Leeuw gevestigd, op 100 m van het Leadergebied. Beide bedrijven ontvangen regelmatig bezoekers. Voorts zijn er in de zeven gemeenten nog een aantal andere producenten die ook te bezoeken zijn, zoals kaas- en zuivelhoeves, fruitkwekers, fruitsappenmakers en een chocolatier. Tevens is het Pajottenland gekend als aarbeiregio. Het Provinciaal Proefcentrum voor Kleinfruit in Pamel-Roosdaal ontvangt als biologisch proefcentrum regelmatig bezoeken. Een aantal producenten is lid van de cvba 'Lekkers uit het Pajottenland'.

F. De drie B's

Het Pajottenland beschikt over drie thema's die voor het toerisme en de recreatie als USP's voor de streek kunnen worden bestempeld. Dat zijn de Belgische trekpaarden (of boerenpaarden), de (lambiek)bieren en Bruegel. De komende jaren kan de regio werken naar een aankomend feestjaar. In 2019 wordt de 450ste verjaardag van het overlijden van Pieter Bruegel de Oude herdacht. Een jubileumjaar waarin het Pajottenland zich opnieuw op de kaart kan plaatsen, en dat kansen biedt voor de plattelandseconomie.

2.3.1.5. SWOT-analyse

De voormelde indicatoren worden samenvattend herhaald in de onderstaande tabellen met een analyse van de sterke punten, de zwakke punten, de kansen en de bedreigingen van de voorgestelde regio, en opgebouwd volgens de deelthema's van 'versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit op het platteland'. Hiermee wordt de link gelegd naar de doelstellingen van het ingediende ontwikkelingsplan.

Beleving op het platteland –streekidentiteit (OKW I)

Met: toeristische activiteiten – landelijk erfgoed – plattelandskwaliteiten – hoeve- en streekproducten – energie en klimaat

Functioneel wegennet op het platteland (OKW V)

Met: inrichting plattelandswegen volgens functietoekenning – trage wegen

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
• Beperkte werkloosheid • Landbouw als sterke economische sector • Grote flexibiliteit van kleine, familiale en gemengde landbouwbedrijven • Overdag rustige regio met vooral landbouwactiviteit • Sterke landbouwmogelijkheden op ruimtelijk vlak en bodemgesteldheid • Landelijk ‘paradijs’ dicht bij Brussel én midden de Vlaamse Rand en vijf provinciesteden • Landelijkheid, open ruimte, natuur- en cultuurlandschappen bepalen mee karakter van de regio en zijn sterke Pajotse accenten • Veel natuurlijk erfgoed • Goed bewaarde natuur- en cultuurlandschappen als toeristische trekpleisters zoals de open ruimte en het erkend stiltegebied • Prachtige, kleine, authentieke en goed bewaarde dorpskernen, historisch belangrijke “hoven”, veel klein historisch erfgoed • Recent vernieuwde dorpskernen (vb:OLV-Lombeek) • Enkele kastelen en parken • Levende dorpstradities en gebruiken • Landelijkheid, stilte en streek- en hoeveproducten zijn goed in de markt liggende troeven • Streekproducten en streekerfgoed nauw met Pajottenland verbonden (uit streekkarakter) • Positieve identiteit op basis van landelijkheid (contrast met gemeenten dicht bij Brussel) • Streek- en hoeveproducten en streekerfgoed bepalen mee het ‘dna’ van het Pajottenland • Directe verkoop (korte keten) groeit • Coöperatie streekproducenten opgestart • Uitgewerkt wandel- en fietsnetwerk • Grootste wandelnetwerk van Vlaanderen • Link met Bruegel - Bruegel is deels Pajots erfgoed • Sterk ‘regiogevoel’ • Sterk streekmerk Pajottenland • Intergemeentelijke samenwerking rond natuur en landschap (samen met provincie) • Veel cultureel erfgoed • Volksmuziek heeft Pajottenland als uitvalsbasis • Uitgebouwd milieu- en natuureducatief aanbod	• Buiten landbouw zeer beperkte aanwezigheid economische activiteit • Te weinig duurzame landbouw • Aanbod en promotie sterk versnipperd • Te beperkte gezamenlijke vermarkting en promotie voor streekidentiteit en streektroeven • Gezamenlijke communicatie als regio is te beperkt • Zwak uitgebouwd openbaar vervoer • Erfgoed: weinig of slecht uitgebouwde archieven • Weinig verblijfslocaties • Horeca en diensten niet ingesteld op weektoerisme • Beperkte samenwerking binnen horeca • Openbaar vervoer naar Pajots platteland • Achterstand op vlak van waterzuivering • Beperkte publieke middelen • Weinig Europese programma’s • Intergemeentelijke samenwerking nog te beperkt • Geen homogeniteit tussen diverse beleidsniveaus naar het voeren van een strategie • Gebiedsgericht overleg tussen beleidsniveaus • Streekoverleg tussen sectoren • Bestaande werking gebeurt te versnipperd

- Werking rond duurzame hernieuwbare energie en klimaatverandering heeft groot draagvlak
- Realisaties Kyotoproject Pajottenland

KANSEN	BEDREIGINGEN
• Pajotse producten via korte keten naar omliggende steden verkleint voedselkilometer • Korte keten verder stimuleren: verder uitwerken producentennetwerk en inspelen op consument • Producten in horeca brengen en promotie aan koppelen • Groeiende interesse voor toerisme en recreatie bij middenstand en landbouw in regio • Inspelen op plattelandskansen 'beleven' en 'anti-stress' • Uitspelen toeristisch-recreatieve mogelijkheden van unieke troeven: lambiekbieren, trekpaarden, aardbeien, volksmuziek, erfgoed, parken,... • Pajottenland is nog te ontginnen terrein voor dagrecreanten en voor kort verblijf • Toerisme en recreatie trekt steeds meer aandacht bij plattelandsondernemers en aanbieders van diensten • Groeipotentieel voor recreatie via wandelen, fietsen, erfgoed en Pajotse producten • Pajotse streekidentiteit vermarkten • Pajottenlandmerk meer onder aandacht brengen en doen gebruiken • Bewustwording lokale overheden van potentie merk 'Pajottenland' • Groeipotentieel voor recreatie • Inspelen op nieuw fiets- en wandelroutenetwerk • Aandacht voor erfgoed en tradities zit maatschappelijk in de lift • Bewustwording lokale overheden van potentieel term 'Pajottenland' en daaraan gekoppelde samenwerking • Educatief Pajottenland is troef voor recreatie • Educatief Pajottenland naar scholen op platteland en in steden • Unieke streek-en gemeentesymbolen in gezamenlijk pakket vermarkten o.m. via poortenverhaal • Streekvermarkting – verdere uitbouw regional branding • Pajotse streekidentiteit omzetten in 'beleving' als economische meerwaarde • Promotie recreatieve netwerken is impuls voor brede plattelandseconomie	• Achteruitgang lokale voorzieningen: dorpswinkels, buurtwinkels, de Post, banken • Gemengde landbouw: weinig toekomst en • Weinig specialisatie in landbouw • Druk op familiale bedrijven neemt toe • Aantal landbouwbedrijven blijft dalen • Financiële opportuniteit uit KLE's te klein voor landbouwsector • Twijfel levenskracht kleinere bedrijven • Aanbiedersstreektoeven werken nog te individueel • Oprukkende verstedelijking minpunt voor recreatie • Bevolking vervreemdt van streek door sterke migratie en groeiende verfransing • Minder gehechtheid aan dorp (slaapdorpen) zowel voor de streekeigenheid als voor de lokale economie • Landschappelijke verschraling (verdwijnen kleine landschapselementen...) • Achteruitgang biodiversiteit • Landschapsonderhoud: knowhow nog in opbouw bij besturen en enkele actoren • Elitaire levensstijl die regio en landschap aantasten • Druk op open ruimte door groeiende bebouwing / verstedelijking

- Kans voor vitale dorpen dankzij het authentiek bewaard woonpatroon, evenals voor de vernieuwde dorpskernen met typisch plattelandskarakter
- Natuur- en cultuurlandschappen als toeristische trekpleisters met veel open ruimte en het erkend stiltegebied
- Kastelen en parken als trekpleisters gebruiken
- Bruegel 21^e eeuw in vermarkting opnemen – ‘bruegelen’
- Kinderen als doelgroep
- Nieuwe verblijfsmogelijkheden: motorhomes, paalkamperen, trekkershutten,...
- Aandacht voor erfgoed en tradities zit maatschappelijk in de lift
- Besef nood aan landschapsbehoud bij overheden
- Beter openbaar vervoer ook voor recreatie
- Tewerkstelling in regio(diensten, tertiaire sector,...)
- Vergrijzing biedt kansen voor lokale economie
- Ondersteunen dorpstradities via erfgoedconvenant
- Erfgoedconvenant voor streeksamenwerking vernieuwen
- Actief intergemeentelijke werking RL en INL ism provincie
- Opportuniteit voor energieneutrale streek
- Verdere uitbouw realisaties Kyotoproject Pajottenland
- Wijkgerichte werking rond energie en renovaties
- Verder uitwerken van het intergemeentelijk overleg
- Verdere uitbouw streekoverleg en -samenwerking
- Samenwerking tussen alle betrokken economische en streekeigen actoren
- Landbouwers, overheden en particulieren als medebehoeders van het open landschap

Open ruimte vrijwaren en ontwikkelen (OKW II)

Met: loket onderhoud buitengebied – landschapsintegratie landbouwinfrastructuur – gebiedsgerichte oefening in voormalige agrarische gebouwen

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
• Veel open ruimte • Veel natuurlijk erfgoed • Sterke landbouwmogelijkheden op ruimtelijk vlak • Landelijk ‘paradijs’ dicht bij Brussel én midden de Vlaamse Rand en vijf provinciesteden • De landelijkheid, open ruimte, natuur- en cultuurlandschappen bepalen mee het karakter van de regio en zijn sterke Pajotse accenten • Landelijkheid bepaalt mee het ‘dna’ van het Pajottenland • Goed bewaarde natuur- en cultuurlandschappen als toeristische trekpleisters zoals de open ruimte en het erkend stiltegebied • Intergemeentelijke samenwerking rond natuur en landschap samen met provincie • Uitgebouwd milieu- en natuureducatief aanbod	• Buiten landbouw te weinig aanwezigheid economische activiteit • Gezamenlijke vermarkting streekidentiteit en streektroeven is te beperkt • Oprukkende verstedelijking bedreigt open ruimte • Beperkte publieke middelen • Weinig Europese programma’s • Intergemeentelijke samenwerking nog te beperkt • Geen homogeniteit tussen diverse beleidsniveaus naar het voeren van een strategie • Gebiedsgericht overleg tussen beleidsniveaus • Streekoverleg tussen sectoren • Bestaande werking gebeurt te versnipperd
KANSEN	BEDREIGINGEN
• Open ruimte met plattelandskarakter is kans voor vitale dorpen • Aantrekkelijkheid dorpen in de open ruimte voor jonge gezinnen • Verdere uitbouw streekoverleg en -samenwerking • Verdere uitbouw landschapsonderhoud (o.m. Loket Onderhoud Buitengebied) • Natuur- en cultuurlandschappen als toeristische trekpleisters met veel open ruimte en het erkend stiltegebied • Besef nood aan landschapsbehoud bij overheden • Landbouwers, overheden en particulieren als medebehouders open landschap	• Weinig toekomst en weinig specialisatie in landbouw • Oprukkende verstedelijking bedreigt open ruimte • Huidige ruimtelijke ordening biedt te weinig kansen voor het platteland • Landschappelijke verschraling (verdwijnen kleine landschapselementen...) • Achteruitgang biodiversiteit • Landschapsonderhoud: knowhow nog in opbouw bij besturen en enkele actoren • Elitaire levensstijl die regio en landschap aantasten • Druk op open ruimte door groeiende bebouwing / verstedelijking • Aantrekkelijkheid, rust en landelijkheid om in streek te wonen • Regio met aangroeiende bevolking

Leefbare Dorpen (OKW IV)

Met: lokale voedselstrategieën (volkstuinten,...) –begeleiden ombouw leegstaande hoeves – oude agrarische infrastructuur herbestemmen – zonevreemdheid agrarische gebouwen- bouw en renovatie multifunctionele gebouwen – bouwen en renoveren ruimten voor kinderopvang (multifunct.karakter)

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
• Beperkte werkloosheid en weinig bestaansminimumtrekkers • Aantrekkelijkheid, rust en landelijkheid om in streek te wonen • Regio met een hoog belastbaar inkomen • Regio met aangroeiende bevolking • Woonwinkel en woonoverleg werken intergemeentelijk • Realisaties Kyotoproject Pajottenland • Uitbouw zorgnetwerk	• Achterstand sociale woningbouw, rusthuizen, serviceflats en thuiszorg • Verdoken plattelandsarmoede bij landbouwers • Plattelandsarmoede bij senioren en gewezen zelfstandigen • Lokale concentraties campingbewoners met problemen • Vele grote woningen en (vierkants)hoeves slechts door één gezin bewoond • Kleinschalige armoedecusters, sociaal-historisch gegroeid • Minder leefkwaliteit verouderde woningen • Beperkte planologische mogelijkheden (zonevremde woningen) • Weinig gepaste (zorg)woningen voor senioren • Weinig woningmogelijkheden voor kleine gezinnen • Weinig of geen middelen voor investeringen in woonmogelijkheden • Onvoldoende woongelegenheden voor senioren in dorpskernen • Zwak uitgebouwd openbaar vervoer • Files en sluipverkeer tijdens spitsuren • Onevenwicht mobiliteit en draagkracht (sociaal en ecologisch) • Beperkte publieke middelen • Weinig Europese programma's • Intergemeentelijke samenwerking nog te beperkt • Geen homogeniteit tussen diverse beleidsniveaus naar het voeren van een strategie • Gebiedsgericht overleg tussen beleidsniveaus • Streekoverleg tussen sectoren • Bestaande werking gebeurt te versnipperd
KANSEN	BEDREIGINGEN
• Bereidheid om inhaalbeweging te maken voor sociale woningen, rusthuizen, serviceflats en thuiszorg • Verdere uitbouw zorg (CAW...) • Gemeenten zoeken creatief naar oplossingen nieuwe vormen landelijk wonen o.m. in boerderijen • Bereidheid tot 'kleiner wonen' • Nieuwe dynamiek door gemeentelijke sociale beleidsplannen • Ontwikkelen maatregelen om zorgbehoevenden, kansengroepen, mindervaliden in hun vertrouwde milieu zo lang mogelijk te laten wonen • Ruimtelijke plannen zijn afgerond	• Huidige ruimtelijke ordening biedt te weinig kansen voor het platteland • Veel verdringing op de woningmarkt • Hoge en nog steeds stijgende prijzen onroerend goed • Achteruitgang leefkwaliteit door drukke autoverkeer op landelijke wegen en in dorpskernen • Buurtleven en verenigingsleven onder druk: ontbinding sociale netwerken • Vergrijzing bevolking • Inwijking vanuit Brussel en Rand • Financiële draagkracht voor zorg kwetsbare groepen • Achteruitgang lokale voorzieningen: dorpswinkels,

- Wijkgerichte werking rond energie en renovaties
- (Project) generatiewonen uitwerken
- Beter openbaar vervoer
- Aantrekkelijkheid dorpen voor jonge gezinnen
- Vergrijzing biedt kansen voor sociaal weefsel en lokale economie

- buurtwinkels, de Post, banken
- Bevolking vervreemdt van streek door sterke migratie en groeiende verfransing
- Minder gehechtheid aan dorp (slaapgemeente)
- Druk van het zwaar doorgaand verkeer

2.3.1.6. De noodzakelijke aanvullingen voor de volgende jaren

Na meer dan tien jaar plattelandsontwikkeling hebben wij met Pajottenland+ in de regio heel wat geleerd. Deze conclusies nemen we mee naar de toekomst. Het is duidelijk dat krachtenbundeling en samenwerking naar betere resultaten leidt. De noden vormen een belangrijk onderdeel van de vertrekbasis voor de toekomstwerking. De daaraan gekoppelde acties moeten zichtbare resultaten opleveren. Hiervoor is werken met jaarprogramma's, tussentijdse evaluaties en regelmatig overleg een noodzaak. 'Selecties maken in de ontwikkeling van de regio.' Binnen de werking van Pajottenland+ komt er nog meer overleg en samenwerking met de provincie Vlaams-Brabant en met de plaatselijke besturen. Een bredere bezetting van het secretariaat zou ertoe bijdragen dat de contacten in de regio vlotter zullen verlopen.

De grootste noden:

Bij de uitbouw van het ontwikkelingsplan in 2001-2002 heeft Pajottenland+ de grootste noden gebundeld. Bij het uitschrijven van de lokale ontwikkelingsstrategie in 2007 werden de noden geactualiseerd. Plattelandsvernieuwing van een regio kan je niet op tien jaar afronden. Daarenboven dagen er steeds nieuwe uitdagingen op. Dit brengt ons bij de grootste noden voor de komende jaren:

- De recreatieve ontwikkeling van het Pajottenland op een duurzame manier bundelen en promoten.
- De ontwikkeling van en in de dorpskernen, met zorg voor wonen, een betere dienstverlening, aandacht voor kwetsbare groepen en senioren. De zwakste groepen actief betrekken bij de plaatselijke samenleving.
- Evoluerende bevolkingsgroepen vragen aangepaste woonfaciliteiten en aangepaste planologische mogelijkheden, rekening houdende met de nood aan open ruimte
- In overleg werken aan de uitbouw van landbouw en natuur.
- Kansen creëren voor de tewerkstelling, de landelijke economie, de familiale bedrijven
- Vermarketing van de streek en de producten met de nodige aandacht voor de streekidentiteit en met aandacht voor samenwerking tussen de plattelandssectoren.
- Voor bepaalde thema's naar meer intergemeentelijke samenwerking streven, zoals mobiliteit, senioren of ruimtelijke ordening.
- Streven naar een gezamenlijk communicatiepatroon.
- Duurzaamheid naar wooncomfort en energievoorziening

2.3.1.7. Besluit: een interpretatie van de troeven

“NU OF NOOIT VOOR HET PAJOTTENLAND”

Dertig tot veertig jaar geleden leek het Pajottenland unieke kansen te hebben laten voorbijgaan om de industriële explosie ook in dit landelijk gebied in groeikansen op tewerkstelling en bedrijvigheid om te zetten. De industriezones werden niet ingeplant, de autoweg niet aangelegd, het pretpark niet uitgebouwd. Maatschappelijk leefde in de regio het gevoel dat andere steden op gunstige economische tendensen hadden ingespeeld en dat het Pajottenland de trein had gemist.

Gelukkig reed de trein voorbij... een kans in de 21^e eeuw

In de rurale kern van het Pajottenland, de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Pepingen en Roosdaal, heeft de evolutie van de voorbije jaren ervoor gezorgd dat in een hoog industrieel Vlaams landschap het Pajottenland tot een hoog landelijk geheel is kunnen uitgroeien. Het landschappelijk beeld heeft aan authenticiteit uiteraard ook ingeboet, maar de basiswaarden zijn intact gebleven en de uitholling van bepaalde fundamentele aspecten zoals beekvalleien, haag- en boombeplanting zijn via een intensieve inhaalbeweging opnieuw recupereerbaar. Naar ontsluiting van de streek hebben de respectievelijke fusiegemeenten reeds geïnvesteerd in infrastructuur om de auto, de fietser en de wandelaar doorheen het uitdagend landschapsgeheel te loodsen.

Vooraf het woon-werkverkeer heeft de laatste jaren voor mobiliteitsproblemen gezorgd in de ochtend- en avondspits. Bijkomende ontsluiting van het openbaar vervoer dringt zich op, met name in de weekends en ook in het licht van toeristisch-recreatieve initiatieven in de toekomst. De basismobiliteit kondigt in die zin een kans op fundamentele verbetering van de ontsluiting van het Pajottenland aan. Voor de eigen bevolking en voor recreanten zal het goed zijn om een bijkomende promotie te voeren die gedragswijzigend werkt. Beter openbaar vervoer zal alleszins moeten benut worden om een zachter draagvlak van mobiliteit voor de hele regio te ontwikkelen. De basismobiliteit voor het Pajottenland moet in nauw overleg met het bestuur van De Lijn worden geactualiseerd.

Stijgend medegebruik van het platteland... Hoe ver staat het Pajottenland?

Het tijdsgebruik van gezinnen en individuen is de laatste jaren aan verschuivingen onderhevig door het ontwikkelde leef- en werkpatroon. De groeiende technocratie en de prestatie-omgeving waarin mensen dagelijks bezig zijn, maakt dat hun drang naar eenvoudige recreatiepatronen en stiltemomenten steeds groter wordt. Verre vakantiebestemmingen dragen de last van een steeds sterker wordend risicogevoel, terwijl ‘uitblaasmomenten’ op beperktere tijdsperiode alsmaar meer succes kennen. De kansen van korte verblijfsperiodes in een rustige omgeving stijgen.

Het Pajottenland beschikt over een geweldig reservoir aan mogelijkheden om de nieuwsgierige bezoeker te voldoen. Zeer veel landschapselementen, teelten op het land, boomgaarden, fauna en flora kunnen geïntegreerd worden binnen diverse vormen van vrijetijdsbesteding. Deze troeven zijn te kaderen als het Pajottenlands ‘levend erfgoed’. En zijn nog uit te breiden met andere streekeigen bakens: de Brabantse trekpaarden, de lambiekbieren en de volksmuziek, om er enkele te noemen.

De diverse actoren op dit gebied zullen binnen een dergelijk werkkader gestimuleerd worden om het landelijk en streekeigen areaal nog sterker uit te werken en naar een breed publiek over te brengen. Vanuit landbouwkundig en ecologisch standpunt dienen zich spontaan heel wat kansen aan.

Toch blij met Brussel: uitdagingen aangaan...

Voor het Pajottenland blijft Brussel een factor die je niet kan wegcijferen. Naast het uitbreideffect van de verstedelijking, brengt de aanwezigheid van de hoofdstad van Europa en trefpunt van de wereld, op nauwelijks 10 tot 30 km van het Pajottenland, een heel aantal onontgonnen effecten naar onze regio. Gaasbeek moet in die zin een voldoende omkaderd geheel zijn om samen met het domein Groenenberg als een poort naar het Pajottenland te fungeren. Vele bezoekers keren na een bezoek aan Gaasbeek terug naar de grootstad.

De grootstad Brussel, met meer dan een miljoen inwoners, biedt onze Pajotse producenten een grote afzetmarkt. Maar ook de gemeenten uit de Brusselse rand bieden heel wat potentieel om de korte keten verder uit te bouwen.

Landelijk Pajottenland biedt voor de inwoners van de grootstad en van de Brusselse rand ontspanningsmogelijkheden, waarbij het wandel- en fietsknooppuntennetwerk centraal staan. Maar ook het (levend) erfgoed en de tafeltogeneugten zijn troeven om de stedelingen naar het platteland uit te nodigen.

De landbouw als open drager

We hebben het aan de landbouwtraditie te danken dat we in het Pajottenland over een formidabele open ruimte beschikken. Een landbouw met 'open vizier' moet tijdens de volgende jaren de 'medebehoeder' van dit landschap blijven. Hiervoor kan een multifunctionele aanpak niet langer uitblijven om zowel het draagvlak van de landbouw te vergroten als om invulling te geven aan al de noden van een gezond leefmilieu en recreatief medegebruik van het platteland. In de beroepsdescriptie van de landbouwer kunnen al die fijnmazige bij-elementen niet langer uitblijven: de aantrekkelijkheid en de volle dimensie van het beroep moet door de invulling van het landelijk beheer volledig gestalte krijgen.

We gaan in het Pajottenland de kans laten voorbijgaan om de gaafheid van het landschap te koppelen aan duurzame landbouw, indien op het terrein niet vanuit de praktijk experimenten op gang komen die richtinggevend zijn. Brussel biedt niet alleen groeikansen voor de huidige producenten, maar de groeiende vraag naar vergeten groenten, kleinfruit, biologische producten,... kan in dit plattelandsgebied nabij de Europese hoofdstad voor bijkomende jobs zorgen.

Onze 'eeuwige' monumenten en landschappen dreigen over datum te geraken

We zullen buitenstaanders in het Pajottenland nooit langs rijke kastelen en abdijen kunnen loodsen. Het is en zal toeren blijven langs unieke landschappen en kleine monumentjes die stevig gebeten zijn door de tand van de tijd. Willen we zowel het golvend landschap in zijn beekvalleien en authentieke beplanting, als de vele kleine monumenten zoals wegwijzers, bruggen, kapellen en kasseiwegen bewaren, dan zullen we er ook onze tanden moeten inzetten. Heel wat knappe oudere gebouwen, in

het bijzonder boerderijen, dreigen na een aantal jaren te verkommeren. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen biedt aan elke gemeente de uitdaging en de kans om aan een aantal unieke gebouwen een functie te geven: die aanduiding moet er nu komen, of heel wat formidabele gebouwen dreigen te verdwijnen. Een atlas van alle grote en kleine monumenten, kan al een duidelijke leidraad zijn voor de aanpak in de gemeenten en een beveiliging voor het unieke karakter van de constructies.

Toscane van het Noorden: natuur en landschap als troef

Zelfs in een agrarische streek als het Pajottenland en een verstedelijkte omgeving als de Zennevallei is er nog heel wat potentieel op vlak van natuur en landschap. Maar wat er is, dient gekoesterd te worden. Niet onder een glazen stolp als openluchtmuseum, maar als een leefbare omgeving, waar de waarden als troef worden gezien.

Voor het behoud en de versterking van de bestaande natuur- en landschapskwaliteiten is een intense samenwerking tussen meerdere sectoren wenselijk. De voorbije jaren was er al samenwerking tussen landbouwers en sociale economie als 'landschapsbouwers'. In het Pajottenland bestaat een traditie binnen de sociale economie wat betreft inzetten op landschapszorg. Hierbij wordt aan tientallen medewerkers uit de kansengroepen de kans gegeven een zinvolle tewerkstelling uit te bouwen. Samenwerking tussen de zich stilaan ontwikkelende verbreding in de landbouw in landschapszorg en deze sociaal-economie-actoren kan leiden tot een win win situatie waarbij landbouwers, sociale economie én het landschap en de natuur kunnen winnen.

En daar bestaan tal van mogelijkheden voor, zoals het inschakelen van landbouwers als 'landschapsbouwers', het ecologisch beheren van natte beekvalleien die voor de landbouw niet interessant zijn en het bufferen van waterlopen of holle wegen dankzij een vergoeding voor de landbouwers, onder meer via de beheerovereenkomsten.

Tot slot is de landschappelijke kwaliteit van het Pajottenland 'zo groot' dat deze dient gevrijwaard te worden. De bestaande afwisseling tussen open en kleinschalige landschappen is ook ecologisch zeer interessant indien er kansen gegrepen worden om de versnippering tegen te gaan of te herstellen. Wanneer we natuur en landschap als een troef gaan bekijken en niet meer als een last, dan behoudt de streek haar hoge waarde voor kwalitatief wonen, duurzaam ondernemen en verantwoord recreëren.

Door het bos van 'woon-werk-bewegingen' vervagen de bomen van 'sociaal isolement'

Het Pajottenland profiteert van de economische aantrekkelijkheid van de regio, maar mankeert tegelijkertijd een verholen duale opbouw: wie door familiale omstandigheden op een moeilijk zijspoor geraakt, wie het eigen familiale bedrijfje ziet wegdeemsteren of wie door de druk van de dagelijkse job wordt ondermijnd zal in het open sociale veld van de dorpswereld met heel veel moeite de eigen problematiek op tafel gooien. De individuele contacten zijn in een landelijk gebied te gevoelig om zonder blijvende samenlevingsopbouw ook dergelijke gevoelige levensspanningen te kunnen opvangen.

In deze regio moet het draagvlak van buurtleven en verenigingsleven, dat nog vrij stevig is maar steeds meer onder druk komt, nu benut worden om experimenten van buurtcontacten opnieuw leven in te blazen. De meerwaarde van het leven in kleinere entiteiten moet de komende jaren opnieuw gevoed worden. Het Pajottenland bestaat niet uit slaapdorpen.

Ook binnen de landbouw groeit de dualiteit tussen de grote en sterke bedrijven en de kleinere 'doordoeners' of zelfs 'uitbloeijs'. Het gewicht op de grotere landbouwactiviteiten dreigt te groot te worden, met alle investerings- en beheersrisico's die eraan verbonden zijn. De dynamiek van kleinere bedrijven dreigt stil te vallen wanneer de inspanningen niet gekaderd raken in duidelijke perspectieven.

We beseffen dat we via kleine stappen leren lopen...

Na al de doorlopen jaren van twee Leaderperiodes zijn we binnen de PG heel sterk overtuigd dat we stap voor stap de uitbouw van deze plattelands- en streekontwikkeling moeten voortzetten. Alleen een goed beredeneerd en een sterk gefaseerd stappenplan kan garanderen dat we de eigen mogelijkheden niet overschatten of het Pajottenland niet oververhitten. Daarom beoogt de PG een takenpakket dat controleerbaar en bijstuurbaar is. Op dit ogenblik heeft het Pajottenland voldoende expertise in huis (boerenmarkt, hoevetoerisme, landschapszorg, welzijnskoepel,...) om experimenteel een nieuw aantal stappen vooruit te zetten om daaruit de goed geslaagde en geïntegreerde elementen definitief vast te leggen in een nieuwe ontwikkelingsstrategie.

Intussen: vijftien jaar "denkwerk" en meer dan tien jaar effectieve aanpak

Aan de start van Leader+ ging via een werkgroep twee jaar 'denkwerk' vooraf. Die twee jaar voorbereiding was doordrenkt van Pajots enthousiasme. De filter en een gedeelte van de uitgewerkte ideeën en projecten heeft in die periode vorm gekregen. Plattelandsontwikkeling groeit dag na dag. Met nieuwe, nodige, middelen is hieruit voor het rurale Pajottenland een sterke plattelandsontwikkeling gedistilleerd. Deze werkwijze heeft ons intussen door een tweede leaderperiode geloodst. Met vernieuwd enthousiasme staan de PG, de openbare besturen, middenveldorganisaties en individuele Pajotten klaar om het rurale Pajottenland de komende jaren opnieuw als '**dynamische (be)leefstreek te versterken**'.

2.3.2. Overzicht van het reeds gevoerde beleid (m.b.t. plattelandsontwikkeling) in de regio

Het quasi ontbreken van geïntegreerde initiatieven op streekniveau met betrekking tot een plattelandsbeleid, was in het jaar 2000 één van de drijfveren van de initiatiefnemers van de Plaatselijke Groep om de kansen die geboden werden, onder meer via het Leader+ programma, te grijpen. Ten einde ook in de voorgestelde regio een geïntegreerd plattelandsbeleid te ontwikkelen in samenspraak met alle plaatselijke actoren. Zo werd niet meegewerkt aan Leader I en/of Leader II, Doelstelling 2 en Phasing out en Interreg IIIA.

Vanaf 2002 kwam hierin verandering. Wat recente projecten betreft, vormt Interreg IIIB-SOSII een uitzondering. Het vervolgproject SOSII, Sustainable Open Space, zorgde voor een transnationale samenwerking tussen zeven Europese regio's, waaronder Vlaams-Brabant. Er waren drie

investeringsprogramma's, waarbij dit betreffende het cultureel erfgoed in het Pajottenland werd uitgevoerd via het project Breedbeeld (culturele erfgoedlandschappen, 2002-2005). Ook het Regionaal Landschap Zenne Zuun & Zoniën was in die periode betrokken bij projecten van SOSII. Op het grondgebied van de gemeente Roosdaal werd in 2001 de bunkerweide aangelegd voor zachte recreatie. Dit gebeurde via PDPOI - As 3-middelen.

Toch vonden in de regio in het iets verdere verleden reeds een aantal initiatieven plaats die kunnen worden beschouwd als voorlopers van de huidige plattelandontwikkeling op streekniveau. In 1974 werd Opbouwwerk Pajottenland vzw opgericht als orgaan voor streekopbouwwerk. Uitgaande van de opbouwwerkmethode werden en worden streekontwikkelingsinitiatieven genomen, waarbij telkens werd of wordt uitgegaan van de socio-economische en ecologische eigenheden en problemen van de streek. Aandacht ging onder meer naar de oprichting van boerenmarkten en naar overleg tussen landbouw- en milieuorganisaties, de verbetering van het openbaar vervoer, naar sociale tewerkstelling en sociale huisvesting. Een belangrijk gemeenteoverschrijdend initiatief inzake plattelandsbeleid was ook de oprichting van het Regionaal Landschap Zenne, Zuun & Zoniën, intussen Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei. Onder impuls van UNIZO werd het concept "Proeverij" in de regio gelanceerd. Sinds 1998 bestaat onder de coördinatie van de provincie de werking van de Intergemeentelijke Natuur- en Landschapsploegen waarbij de concrete uitvoering van de gemeentelijke natuurbeleidsplannen gekoppeld worden aan de tewerkstelling van kansengroepen.

In 2005 gingen de Woonwinkel en het Woonoverleg Pajottenland van start. Roosdaal maakt deel uit van het recentere Woonoverleg Noord-Pajottenland. In het Pajottenland wordt ook samengewerkt rond mobiliteit. De gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen vormen samen de 'politiezone Pajottenland'.

2.3.2.1. Resultaten Leader+ 2002 tot 2008:

Van 2003 tot 2008 werkte de Leader+PG Pajottenland+ in de gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Pepingen aan plattelandontwikkeling onder het thema 'Verbetering van de leefkwaliteit in de plattelandsgebieden'. Dit thema werd in de regio ingevuld via vier actiepunten of doelstellingen:

- A. Versterking van de plattelandseconomie
- B. Valorisatie van de toeristisch-recreatieve en cultureel-educatieve troeven
- C. Landschapszorg en natuurbehoud
- D. Integratie van maatschappelijk kwetsbare groepen
 - crisis en armoede in de landbouw
 - slecht gehuisveste huishoudens
 - sociaal geïsoleerden
 - moeilijk bemiddelbare werkzoekenden

In 2005 stapte Pajottenland+ mee in de opbouw van het transnationale project PromEUregion. Dit project werd goedgekeurd en loopt van januari 2006 tot juni 2008.

Elk goedgekeurd project uit de Leader+periode is ondergebracht onder een hoofdactiepunt, maar vele projecten sluiten aan bij een tweede en/of derde doelstelling. Enkele projecten overkoepelen de vier doelstellingen van Pajottenland+. De projecten die werden uitgevoerd:

Plattelandseconomie (PLE)

- zorgboerderijen (+ sociaal)
- impuls voor startende zorgboeren (+ sociaal)
- plattelandsbeleving (+ TRES)
- machinerie (+ LN)
- hoeveproducten en servicewinkels

Toerisme – Recreatie – Educatie - Streektraditie (TRES)

- het huis van de levende traditie
- uitbouw natuureducatief centrum Paddenbroek (+ PLE / LN)
- intergemeentelijk netwerk trage wegen (+ PLE / LN)
- boek 'Pajottenland, een land om.. ' (+ PLE / LN)
- PajoSa (PAJOtten SAMen)
- Landschapstekens & Identiteit (+ PLE / LN)
- Zonnewijzers
- Promopakket Trage Wegen (+ PLE / LN)

Landschap en natuur (LN)

- agrarisch landschapsbeheer (+ PLE)
- onderhoud trage wegen (+ PLE / sociaal)

Sociale projecten en integratie (sociaal)

- strijk- en verstelwinkel
- dienst aangepast vervoer
- reïntegratie van OCMW-cliënten
- clean team (+ PLE / LN)

Overkoepelende projecten (4 acties)

- de Pajottenkrant
- website www.pajottenland.be
- Promotie Pajottenland
- Pajottenland PUUR! op Ring TV

Transnationaal samenwerkingsproject:

- ✓ PromEUREgion

Doel van het project was/is drieledig:

- Het uitwerken van een plattelandsverblijfsarrangement. Hiervoor baseert het Pajottenland zich op het 'levend erfgoed'.
- Het organiseren van een Europees Dorp: een streekbeurs met streek- en hoeveproducten waarop de Leader+partners uit het project worden uitgenodigd. Pajottenland+ organiseerde een eerste beurs op 24 en 25 november 2007, ter gelegenheid van de jaarmarkt in Lennik, en dit samen met het Lennikse jaarmarktcomité. Het laatste weekend van april stapt Pajottenland+ een tweede maal in een streekbeurs, namelijk Pajotternijen in Galmaarden; Beide beurzen bestaan reeds en worden door PromEUREgion en Pajottenland+ ondersteund.

- Gezamenlijk promotiekanalen uitwerken voor en met de deelnemende Leader+groepen. De website www.promeuregion.com staat reeds op het internet.

In dit project zijn tien Leader+groepen ingestapt:

- uit België: PAK+ (Antwerpse Kempen), 100 Dörfer 1 Zukunft (Oostkantons) en Pajottenland+
- uit Spanje: Tierras del interior, Valladolid Norte, Consorcio Eder
- uit Nederland: Oldeamt-Westerwolde
- uit Luxemburg: Naturpark Our
- uit Tsjechië: Buchlow
- uit Wales: Cadwyn Clwyd

In het Pajottenland was Landelijke Gilden medepartner in het project PromEuregion.

2.3.2.2. Resultaten beleidsperiode 2007-2013:

In de periode 2007-2013 was Leader opnieuw het belangrijkste Europese werkinstrument voor de PG Pajottenland+. Pajottenland+ koos ervoor om indieners van projectideeën samen te brengen en er voor te zorgen dat er 'koepelprojecten' werden ingediend, en nadien werden uitgevoerd. Projecten dienden ook zoveel mogelijk in de zeven gemeenten te worden uitgevoerd. Hierdoor komt Leader Pajottenland+ 'slechts' aan elf projecten in de regio. Bekijken we alle deelprojecten dan komen we aan meer dan dertig. Deze wijze van aanpak werd geprezen bij de controle die het Rekenhof uitvoerde in de loop van de beleidsperiode.

Vanuit het Vlaamse en provinciale plattelandsbeleid verfijnde Pajottenland+ de plattelandswerking 2007-2013 via volgende doelstellingen:

- de landelijke economie versterken
- wonen en verblijven in een sterke regio
- de landelijke regio een blijvend karakter bezorgen

Volgende projecten werden uitgevoerd of zijn nog in uitvoering. Ze staan aangeduid volgens de doelstelling(en) waartoe ze behoren:

Leader 2007 - 2013 project	doelstelling A	doelstelling B	doelstelling C	Nog in uitvoering tot juni 2015
Trage Wegen Pajottenland	X		X	
Groetjes u/h Pajottenland	X		X	
Educatie Pajottenland	X			
Kyoto in het Pajottenland		X		
Huis van het Pajottenland	X	X	X	
Zorgnetwerk Pajottenland		X		
Wandelnetwerk Pajottenland	X		X	
Bomen van het Pajottenland			X	
Vijf troeven v.h. Pajottenland	X	X	X	JA
Amateurs en volkse Pajotten	X		X	JA
Hart voor koesterburen	X		X	JA

Ook in deze Leaderperiode kwamen samenwerkingsprojecten aan bod. Samen met Leaderregio Hageland+ werd een project rond het 'verbeteren van jeugdlokalen' uitgevoerd. Doel was, door de verbetering van de lokalen, de verenigingen extra inkomsten te bezorgen, zodat ze de eigen werking konden verbeteren. Er werden investeringen en verbeteringen uitgevoerd bij Albatros in Tollembeek, Camargo in Bever, Ter Loo in Bellingen, Jeugdheem Strijland en Jeugdheem Uidekrij in Gooik. Ook in het Hageland werden jeugdlokalen verbeterd. De twee leadergebieden brachten samen een promobox uit. Deze wordt gebruikt in de verblijfflocaties voor groepen.

Een tweede samenwerking was 'Proef op platteland in uw stadsrand' (POPIUS), waarbij Pajottenland+ op zoek ging naar de mogelijkheden als Leadergebied nabij een grootstad. Dit gebeurde samen met de Nederlandse PG Weidse Veenweiden (Groene Hart), gelegen naast Utrecht en nabij Amsterdam, en de Franse PG Plaine de Versailles in de buurt van Parijs. Er waren uitwisselingsbezoeken naar de drie regio's, internationale streekproductenmarkten en er werd uitgewisseld over de wijze waarop elk gebied met regional branding omgaat, vooral naar de aangrenzende grootstad. Maar ook het belang van de druk op het platteland en van de open ruimte kwam aan bod. Zo heeft de Plaine de Versailles een landschapscharter opgesteld voor de 24 gemeenten van het Leadergebied.

De werking rond de streekeigenheid, met daaraan gekoppeld de werking rond streekproducten, verliep via projectwerking van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Van midden 2008 tot het voorjaar van 2013 werd in twee projecttermijnen rond 'regional branding' gewerkt, met tussendoor een onderbreking van enkele maanden. In de twee projecttermijnen werkte Pajottenland+ samen met Streekproducten Vlaams-Brabant, Boerenbond voor Projecten, IGSV Haviland, en het Meetjesland en de Antwerpse Kempen als Vlaamse regio's voor kennisuitwisseling. Pajottenland+ werkte de 'regional branding' uit voor de 17 gemeenten van het Pajottenland en de Zennevallei. In eerste instantie werd het 'dna' en het merk voor de regio ontwikkeld. Aansluitend volgde promotie voor producten en activiteiten met streekeigenheid, onder meer via de 'week van het Pajottenland' en de 'lente van het Pajottenland'. Voor ondernemers werden meerdere workshops en kennisbezoeken naar andere regio's georganiseerd. Eind 2012 startte de coöperatie 'cvba lekkers uit het Pajottenland'. Intussen gebruiken 17 producenten het merk en zijn er 9 lid van de cvba. De cvba zorgt voor gezamenlijke afzet voor de leden-producenten in winkels, horeca en op evenementen.

Onder impuls van Pajottenland+ werd in de herfst van 2012 een overleg gehouden met andere streekactoren in verband met communicatie. Samen met Toerisme P&Z, Regionaal Landschap P&Z, Erfgoedcel PZ en de vrijetijdscoördinator groeide dit overleg uit tot de uitgave van een nieuw belevingdstijdschrift voor de streek, namelijk PenZine. Het wordt verdeeld op 350 locaties in de 17 gemeenten van het Pajottenland en de Zennevallei en gedrukt op 30.000 exemplaren. Intussen zijn ook Arch'educ en de cultuurcentra van de regio partner geworden.

Vanaf 2007 tot vandaag, en ook voor de komende jaren is de provincie Vlaams-Brabant een belangrijke samenwerkingspartner voor Pajottenland+, voor de technisch-administratieve samenwerking en ondersteuning, en voor een aantal projecten als medefinancierder.

2.3.3. Doelstellingen

2.3.3.1 PDPOIII in Vlaanderen en Vlaams-Brabant

Het Vlaams Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling PDPOIII, bevat zes prioriteiten. Prioriteit 6 heeft als titel: 'bevordering van sociale inclusie, armoedebestrijding en economische ontwikkeling op het platteland'. Het eerste punt 'versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit op het platteland' bevat vijf deelthema's:

- I. Beleving op het platteland kansen geven met respect voor de streekidentiteit
- II. De open ruimte vrijwaren en ontwikkelen
- III. Aandacht voor de kwetsbare groepen op het platteland
- IV. Leefbare dorpen
- V. Naar een functioneel wegennet op het platteland

Punt 2 handelt over 'Leader' en punt 3 over 'plattelandsontwikkeling door samenwerking'.

Het plattelandsgebied in de provincie Vlaams-Brabant heeft duidelijk een eigen karakter en dynamiek. Daar waar het vroeger vooral (voedsel)productiegebied was, is het nu gekenmerkt door een sterke verwevenheid van functies. Wonen, werken en ontspannen gebeuren er naast elkaar. Deze verwevenheid bepaalt, samen met de natuur en het cultuurhistorisch erfgoed, sterk de eigenheid en de identiteit en daarmee ook de aantrekkelijkheid van het plattelandslandschap.

In onze samenleving manifesteren zich een aantal trends zoals de toenemende aandacht voor gezondheid, welzijn en ontspanning, behoefte aan veiligheid en zekerheid, de vraag naar kwaliteitsvol en veilig voedsel, de hang naar echtheid en authenticiteit, de behoefte aan een rustige, groene woonomgeving. Deze trends vragen dat het platteland belangrijke maatschappelijke behoeften vervult: voedsel duurzaam produceren, grondstoffen leveren zoals water, natuur en biodiversiteit beheren, duurzame vrijetijdsbesteding mogelijk maken, aan een sterke plattelandseconomie bouwen, meedoen aan klimaatadaptatieplannen en tot slot een kwaliteitsvolle woongegelegenheid, zinvol werk en een gezond milieu aan de inwoners verzekeren. Voor vele van die behoeften is het platteland flankerend ten aanzien van de nabij gelegen (klein)stedelijke gebieden, en ook van grootstad Brussel.

Deze visie vertaalt de provincie via haar plattelandsbeleidsplan in vijf strategische doelstellingen voor de middellange termijn.

- DS 1: Het bevorderen van de leefbaarheid en de duurzaamheid van dorpen
- DS 2: Duurzame mobiliteit bevorderen in en buiten de dorpen
- DS 3: Bestrijden van plattelandsarmoede
- DS 4: Beleving op het platteland valoriseren met respect voor de streekidentiteit
- DS 5: Begeleiden van toekomstgerichte land- en tuinbouwbedrijven

Bijkomende doelstelling: Oprichten van minstens twee Plaatselijke Groepen (LEADER) in het plattelandsgebied.

2.3.3.2 Algemeen uitgangspunt voor de Pajottenland+regio

Het platteland anno 2014 heeft troeven, maar staat ook voor een aantal uitdagingen. Voor het Pajottenland willen de sterkhouders in de regio de troeven gebruiken om een aantal uitdagingen aan

te pakken. Voor andere noden zullen andere methoden vereist zijn. Binnen PDPOIII kiest het Pajottenland drie Leaderthema's om een aantal problematieken aan te pakken. Een aantal andere noden wil de regio via 'verbeteren omgevingskwaliteit en vitaliteit' (OKW) aanpakken.

Streekidentiteit als basis voor leefbaarheid – 'Dynamisch verdorpen' als uitvoering

Het uitgangspunt voor het bepalen van de doelstellingen van de ontwikkelingsstrategie is de eigenheid van het Pajottenland, de evolutie en de resultaten van de voorbije jaren. De eigenheid wordt bepaald door de vele troeven van de streek, maar ook door de specifieke problemen waarmee de regio te kampen heeft. Samen met de plaatselijke bevolking willen we de identiteit van het Pajottenland als plattelandsgebied behouden, herstellen en verder ontwikkelen. We beschouwen de troeven van de streek daarbij als een hefboom om:

- het imago en de bekendheid van de streek te bevorderen
- educatie, recreatieve en toeristische initiatieven te ontwikkelen
- een economische meerwaarde te realiseren
- de werkgelegenheid te bevorderen
- de leefkwaliteit in de dorpen en in de streek in het algemeen te verbeteren

Daarnaast willen we ook inspelen op de specifieke problemen en maatschappelijke noden, onder meer op het vlak van huisvesting, tewerkstelling, dienstverlening, ontspanning, die de bewoners van de streek ervaren. Hierbij horen jongeren en vrouwen als specifieke doelgroep van de ontwikkelingsstrategie.

We omschrijven de belangrijkste doelstellingen van de lokale ontwikkelingsstrategie 2014-2020 van Pajottenland+. Op basis van de SWOT-analyse (3.1), het reeds gevoerde beleid (3.2) en de overlegrondes van de voorbije maanden, willen we in de komende Leaderperiode werken aan een ontwikkelingsprogramma met deze vijf doelstellingen :

- DS 1: Het bevorderen van de leefbaarheid en de duurzaamheid van dorpen
- DS 2: Duurzame mobiliteit bevorderen in en buiten de dorpen
- DS 3: Kansen voor kwetsbare groepen
- DS 4: Beleving op het platteland valoriseren met respect voor de streekidentiteit
- DS 5: Kansen creëren voor (toekomstgerichte) land- en tuinbouwbedrijven

2.3.4. Voorgestelde maatregelen en acties

De keuze voor de drie Leaderthema's is weloverwogen genomen. Met een toekomst voor 'dynamisch verdorpen' als titel voor de LOS 2014-2020, zijn het thema's die nauw op mekaar aansluiten om de leefbaarheid te verhogen.

- *Dynamisch, zonder uit te monden in een 'Bobbejaanland, en niet passief, waar de streek zou verzanden in een nieuw 'Bokrijk'.*
- *Verdorpen als werkwoord moet door actieve inbreng zorgen voor samenhang en zorgzaamheid en het om de hoek loerende fenomeen van slaapdorpen buitenspel zetten. Integratie speelt in deze een belangrijke rol.*

- *Meer dan twintig dorpsidentiteiten vormen een boeiend en bloeiend streekgeheel. De naam 'goed gevoelstreek' nabij de Europese hoofdstad Brussel is geen loze term, en via nieuwe impulsen wordt **onze (be)leefbare streek een sterker plattelandsgebied.***

Om tot deze LOS-titel, de doelstellingen en de drie thema's te komen, heeft Pajottenland+ een uitgestippeld traject gevolgd. Eerst werd aan de PG-leden, hun organisaties en aan de gemeentebesturen/OCMW-besturen gevraagd om binnen de vijftien thema's aan te duiden welke noden, maatregelen en mogelijke projectideeën er reeds leefden in de streek. De middenveldorganisaties konden dit ook binnen hun sector terugkoppelen. Iedereen kreeg daarvoor de nodige tijdsruimte om de 'achterban' te raadplegen. Aansluitend werd dit alles gebundeld binnen de vijftien thema's en heeft de PG in twee uitgebreide overlegvergaderingen overlegd, om te komen tot de drie thema's. Om samenwerking extra te duiden heeft de coördinator het voorbeeld van het Zuid-Franse dorp Correns voorgesteld. Hier zijn eind jaren 90 meer dan 90% van de plattelandsbedrijven overgestapt op bioteelt. Het heeft dit dorp een nieuw elan gegeven. De volgende stap in de opbouw bij Pajottenland+ was een PG-vergadering per thema om de juiste maatregelen en acties vast te leggen. Gelijktijdig werd ook gekeken welke ideeën uit de drie thema's bij oproepen van 'omgevingskwaliteit' kunnen worden ingediend.

Thema 'duurzame energie en klimaatadaptatie':

Maatregel 1: *Energieafhankelijkheid verminderen door in te zetten op energiebesparing*

Maatregel 2: *Eigen duurzame energieproductie als antwoord op stroomtekorten*

Thema 'promotie en profilering streekidentiteit':

Maatregel 1: *Versterking tussen dorp en buitengebied*

Maatregel 2: *Verder ontwikkelen, bundelen en inzetten van de Pajotse plattelandstroeven*

Thema 'leefbare dorpen':

Maatregel 1: *Inwoners samenbrengen om het dorp levend te houden: sociaal weefsel versterken, lokale dienstverlening uitbouwen, en nieuwe creatieve initiatieven opzetten*

Maatregel 2: *Vandaag werken aan morgen en overmorgen via een modern en toekomstgericht dorpenbeleid*

Maatregel 3: *Een belangrijke basisvoorwaarde is en blijft een plattelandsgebied met 'leefbare mobiliteit'*

Leaderthema 1: Duurzame energie en klimaatadaptatie

Het energieverbruik in de woningen (verwarming en elektriciteit) en het transport betekenen 90 % van het totale energieverbruik in het Pajottenland. Elke sector staat in voor 45 % van dit verbruik, omgerekend 470.000 MWh aan energie voor elk of voorgesteld in fossiele brandstoffen, elk 47.000.000 liter olie. Dit wordt aangevuld met het energieverbruik in de tertiaire sector (6 %) en in de landbouwsector (4 %).

Alles samen kost dit jaarlijks 117.000.000 euro aan de inwoners van het Pajottenland of 6100 euro per Pajots gezin. 97 % van dit energieverbruik wordt momenteel ingevoerd vanuit het buitenland. Dit betekent een grote jaarlijkse verarming en een onhoudbaar grote energie-afhankelijkheid. Bovendien zorgt onze huidige energiesituatie met beperkte eigen productiecapaciteit en een grote energieverstopping voor problemen rond energiebevoorrading, vooral in landelijke gebieden zoals het Pajottenland, een grote jaarlijkse CO₂-uitstoot (246.000 ton CO₂ of 13 ton per gezin) en de productie van kernafval (184 kg per jaar).

Toch kan het anders.

In Dardesheim (Duitsland) wordt door middel van wind- en zonne-energie 45 maal meer elektriciteit geproduceerd dan er verbruikt wordt. Het schiereiland Thy, in het noorden van Denemarken, voorziet met haar 46.000 inwoners voor 100 % in haar eigen elektriciteitsbehoeften en voor 85 % in haar verwarmingsbehoeften door middel van lokale hernieuwbare energiebronnen.

Het eiland Samsø heeft dezelfde ontwikkeling gekend. In de jaren negentig besloten alle burgers samen om hun eigen energie op te wekken. Op dit moment wekken ze 100 % van hun elektriciteit op door middel van gemeenschappelijk beheerde windmolens en 70 % van hun warmte door middel van zonne-energie en biomassa. Het eiland staat gekend als het Duurzame Energie-eiland van Denemarken. De plaatselijke Energieacademie ontvangt jaarlijks 6000 bezoekers die deze regio rond dit thema willen bezoeken.

Uit deze ervaringen en de ervaringen in het Pajottenland zelf, vanuit haar Kyoto in het Pajottenlandproject rond duurzame energie, komen we tot twee speerpunten rond duurzame energie: “Energieke dorpen” en “Mobiele dorpen”.

Energieke dorpen:

Met energieke dorpen willen we die projecten ondersteunen die vanuit een werking op dorpsniveau komen tot verregaande verbeteringen in de energiesituatie van alle inwoners. We denken hierbij aan acties rond energiebesparing en rond gezamenlijk investeren in hernieuwbare energie.

Maatregel 1: Energieafhankelijkheid verminderen door in te zetten op energiebesparing

Cruciaal is de energiebesparing die vanuit een intensieve begeleiding van alle inwoners gerealiseerd kan worden. Hiertoe denken we aan de individuele begeleiding van gezinnen waar de woning wordt gecontroleerd met een thermografische camera op warmtelekken, vervolgens berekend wordt welke energierenovaties best worden uitgevoerd en een aanbod van lokale aannemers wordt gerealiseerd waar deze gezinnen direct bij terecht kunnen.

Belangrijk is dat deze projecten inclusief zijn, iedereen moet betrokken worden, met speciale aandacht voor die dorpen en die doelgroepen waar de uitdagingen en noden rond duurzame energie nog groter zijn (verouderde woningen, energie-armen, oudere inwoners). Dit vormt het innovatieve karakter van nieuwe projecten rond energiebesparing.

De betrokkenheid van de gemeenten bestaat er in om alle geledingen en doelgroepen uit het dorp rond de tafel te brengen met inbegrip van de economische groepen. De rol die zij spelen is die van mede-projectuitvoerder, communicator en facilitator (voor een breed draagvlak).

Het dorpsniveau lijkt ons hierbij het beste niveau van waaruit gewerkt kan worden om zoveel mogelijk lokale actoren (overheden, verenigingen, organisaties, particulieren) te mobiliseren rond deze energieke werking.

Voorstellen tot mogelijke acties:

- dorpen begeleiden rond duurzame energie, 50 % energiebesparing in elke woning realiseren + 100 % hernieuwbare energievoorziening in de wijk het dorp zelf door middel van lokale energiebronnen (vb. pellets, zonneboilers, PV, windenergie) met speciale aandacht voor moeilijk bereikbare doelgroepen
- energierenovaties van openbare gebouwen stimuleren door de buurt mee te laten investeren in de energiebesparing en de hernieuwbare energieproductie van scholen, gemeentelijke gebouwen, ontmoetingscentra
- ...

Maatregel 2: Eigen duurzame energieproductie als antwoord op stroomtekorten

De energiebesparingsprojecten worden aangevuld met initiatieven waarbij ook de lokale duurzame energieproductie wordt gestimuleerd. Hier is het belangrijk dat een maximale participatie van alle actoren van het platteland (gezinnen, landbouwers, gemeenten) wordt gerealiseerd. Dit betekent het samen uitwerken, samen ondersteunen en samen beheren van duurzame energieprojecten (energiebesparing in gebouwen en hernieuwbare energieproductie).

Lokale autonomie: daar waar mogelijk wordt op lokaal niveau (dorp) een zelfstandige structuur uitgebouwd met initiatiefnemers en deelnemers aan lokale projecten.

Op deze wijze willen we het draagvlak en het potentieel voor duurzame energie in het Pajottenland maximaliseren en onze regio behoeden voor plotse energieprijsstijgingen en stijgende energiebevoorradingsproblemen.

Voorstellen tot mogelijke acties:

- zelf voorzien in eigen duurzame energieproductie door gezamenlijk te investeren in hernieuwbare energie bij landbouwers, scholen, gemeenten en particulieren. Het innovatieve karakter hier is de participatieve wijze van realisatie van deze projecten waarbij zoveel mogelijk Pajotten betrokken worden bij het democratisch beheer van deze projecten, de prijs van de geproduceerde energie en de verdeling van de opbrengsten hiervan. Lokale tewerkstelling, investeren in de lokale economie en meerwaarde voor plattelandprojecten zijn hiervan het resultaat.
- ...

Vanuit het Pajottenland wordt gedacht om ook via OKW en andere financieringsmogelijkheden (bvb. EFRO) projecten rond energie, klimaat en de bijhorende duurzaamheid in te dienen.

Indicatoren van de PG:

- Per gemeente een actie tot sensibilisatie van openbare gebouwen en minstens een energierenovatie per gemeente (= 7).
- Per gemeente een actie tot sensibilisatie voor lokale energieproductie (= 7) en een regionale participatieve energieproductie opstarten (=1).
- Per gemeente een actie tot sensibilisatie van woningen via gemeenschappelijke begeleidingen rond energierenovaties organiseren (= 7).

Leaderthema 2: Profilering en promotie via streekidentiteit

Het Pajottenland is de Vlaamse regio met 'donkergroene' plattelandsgemeenten die het kortst bij Brussel is gelegen. Het kasteeldomein van Gaasbeek, de uiterste noordoostpunt van ons Leadergebied, is slechts vier kilometer verwijderd van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Door het feit dat Leadergebied Pajottenland nog zes 'donkergroene' gemeenten telt, betekent dit dat de open ruimte, met zowel aandacht voor landbouw als voor landschap, een uitgesproken 'karaktertrek' is voor de zuidwesthoek van de provincie Vlaams-Brabant. Ook de zevende gemeente van het Leadergebied, namelijk Roosdaal, voldoet voor een groot gedeelte aan die open ruimte. Voeg daar ook nog andere unieke troeven (USP's) aan toe, die wij benoemen met 'B3', namelijk de Brabantse trekpaarden, Bruegel en de lambiekbieren. Nauw aansluitend bij de landbouwactiviteiten, is er de bekendheid van hoeveproducten en een hele reeks andere lekkernijen en dranken van andere producenten. Voorts beschikt het Pajottenland over het grootste wandelnetwerk van Vlaanderen, het fietsknooppuntennetwerk, volksmuziek, parken, kastelen,... De lijst is te lang om op te noemen, maar biedt duidelijk een waardevol palet aan streekidentiteit.

Dit zijn basisfundamenten die het Pajottenland zo uniek maken. Die ervoor zorgen dat, na de Vlaamse Ardennen en de Westhoek, het Pajottenland de derde best gekende streeknaam in Vlaanderen is. Daar waar de Vlaamse Ardennen en de Westhoek hun bekendheid inkleuren door internationaal gekende feiten zoals de Ronde van Vlaanderen en Wereldoorlog I, kan het Pajottenland niet terugvallen op bekende feiten die constant in het nieuws en de media opduiken, waardoor ze automatisch een breed publiek bereiken.

Hieruit concluderen we dat onze Pajotse troeven belangrijk zijn om onze streekidentiteit mee in te vullen. Gezien de noden van de regio biedt de sterke streeknaam in combinatie met de sterke streektroeven mogelijkheden om in te zetten voor verder behoud van het Pajottenland, voor extra kansen in meerdere sectoren, zonder uit te monden in een Pajots Bokrijk of een Pajots Bobbejaanland. Het gebruik van het Pajottenlandmerk en –merkbeeld vormt hierbij de basis.

Het is de bedoeling om de typische Pajottenlandse streekeigenheid zoveel mogelijk onder het streekmerk en het merkbeeld te brengen.

Maatregel 1: Versterking tussen dorp en buitengebied

Het typische platteland met de open ruimte en dorpskernen in de zeven meest landelijke gemeenten van het Pajottenland de karaktereigenschappen laten behouden en versterken. Gelijktijdig reiken buitengebied en dorpen mekaar de hand en vormen samen het toekomstige Pajottenland.

Voorstellen tot mogelijke acties:

- inwoners, streekorganisaties en overheden gaan aan de slag gaan met lokale fauna en flora zoals onder meer hoogstambomen, knotwilgen, hagen,... om bewoners nauwer te betrekken bij de streekwaarden van het buitengebied:
 - implementeren van het provinciale beleid rond koestersoorten als kapstok - landschap verder versterken
 - opzetten en introduceren van agro-ecologische initiatieven, o.m. via kleine landschapselementen die bijdragen aan 'duurzaam Pajottenland'
 - onderhoud via samenwerking in open ruimte/buitengebied met landbouwers, gemeenten, sociale economie, ...
 - overheden, particulieren en landbouwers samen als behoeders van het landschap
 - ...
- 3 L-actieplan uitwerken (landbouw, landschap, leefbaarheid voor inwoners in de landelijke dorpen en leefkernen) als toekomstige hefboom voor de regio als kans voor vitale dorpen in combinatie met behoud en versterking van de open ruimte
- ...

Maatregel 2: verder ontwikkelen, bundelen en inzetten van de Pajotse plattelandstroeven

Maatregel 2 vertrekt van bestaande en ontwikkelde elementen en troeven, en zal via de benutting van het buitengebied (de open ruimte) en de Pajotse dorpen de streekelijke plattellandsbeleving inzetten als schakel naar rendement voor de dorpen en de inwoners. Passende nieuwe ideeën worden in de toekomst mee opgenomen. Dit moet op termijn bijdragen tot de duurzaamheid en de leefbaarheid van de plattellandsregio.

Voorstellen tot mogelijke acties:

- teambuilding en andere pakketten, o.m. typische plattellands- en Pajotse beleving en 'goed gevoel-antistress'pakketten in combinatie met Pajotse producten, naar meerdere doelgroepen en leeftijdscategorieën
- landbouwers en zelfstandigen aanzetten en ondersteunen tot meer medewerking aan arrangementen via uitbreiding van hun aanbod (producten en/of diensten) en dit zoveel mogelijk onder het Pajottenlandmerk te vermarkten
- authenticiteit in combinatie met de open ruimte van natuur- en cultuurlandschappen aanbieden
- ondersteunen en stimuleren van de landbouwnetwerken, daarbij het eigen netwerk overschrijden en via Pajottenlandmerk aanbieden
- samenwerking horeca stimuleren ivm openingstijden en sluitingsdagen op mekaar af te stemmen
- per gemeente een traditie in de verf zetten om lokale economie mee te laten herleven + de samenwerking bevorderen
- uitbouw actiepakketten vanuit Paddenbroek als duurzaam Pajottenlands centrum (Kyoto en andere thema's), gelinkt aan de 'streek-belevings-punten' uit de zeven gemeenten

Indicatoren van de PG:

- In de Pajottenland+regio, verspreid over de volledige Leaderperiode, 500 betrokken inwoners vinden die opbouwende acties rond leefbare dorpen ondersteunen en mee helpen uitwerken.
- Per jaar in elke gemeente minstens een dorpskern (= 7) betrekken bij een initiatief rond leefbare dorpen.

Leaderthema 3: Leefbare dorpen

Plattelandsgemeenten komen steeds meer onder sociale druk. De 'versnelde' maatschappij zorgt ervoor dat mensen minder tijd hebben voor hun directe buurt en leefomgeving. De 'ouder wordende' maatschappij vraagt meer aandacht, maar de dienstverlening kan o.m. de snelgroeiende vergrijzing niet volgen. Opvangtekorten en vereenzaming zijn typische voorbeelden. De grootstad deint uit, nieuwe inwoners bekijken hun gemeente als slaapdorp en richten zich voor vele andere sociale aspecten op de stad waar ze werken en waar de kinderen school lopen. Steeds minder handelszaken en andere maatschappelijke dienstverlening dragen er toe bij dat het 'levende dorp' steeds minder actief leven uitstraalt. De vervoersarmoede en de ondermaatse functionele verbindingen, maken vlotte verplaatsingen naar die nog resterende dienstverlening niet makkelijk.

De dorpen en de dorpsbewoners moeten kansen grijpen, onder meer uit de bestaande situaties. Stimuli vanuit de overheden kunnen bijdragen om de nodige processen en dynamieken op gang te brengen.

Maatregel 1: Inwoners samenbrengen om het dorp levend te houden: sociaal weefsel versterken, lokale dienstverlening uitbouwen, en nieuwe creatieve initiatieven opzetten

Het woord 'samen' in de term 'samenleving' zal de komende decennia een belangrijke rol spelen in het verder uitbouwen van de leefbare plattelandsdorpen. Zowel vanuit de professionele wereld als vanuit de leefgemeenschappen moet er worden gewerkt aan de dorpen, om de dorpen te blijven waar het Pajottenland voor gekend is: de 'goed gevoel'-regio nabij de Europese hoofdstad.

Voorstellen tot mogelijke acties:

- opzetten van dorpsontmoeting via o.m. dorpsraden
 - opsporen van noden en uitbouw van een prioriteitenlijst → start van idee naar realisatie (procesmatig)
 - onderwerpen: verkeersveiligheid, functionele fietsweg, vervoer voor ieder, dorpsrestaurant, verbetering leefomgeving, ontmoetingsruimte voor generaties, van boer naar bord, het dorp vraagt vrijwilligers,...
- de zorgnetwerken verder laten doorgroeien naar buurtnetwerken. Via de buurtnetwerken wordt ontmoeting (vb: lokaal dienstencentrum, dorpsrestaurant, ...) gecreëerd en wordt de lokale sociale binding versterkt.
- vanuit een sterke lokale sociale binding wordt vrijwilligerswerk (vb: mantelzorgers, mindermobielen centrale, huiswerkbegeleiding, ...) gestimuleerd. Mensen voelen zich verbonden en betrokken met elkaar, hun buurt, hun omgeving, hun gemeente en hun regio. De draagkracht van projecten en thema's wordt op die manier aangezwengeld

- nieuwkomers onthalen in de gemeenschap en hen helpen 'inleven', een noodzaak om geen slaapdorpen te creëren – bvb. o.m. infopakket met typische plattelands- en buurttips bezorgen
- Anderstalige nieuwkomers en nieuwe inwoners van Vreemde origine onthalen en stimuleren tot lokale participatie en taalverwerving, intergemeentelijke afstemming en samenwerking inzake onthaal en taalbeleid en taalpromotie vanuit de specifieke invalshoek 'platteland'. Afstemming met de aanbodvertrekkers hier rond (Agentschap Inburgering en Integratie, regiowerking Vlaams-Brabant)
- sociale tewerkstellingskansen creëren via lokale projecten (vb. dorpsrestaurants, ouderenzorg,... en andere gelijkwaardige tewerkstelling)
- lokale handel innovatief versterken
 - vb: nieuw type buurtwinkels: vast of mobiel?
 - middenstand begeleiden
- ...

Maatregel 2: Vandaag werken aan morgen en overmorgen via een modern en toekomstgericht dorpenbeleid

Om het met een alliteratie te duiden: onze dorpen fysiek uitbouwen tot 'Pleasant Pajottenland'. Een regio waar het goed is om te leven, te werken, te wonen en te recreëren. Dat is de opdracht die gepaard gaat met de sociale aanpak uit maatregel 1.

Voorstellen tot mogelijke acties:

- een ontwikkelingsplan met acties voor elk(e) dorp(skern)
- alternatieve, betaalbare woonvormen op maat voor doelgroepen, vooral in dorpskernen, bvb. zorgbehoevenden, kansengroepen en mindervaliden zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving te laten wonen, Project rond generatiewonen uitwerken
- initiatieven om dorpen aantrekkelijk te maken voor jonge gezinnen
- speelruimte en -kansen voor jongeren in (buurt van) elke dorpskern
- als gemeenschap de toekomst van openbare gebouwen (kerkgebouwen, parochiezalen, bibliotheek,...) evalueren en waar nodig nieuwe initiatieven nemen
- ...

Maatregel 3: Een belangrijke basisvoorwaarde is en blijft een plattelandsgebied met 'leefbare mobiliteit', zijnde duurzaam en veilig verplaatsen

Voorstellen tot mogelijke acties:

- Via 'STOP'-principe dorpskernen meer bereikbaar maken
- Veilige linken creëren uit de wijken naar de dorpskernen
- Meewerken aan openbaar vervoer op maat en vraag
- Fiets(snel)wegen creëren naar knooppunten van het openbaar vervoer
- ...

Indicatoren van de PG:

- In elke gemeente jaarlijks een link (denkpiste of uitvoering) leggen tussen een dorp en het buitengebied om de streekidentiteit van het dorp of het buitengebied te versterken (= 7).
- In de regio jaarlijks een nieuw experiment om recreanten en toeristen aan te trekken (= 1).

OKW-mogelijkheden in het Pajottenland

Door de ligging van Brussel in de nabijheid van het Pajottenland, omvat het plaatselijke Leadergebied slechts de zeven gemeenten Bever, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Pepingen en Roosdaal. De regio Pajottenland & Zennevallei omvat ook nog tien andere gemeenten. Deze hebben echter te weinig plattelandskenmerken om opgenomen te worden in het Leadergebied. Promotie voor de regio Pajottenland & Zennevallei, voor de Pajotse producten en de toeristisch-recreatieve troeven, gebeurde de voorbije jaren via 'regional branding'. Met de afgelopen projecten kon de streek hier vooral een nuttige fundamenteen leggen. In de toekomst kan op deze fundamenteen worden verder gebouwd via in te dienen voorstellen binnen OKW-PDPO III, of via andere Europese programma's.

Dit is één voorbeeld van (brede) regio-werking, maar ook voor andere projectideeën kijkt de regio naar andere financieringsbronnen. Hieronder staan een aantal projectideeën die de regio via OKW kan trachten uit te bouwen. Onderstaande lijst is niet limitatief.

Bij de concrete uitwerking is het de bedoeling om voldoende diverse actoren te betrekken zoals bijvoorbeeld energiecoöperaties, diverse erfgoeddiensten (bvb: herbestemming waardevolle hoeve, kerken, kastelen,...) en andere sectorgebonden streekactoren.

Duurzame energie en klimaatadaptatie in OKW

In de Pajottenland+gemeenten, maar ook in de omliggende gemeenten van het Pajottenland en de Zennevallei dienen zich andere denkpistes aan rond duurzame energie en klimaatadaptatie.

Mogelijke acties zijn onder meer:

- keuzes rond biomassa en installaties voor het vergisten van snoeiafval
- specifieke inrichting van wachtkommen en overstromingsgebieden
- ...

De regio zal hier ook onder meer via EFRO trachten te werken.

Profilering en promotie via streekidentiteit via OKW

Het Pajottenland en de Zennevallei is het gehele gebied waar de promotie wordt gevoerd via het streekmerk en –merkbeeld. De zeven echte plattelandsgemeenten vormen het Leadergebied en hebben voor acties die gelinkt zijn aan de typische aspecten van dat Leadergebied een thema gewijd binnen de Leaderwerking. Voor andere ideeën en acties, kiest het Pajottenland voor OKW. Het Pajottenlandmerk vormt ook hier de basis voor de werking.

Mogelijke acties binnen het deelthema in OKW zijn:

- **Bevorderen toeristische activiteiten:**

- 'bruegelen' inzetten als trekker naar het Bruegeljaar 2019
- inzetten op de unieke troeven: Bruegel, lambiekbieren, trekpaarden (3 B's), aardbeien, volksmuziek, erfgoed, parken, kastelen,...
- streekmerk, fiets- en wandelnetwerk aangrijpen om regio te profileren als 'nationaal' of 'Europees' landschap
- recreatie en toerisme in de regio extra kansen bieden door het Pajottenlandmerk meer onder de aandacht te brengen en te laten gebruiken
- uitbouw 17 beleevingspunten/poorten (ligging hartje Vlaanderen): attractiviteit regio verhogen
- onthaal voor de toerist/recreant versterken via
 - digitale informatiezuilen
 - gemeenschappelijke uitbouw van een on-line platform met historische/toeristische info over Pajotse bezienswaardigheden (monumenten, landschappen, natuurelementen, dorpsfiguren, karakteristieke land- en tuinbouw, Pajotse producten...), toeristenaccommodaties, horeca ... die toegankelijk is via kleine panelen met QR-codes (3G/4G of wifi-toegang).
- stimuleren van verblijfsaccommodatie
- overleg met investeerders voor logies + stimuleren en begeleiden
- RB-arrangementen en RB-PMC's ontwikkelen
- RB-acties (nieuwe en bestaande) naar Brussel, Vlaanderen, Wallonië en de omringende landen communiceren
- toerisme en zachte recreatie duurzaam inbedden in de lokale economie via inpassing van de landbouwsector en lokale middenstand.
- inrichten kampeerautoterreinen, paalkamperen, trekkershutten,...
- ...

- **Instandhouding en opwaardering landelijk en agrarisch erfgoed:**

Aanpak gebouwen en constructies: vernieuwen, uitbouwen,...

- het ondersteunen van de mogelijke realisatie van een beleevingscentrum ism de provincie en het museum in Vollezele
- uitbouw Paddenbroek als regionaal plattelandscentrum
- landschapsonderhoud en -beheer via landbouwers en sociale economie: o.a. kleine landschapselementen
- project rond bakovens en ander agrarisch erfgoed: link met landbouw, erfgoed, landschap, korte keten en het sociale weefsel van een straat, gehucht of dorpsgemeenschap
- ...

- **Bevordering plattelandskwaliteiten:**

- b&b en andere logiesaanbieders ondersteunen
- bestaande 'educatie Pajottenland' bundelen, aanbieden, communiceren in brede regio en Brussel met Paddenbroek, Proeftuin Pamel, kijkboerderijen – Boeren met Klasse, Kasteel van Gaasbeek e.a. als gedecentraliseerde schakels in het geheel

- nieuwe educatieve initiatieven ontwikkelen , bvb: visualiseren van educatie aan beken en rivieren
- verblijfstoerisme versterken – aanbod vermarkten en inbedden in grotere ketens
- ...
- **Lokale voedingproductie en landbouwverbreding:**
 - landbouwinnovatie en -verbreding: nieuwe lokale voedselstrategieën via samenwerking met cvba 'Lekkers uit Pajottenland' en andere merkproducenten
 - Pajotse producten meer vermarkten in de omliggende steden o.m. via coöperatie
 - RB: verder uitbouwen en naar grootstad brengen
 - korte keten prioritair: verder stimuleren en inspelen op de consument en de horeca, o.m. i.s.m. cvba 'Lekkers uit het Pajottenland' en de aanwezige tuinbouw (+ bundelen onder merk)
 - startende lokale ondernemers steunen door innovatieve technieken op hun bedrijf te integreren
 - producenten van verse groenten en fruit stimuleren naar 'Pajottenlandproducent' en aansluitend promoten van verse landbouw- en streekproducten onder Pajottenlandmerk
 - ...

De regio zal hier ook onder meer via EFRO trachten te werken, onder meer voor de detailhandel.

Leefbare dorpen in OKW

Behalve de Leadermaatregelen heeft landelijke Pajottenland de komende jaren nog een aantal taken in te vullen die gepaard gaan met de leefbaarheid van de dorpen.

Mogelijke acties binnen het deelthema in OKW zijn:

- **Leefbare landbouw versterkt leefbaarheid in de plattelandsdorpen**
 - Sterke voorlichting naar land- en tuinbouw van nieuwe voedselstrategieën CSA, Stad,...
 - ...
- **Begeleiding ombouwen leegstaande hoeves of oude agrarische infrastructuur herbestemmen naar nieuwe functies:**
 - boerderijen: pilootproject per gemeente als model voor andere hoeves
 - ondersteunen/uitbouwen expertisecentrumombouw oude (dorps)hoeven voor samenhuishuis-initiatieven
 - Oude agrarische infrastructuur herbestemmen naar nieuwe gebruiksfuncties (bv. zorgfuncties),
 - Oude agrarische infrastructuur herbestemmen naar alternatieve woonvormen en dit stimuleren
 - ...
- **D5: Bouwen en renoveren van multifunctionele gebouwen:**
 - boerderijen: pilootproject per gemeente als model voor andere hoeves

- Huis van het Kind Pajottenland: locaties aanbieden in de verschillende gemeenten waar ‘ontmoeting’ van deze gezinnen kan georganiseerd worden
- ...

Functionele wegen in OKW

De terreinuitvoering van functionele wegen wenst de Pajottenland+regio te realiseren via onder meer OKW.

2.3.5. Samenwerking

In de beleidsperiode 2000-2006 was Pajottenland+ een van de tien partners van het transnationale project PromEuregio. In 2009 ging Pajottenland+ in op een projectidee van de Franse PG Plaine De Versailles. Na contacten op het driedaagse internationale Leadercongres in Le Mans in december 2009, besloot de Nederlandse PG Weidse Veenweiden mee te stappen in de samenwerking. Hieruit is het project ‘Proef ons platteland in uw stadsrad’ gegroeid. Intussen was er ook een projectidee uitgewerkt rond de verbetering van jeugdlokalen, en dat met de Vlaams-Brabantse PG Hageland+. Via het EFRO-project ‘regional branding’ heeft het Pajottenland ook samengewerkt met de Antwerpse Kempen en het Meetjesland, met uitwisselingsbezoeken naar West-Cork in Ierland, de Pays Cathare in Zuid-Frankrijk en de Pays des Collines in Wallonië. De kennis die het Pajottenland gedurende die tien jaar nationaal en internationaal vergaarde, maken duidelijk dat we in de periode 2014-2020 opnieuw aan een of meerdere samenwerkingsprojecten willen deelnemen. Een samenwerkingsproject moet ertoe leiden dat de regio extra kansen kan scheppen om de doelstellingen uit te werken. De uitgevoerde samenwerkingsprojecten zijn hiervan treffende voorbeelden.

2.3.6. Doelgroepen

PG Pajottenland+ heeft in de voorbije Leader+periode gewerkt met een brede focus als het om doelgroepen ging. In de aanvraagformulieren werd speciaal aandacht besteed aan:

- landbouwers,
- slecht gehuisveste huishoudens,
- sociaal geïsoleerden,
- moeilijk bemiddelbare werkzoekenden,
- allochtonen,
- vrouwen,
- jongeren,
- senioren,
- andere te specificeren groepen volgens de projectaanvraag.

Rekening houdend met de regio werden volgende aspecten vermeld:

- Bewoners van de regio

Zij vormen de rechtstreekse doelgroep van deze ontwikkelingsstrategie en zullen als plattelandsbewoners betrokken worden in het ontwikkelen en het gezamenlijk uitvoeren van de deelprojecten.

- Accent op actieve landbouwers, jongeren, senioren en vrouwen
Dit zal in elk deelproject, waar mogelijk, aan bod komen.
- Externe doelgroepen
Bij de vermarkting van de streekidentiteit zullen wellicht ook andere specifieke doelgroepen, zoals recreant en toeristen aangesproken worden. Dit als een middel om een meerwaarde te kunnen realiseren in het voorgestelde gebied.

Tijdens de komende Leaderperiode wil de PG Pajottenland+ dezelfde doelgroepen aan bod laten komen.

2.3.7. Duurzaam karakter

Duurzaam in plaats van vergankelijk (tijds kader)

De ontwikkelingsstrategie zal gerealiseerd worden via tal van lokale deelprojecten, die op zich afgebakend en tijdelijk zijn. Er zijn duidelijke termijnen waarbinnen gewerkt dient te worden. De Plaatselijke Groep zal in de realisatie van de ontwikkelingsstrategie ook aandacht schenken aan die elementen die kunnen bijdragen tot het voortzetten van de inspanningen binnen de regio.

Duurzaamheid: economisch, ecologisch, sociaal, cultureel

De Plaatselijke Groep streeft naar een geïntegreerde duurzaamheid, met andere woorden naar het instandhouden of verbeteren van zowel de sociale, de economische, de ecologische als de culturele omstandigheden in de regio. Dit zet de plaatselijke actoren ook aan tot samenwerking.

- Economisch: de plattelandsbewoners in het algemeen en de landbouwers in het bijzonder zijn vragende partij voor een diversificatie binnen de landbouwsector. Niet enkel de landbouwsector, maar ook de handel, de horeca en het toerisme zijn hierin betrokken partij.
- Ecologisch: initiatieven in het kader van plattelandsontwikkeling mogen geen negatieve impact hebben op milieu, natuur en landschap, integendeel. Maatregelen inzake milieuherstel en verduurzaming van productie- en consumptiepatronen, zoals duurzame landbouw, zullen bijdragen tot een gezonder leefmilieu, een hogere biodiversiteit en tot een nog mooier landschap, één van de belangrijkste troeven van de streek.
- Sociaal: deze maatregel zal het sociaal weefsel, dat reeds aanwezig is in de regio, bijkomende impulsen geven en het lokaal netwerk nog verstevigen. Ook jongeren hebben specifieke vragen over de leefbaarheid, nu en op middellange termijn. Zij willen bijdragen aan de oplossing van hun specifieke problemen op het vlak van wonen, leven, werken en vrije tijd.
- Cultureel: initiatieven die er toe moeten bijdragen om het basiskapitaal van het Pajottenlandse platteland te behouden en waar nodig te versterken. Dit kan via bewustwording en ondersteuning van acties ter bevordering van de troeven van de regio. Het uitdragen van de kenmerkende aspecten van de Pajotse streekidentiteit.

Projecten die door de PG Pajottenland+ zullen worden goedgekeurd, moeten als doel hebben om na het gebruik van de Leadermiddelen een duurzaam vervolg te kunnen ontwikkelen. Tenzij het project een tijdelijke looptijd heeft, maar als doel heeft om de resultaten te gebruiken voor verdere uitvoeringen en ontwikkelingen in de regio.

2.3.8. Innovativiteit

De samenwerking tussen actoren uit de publieke, economische, ecologische, sociale en culturele sectoren zit binnen de Plaatselijke Groep, nog steeds in een groeiproces, maar kan wel doorgroeien op al sterk gebouwde fundamenteën. Er is heel wat potentieel aanwezig in de regio. Deze manier van werken heeft al tot realisaties geleid, maar opent nog mogelijkheden voor de toekomst. Uit de voorbije jaren leerde de PG dat steeds meer actoren zich bewust zijn van de kansen tot samenwerken.

Er zullen nog meer lokale samenwerkingsverbanden opgezet worden met als doel het realiseren van een sterke betrokkenheid van de lokale bevolking bij de (verdere) ontwikkeling van de streekidentiteit. Via, onder meer sociale media, is de voorbije jaren duidelijk gebleken dat de inwoners van de streek veel belang hechten aan 'hun Pajottenland'. Enerzijds zal er verder gewerkt worden aan de ontwikkeling van de streekidentiteit, en waar nodig aangepast aan de actuele toestand. Anderzijds willen we deze streekidentiteit verder vermarkten, met het oog op het realiseren van een duurzame economische meerwaarde binnen de regio.

Dit impliceert het ontwikkelen van producten die passen in het kader van de diversificatie binnen de landbouw, de beleving, het toerisme, de recreatie, de gastronomie, en zo meer. Een aantal van deze producten zullen nieuw zijn. Het innovatieve en experimentele ligt dus vooral in de integrale benadering. Via een synergie van de verschillende componenten en van verschillende partners die een specifieke competentie inbrengen, wordt een geheel gecreëerd van elkaar versterkende componenten die zich volledig inschakelen in de snel ontwikkelende 'belevingseconomie'. Elke projectindieners zal dan ook duidelijk het experimenteel karakter van het ingediend projectvoorstel moeten motiveren. Het Pajottenland kan in de toekomst lokale elementen, typische streekeigen troeven, gebruiken om nieuwe producten en diensten aan te bieden. Hiervoor komen onder meer de aspecten van 'levend erfgoed' aan bod. Nieuwe ontwikkelingen en kansen dienen zich aan via de media, met onder andere de tv-reeks 'Amateurs'. Maar ook de viering van het geboortjaar 1520 van Pieter Bruegel de Oude in 2020, laat de regio toe om verschillende sectoren en lokale besturen samen te brengen en duurzame projecten voor de streek uit te werken.

Samenwerking tussen actoren in de regio moet ertoe leiden dat het bestaande potentieel uitgebouwd wordt tot een beter geheel, wat op zijn beurt moet zorgen voor een versterkte plattelandseconomie en een versterkte regiocohesie. Hiervoor kunnen nieuwe methoden en/of technologieën worden gebruikt. De digitale wereld wordt een steeds belangrijker factor. De voorbije jaren ontdekten bepaalde economische sectoren de voordelen tot samenwerking. Dit systeem zal de volgende jaren nog worden geïntensifieerd. Vanuit de regionale bevolking groeide reeds betrokkenheid bij de organisatie en de uitwerking van bepaalde projecten. Menig Pajot heeft ideeën om hieraan nieuwe initiatieven te breien....

We mogen ook stellen dat Leader+programma 2000-2006, en de Leaderperiode 2007-2013 de streek de impulsen bezorgden voor een vernieuwende plattelandontwikkeling. Het implementeren van deze maatregel in de regio is op zich al experimenteel en innovatief te noemen.

2.3.9. Overdraagbaarheid

De concepten/methoden die hier ontwikkeld worden, zijn eveneens overdraagbaar op andere regio's. De Plaatselijke Groep verbindt zich ertoe om haar kennis en de resultaten van de projecten kenbaar te maken en ter beschikking te stellen van andere plattelandsgebieden.

Aan de projectpromotoren wordt gevraagd hun verworven kennis en ervaringen kenbaar te maken. De coördinator is hier de tussenschakel om de kennis te verspreiden naar andere geïnteresseerden.

In de aflopende Leaderperiode waren er regelmatig vragen vanuit andere Leadergebieden in verband met projecten. Coördinatoren en projectuitvoerders wisselen informatie en gegevens over projecten uit. Pajottenland+ heeft de voorbije jaren meermaals de werkwijze van 'koepelprojecten' en de toepassing van 'gemeente- en sectoroverschrijdende samenwerking bij projecten' uitgelegd, niet enkel in Vlaanderen maar ook aan de internationale projectpartners.

2.3.10. Complementariteit

Onder punt 2.3.2. werd reeds een overzicht gegeven van het reeds gevoerde beleid met betrekking tot de plattelandontwikkeling in de betrokken regio. Het Leaderproject is complementair met mogelijke initiatieven die zullen genomen worden in het kader van het Vlaams Programmadoocument voor Plattelandontwikkeling (PDPOII). Binnen PDPO en Leader wordt ook uitgekeken om dubbelfinanciering te vermijden. Streek- en hoeveproducten kunnen bijdragen tot een goede 'vermarkting' van de streekidentiteit. Het arrondissement Halle-Vilvoorde heeft als Vlaamse regio beperktere mogelijkheden in andere Europese fondsen. Zo is Halle-Vilvoorde bijvoorbeeld de enige regio in Vlaanderen die niet kan deelnemen aan 'Interreg IV A Vlaanderen-Nederland'.

2.3.11. Gelijke Kansen

De samenstelling van de Plaatselijke Groep geeft aan dat we ook in de praktijk het accent willen leggen op een verscheidenheid aan doelgroepen binnen de regio, onder meer vrouwen en jongeren. De Plaatselijke Groep zal dan ook een bijdrage leveren aan het realiseren van gelijke kansen voor de specifieke doelgroepen.

Naast de nadruk op de jonge landbouwer en de vrouw binnen het landbouwbedrijf, zal in dit programma eveneens nadruk worden gelegd op de laaggeschoolde, oudere werkloze en de (allochtone/autochtone/vaak anderstalige) inwijkeling.

Niet hoger vermelde bronnen:

- 10 jaar land- en tuinbouw in Vlaams-Brabant, 2006
- NIS landbouwtelling 2006
- Lokaal Ontwikkelingsplan 2000-2006 Leader+, Pajottenland +
- Ontwerp streekpact voor Halle-Vilvoorde, september 2007
- Bovenlokaal beleid in het Pajottenland en het Hageland : ruimtelijke ordening
- Bovenlokaal beleid in het Pajottenland en het Hageland : mobiliteit
- Atlas van achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel (+ kaartmateriaal)
- K.U.Leuven (ISEG) en de R.U.G. (Vakgroep Landbouweconomie) over overlevingsstrategieën van Vlaamse landbouwersgezinnen. 2002

Kandidaat Plaatselijke Groep: Pajottenland+

Gebied: Pajottenland

Vastleggingen per doelstelling/maatregel

Doelstelling/ (sub)maatregel	publiek (EU+VI+Prov)		privaat		opmerking
	bedrag (euro)	% (max. 65%)	bedrag (euro)	% (min. 35%)	
1					
2					
3.1					
3.2					
...					
Totaal					

Werkingskosten	bedrag (euro)	%
Totaal (max. 25 % van totale budget)		
Aandeel vorming (min. 10 % van werkingskosten)		